Programul **O**perațional **C**apacitate **A**dministrativă 2014-2020

Axa prioritară 1: *Administrație publică și sistem judiciar eficiente*

Obiectiv Specific 1.1: *Dezvoltarea și introducerea de sisteme și standarde comune în administrația publică ce optimizează procesele decizionale orientate către cetățeni și mediul de afaceri în concordanță cu SCAP*

CULTURA ALTERNATIVĂ, Contract nr. 84/29.03.2018, Cod SIPOCA 345, Cod MySMIS 110829

Studiu calitativ cu privire la bunele practici de politici publice în domeniul cultural

Statutul artistului independent în 5 state europene

Autoare: Andrei (Cristea) Rodica-Corina, Dr.

August 2018

\\

Studiu elaborat în cadrul proiectului Cultura Alternativă, cofinanţat din Fondul Social European, prin Programul Operaţional Capacitate Administrativă 2014-2020.

„Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României”.

\\

CUPRINS

Introducere.....4

Capitolul I– Concepte şi definiţii fundamentale pentru analiza politicilor publice în domeniul cultural.....7

Capitolul II – Studiu de caz: Politici culturale şi statutul artistului în Franţa.....21

Capitolul III - Studiu de caz: Politici culturale şi statutul artistului în Germania.....34

Capitolul IV- Studiu de caz: Politici cultural şi statutul artistului în Marea Britanie.....48

Capitolul V - Studiu de caz: Politici culturale şi statutul artistului în Slovacia.....60

Capitolul VI- Studiu de caz: Politici culturale şi statutul artistului în Danemarca.....70

Capitolul VII- Politici culturale şi statutul artistului în România. Dezbaterea actuală. Prezentare succintă.....77

Capitolul VIII- Abordarea calitativă. Analiza comparativă a politicilor cultural şi a statutului artistului în cele cinci state europene.....83

Concluzii şi recomandări.....115

Bibliografie.....119

Anexe:

Anexa I: Interviu şi grila de interviu.....126

Anexa II: Statutul artistului în Spania, Austria şi Belgia. Prezentare succintă.....131

\\

INTRODUCERE

Un popor se defineşte şi identifică prin cultura sa. Artiştii sunt o categorie foarte importantă a societăţii în conturarea valorilor generaţiilor din care fac parte.

Ceea ce definește statutul artiștilor este nivelul de apreciere pe care societatea îl are faţă de artişti și recunoașterea de către societate a libertăților și drepturilor, inclusiv a drepturilor morale, economice și sociale, cu referire specială la venituri și securitate socială, de care artiștii se pot bucura. Acesta implică măsuri coerente care susțin libertatea de exprimare și de asociere; promovarea educației și formării profesionale în toate disciplinele artistice, precum și legile contractuale, sociale, fiscale, de proprietate intelectuală și reglementări care sunt adaptate naturii atipice și intermitente a muncii lor.

Studiul de faţă este un prim pas în definirea şi construcţia la nivel legislativ a unui statut al artistului în România, un lucru necesar la nivel de politică culturală. Studiul face parte din proiectul „Cultura alternativă”, proiect cofinanţat din Fondul Social European, prin Programul Operaţional Capacitate Administrativă. Acest program are ca scop principal crearea unei administrații publice moderne, capabilă să faciliteze dezvoltarea socio-economică, prin intermediul unor servicii publice competitive, investiții și reglementări de calitate, contribuind astfel la atingerea obiectivelor Strategiei Europa 2020. Pentru a putea îndeplini acest rol, administrația publică are nevoie de resurse umane competente și bine gestionate, un management eficient și transparent al utilizării resurselor, o structură instituțional-administrativă adecvată, precum și de proceduri clare, simple și predictibile de funcționare. O astfel de administrație trebuie să fie capabilă să ofere decidenților politici instrumentele necesare fundamentării și implementării unor politici publice în interesul cetățenilor. Optimizarea administrației este o condiție importantă pentru punerea în aplicare a oricărei schimbări structurale către o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii.

Proiectul “Cultura Alternativă” îşi propune să consolideze capacitatea ONG-urilor și a actorilor relevanți din domeniul cultural de a iniția, promova, implementa și monitoriza politici publice adaptate contextului cultural actual din România în vederea îmbunătățirii și

\\

sincronizării acestuia cu mediul cultural european și internațional, astfel fiind relevant pentru obiectivul specific 1.1 al Programului Operațional Capacitate Administrativă. Acțiunile proiectului vizează ambele rezultate de program exprimate în apelul de proiecte CPP2/2017 în cadrul POCA.

Nevoia proiectului se bazează pe lipsa unui Statut al Artistului în România, în ciuda existenței unei combinații de ordine și legi care fac referire la elemente ale acestuia. Acestora li se adaugă și inițiative ale diverselor ONG-uri implicate în definirea cât mai clară a unui statut. Îmbunătățirea statutului socio-profesional și a condiției creatorului este o prioritate a Strategiei pentru Cultura și Patrimoniu Național, bazată pe recomandări ale UNESCO și Comisiei Europene.

Una dintre activităţile proiectului constă în elaborarea studiului calitativ cu privire la bunele practici de politici publice în domeniul cultural, la nivel internaţional, în cadrul căruia se identifică şi centralizează bunele practici la nivel internaţional în domeniul culturii reprezintă una dintre bazele resurselor teoretice pentru stabilirea itemilor dintr-o politică publică privind statutul artistului.

Ca în toate domeniile de interes public, şi în acesta, al culturii, încercăm să analizăm modul cum funcţionează politicile publice în Uniunea Europeană, având în vedere că, oricum, legislaţia românească trebuie să fie în concordanţă cu directivele europene. Ca o paranteză, din păcate, un fapt ştiut de noi, în cadrul tuturor analizelor şi studiilor la nivel de eficienţă a politicilor, cât şi la nivel de percepţie a cetăţenilor în legătură cu politici şi legislaţia din spatele lor, România este codaşă printre statele europene. Raportarea instituţională şi socială a statului la artistul independent nu are coerenţa necesară, ceea ce duce la pierderi masive de talent (şi talente) şi implicare din partea lui.

Studiul conţine analiza legislaţiei, strategiilor şi politicilor publice din domeniul culturii, cu accent pe relaţia artistului independent cu statul, în cinci ţări europene, selectate după criterii precum asemănarea la nivel de organizare cu statul român, eficienţa modului de organizare a politicilor culturale, particularităţi care vin în sprijinul artiştilor independenţi.

\\

Statele selectate au fost Franţa, Marea Britania, Germania, Danemarca şi Slovacia. În cadrul studiului, am aplicat un interviu cu artişti, experţi în domeniul culturii, din mediul public, privat sau nonguvernamental, din țările menţionate, prin care s-a încercat să prezentarea percepţiei lor asupra politicilor publice, puncte tari şi puncte slabe, obstacole întâmpinate, dacă există, privind legislaţia în domeniu, opinii privind modul de funcţionare al politicilor publice, cum se reflectă real strategia în domeniul culturii în calitatea vieţii artistului.Obiectivul studiului este de a găsi pe baza punctelor tari din politicile culturale din cele cinci state câteva recomandări pentru o politică publică privind statutul artistului în România.

Studiul conţine două părţi. Prima parte cuprinde şapte capitole, dintre care primul prezintă conceptele fundamentale folosite în cercetare, următoarele cinci sunt studii de caz privind politicile culturale şi statutul artistului în statele selectate, în timp ce ultimul este o prezentare succintă a situaţiei din România. A doua parte este compusă din cercetarea calitativă şi analiza comparativă a criteriilor privind politica, cultura şi statutul artistului, care va sta la baza unor concluzii şi a unor recomandări pentru un statutul al artistului în România.

De asemenea, în cadrul cercetării, doresc să aduc mulţumiri respondenţilor, care m-au sprijinit cu opiniile lor privind situaţia actual a artiştilor din statul unde locuiesc. În acest fel am putut să înţeleg mai bine sistemul, cât şi mi-au oferit perspective interesante şi utile pentru rezultatele proiectului privind diverse aspecte nucleice sau adiacente statutului de artist.

Mulţumesc astfel doamnelor: *Pascale Bonniel-Chalier (Franţa) Expert în domeniul culturii şi membru ONG, Sylvia Lahav (Marea Britanie)- Expert în domeniul culturii şi Andreea Cauc (Marea Britanie) - Artist, cât şi domnilor Thomas Perrin (Franţa)- Expert în domeniul culturii, Andreas Joh. Wiesand (Germania)- Expert în domeniul culturii, Andrew Ormston (Marea Britanie)- expert în domeniul culturii, Matei Rogoz (Franţa)- Artist, Emmanuel Wallon (Franţa)- Sociolog şi expert în domeniul culturii, Arthur Bologh (Germania)- Artist, Ciprian*

Alexandrescu (Germania)- Artist şi Peter Duelund (Danemarca) – Expert în domeniul culturii.

CAPITOLUL 1: CONCEPTE ȘI DEFINIȚII FUNDAMENTALE PENTRU ANALIZA POLITICILOR PUBLICE ÎN DOMENIUL CULTURAL

Capitolul de față are ca scop prezentarea conceptelor necesare pentru analiza politicilor publice în domeniul cultural, cât și direcțiile folosite pentru identificarea și înțelegerea bunelor practici în alte state din Uniunea Europeană. Capitolul are în vedere să ofere sprijin pentru fundamentarea studiului calitativ și a cercetării de birou, în special pentru obținerea unei radiografii obiective a modului cum funcționează și sunt stabilite la nivel de lege, strategie și politică publică relațiile dintre artiștii independenți și stat, ca parte din evoluția la nivel cultural a societății analizate.

Capitolul este format din trei părți. Prima parte include conceptele și definițiile care stau la baza analizei politicilor publice. A doua parte are în vedere concepte fundamentale din domeniul culturii, care vor fi folosite în studiu. A treia secțiune se referă la dimensiunile urmărite în cadrul comparației studiilor de caz pe cele cinci state din cadrul Uniunii Europene, inclusiv criteriile de selecție ale statelor.

Legislație. Politică Publică

Legile votate în Parlamentul României au o influenţă fundamentală pentru cetăţeni prin reglementarea aspectelor ce ţin de viaţa de zi cu zi a acestora. România este o republică semiprezidenţială, cu un Guvern puternic şi vizibil, care domină sfera legislativă, prin propunerea a multiple Ordonanţe de Urgenţă şi proiecte legislative.

Legea poate fi definită şi clasificată din mai multe perspective. Ea este în primul rând un act juridic al Parlamentului, acesta fiind sensul ei restrâns. Cu alte cuvinte, noţiunea de lege, din punct de vedere juridic, „are două accepţiuni: lege în sens larg ce înglobează actele normative, cuprinzând norme juridice, şi lege în sens restrâns ca act juridic al

\\

Parlamentului. În acest ultim sens, legea reprezintă acea manifestare unilaterală de voinţă a autorităţii unice legiuitoare făcută cu scopul de a ordona relaţiile sociale la cel mai înalt nivel de reglementare după Constituţie. Legea este expresia puterii publice şi politice a statului ca reprezentant al poporului”[1].

Astfel, ea „semnifică un sistem de norme juridice şi extrajuridice. În dreptul pozitiv, legea are mai multe sensuri: act juridic al Parlamentului; act votat prin referendum; regulă de drept supremă în ierarhia normelor juridice; regulă de origine etatică; uneori, termenul înglobează toate regulile emise de o autoritate calificată”.[2] Potrivit Constituţiei, numai Parlamentul poate să adopte legi, fiind singura autoritate legiuitoare a ţării, chiar dacă nu are exclusivitate în ceea ce priveşte iniţiative legislative.

Lăsând la o parte pentru un moment sensurile strict juridice, legile sunt norme care orânduiesc viaţa cetăţenilor, construcţia lor şi adoptarea lor fiind raţiunea de a exista a parlamentelor şi a teoriei separaţiei puterilor în stat. Ele au o importanţă fundamentală pentru cetăţeni de la momente din viaţa cotidiană până la momente excepţionale care implică apelul la organele judiciare.

Parlamentul României adoptă trei tipuri de legi: constituţionale, organice şi ordinare. Această clasificare este în funcţie de modul cum sunt ele votate, cu ce tip de majoritate, fapt care denotă gravitatea şi importanţa lor.

Legile constituţionale sunt legile de revizuire a Constituţiei şi se adoptă cu votul a cel puţin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere. Conform articolului 73 din Constituţia României, legile constituţionale au un statut mai aparte, fiind acele acte normative de revizuire a Constituţiei. Ele se adoptă cu votul a cel puţin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere, fiind definitive numai după aprobarea lor prin referendum, organizat în cel mult 30 de zile de la data adoptării proiectului sau a propunerii de revizuire. Întrucât România este un stat unitar, în care legea fundamentală este Constituţia, orice propunere

[1] Corbeanu, Ion şi Maria Corbeanu – *Drept Constituţional şi instituţii politice,* EdituraLumina Lex, Bucureşti, 2004, pag. 132

[2] Varga, Attila – *Constituţionalitatea procesului legislativ*, Editura Hamangiu, Bucureşti, 2007, pag. 86

de modificare a ei are nevoie de acordul unui număr mare de parlamentari, dar si de cel al cetăţenilor. Legile constituţionale sunt mai rare în procesul legislativ şi nu fac obiectul acestei cercetări.

Cel de-al doilea tip de legi se referă la legile, care se referă la domenii de importanţă majoră pentru societatea românească şi cetăţean. Conform Constituţiei României, prin ele se reglementează domenii de bază Statutul de lege organică denotă o importanţă vitală pentru societate şi pentru adoptare necesită, potrivit articolului 76, alineatul 1 din Constituţia României votul majorităţii membrilor fiecărei Camere, adică majoritate absolută. Conform articolului 73, alineatul 3, din Constituţia României, prin lege organică se reglementează:

a) sistemul electoral; organizarea şi funcţionarea Autorităţii Electorale Permanente;

b) organizarea, funcţionarea şi finanţarea partidelor politice;

c) statutul deputaţilor şi al senatorilor, stabilirea indemnizaţiei şi a celorlalte drepturi ale acestora;

d) organizarea şi desfăşurarea referendumului;

e) organizarea Guvernului şi a Consiliului Suprem de Apărare a Ţării;

f) regimul stării de mobilizare parţială sau totală a forţelor armate şi al stării de război;

g) regimul stării de asediu şi al stării de urgenţă;

h) infracţiunile, pedepsele şi regimul executării acestora;

i) acordarea amnistiei sau a graţierii colective;

j) statutul funcţionarilor publici;

k) contenciosul administrativ;

l) organizarea şi funcţionarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instanţelor judecătoreşti, a Ministerului Public şi a Curţii de Conturi;

m) regimul juridic general al proprietăţii şi al moştenirii;

n) organizarea generală a învăţământului;

o) organizarea administraţiei publice locale, a teritoriului, precum şi regimul general privind autonomia locală;

p) regimul general privind raporturile de muncă, sindicatele, patronatele şi protecţia socială;

\\

r) statutul minorităţilor naţionale din România;

s) regimul general al cultelor;

t) celelalte domenii pentru care în Constituţie se prevede adoptarea de legi organice.

Cea de-a treia categorie de legi adoptate de Parlament sunt legile ordinare care se adoptă cu majoritatea membrilor prezenţi ai fiecărei camere, cu alte cuvinte, cu majoritate simplă. Legile ordinare sunt de o importanţă mai mică decât cele organice, însă cu toate acestea pot creea şi ele dificultăţi în procesul legislativ.

Pe scurt, traiectoria unui proiect de lege sau propuneri legislative pentru a fi adoptată, arată astfel[3]:

- Elaborarea iniţiativei legislative;
- Avizarea proiectului sau a propunerii legislative de către Consiliul legislativ;
- Examinarea şi avizarea proiectului sau propunerii în cadrul Comisiilor permanente a fiecărei camere;
- Includerea ei/lui pe ordinea de zi a primei camere sesizate;
- Dezbaterea în plen implică o dezbatere generală și o dezbatere pe texte;
- Textele sunt supuse la vot, votul parlamentarilor fiind personal, iar modalitatea de vot putând fi votul deschis sau votul secret;
- După votarea textelor amendate se trece la votarea legii în ansamblu. Pentru actele normative unde este suficientă majoritatea simplă, respectiv majoritatea participanţilor la şedinţa respectivă, care trebuie să se reunească un cvorum de jumătate plus 1 din numărul deputaţilor şi senatorilor.
- După votarea legii, ea este transmisă celeilalte camere, în noile condiţii stabilite prin textul constituţional. După votarea de ambele camere, legea este semnată de preşedinţii celor două camere şi promulgată de preşedintele României.
- Reexaminarea poate avea loc ca urmare a controlului de constituţionalitate, în baza unei hotărâri a Curţii Constituţionale, în noile condiţii create prin modificarea

[3]După Constanţa Călinoiu, Victor Duculescu- *Drept constitituţional şi instituţii politice*, Lumina Lex, Bucureşti, 2008, pag. 178

Constituţiei, Parlamentul nemaiavând posibilitatea să menţină un text în forma iniţială cu majoritatea de două treimi împotriva Curții Constituționale.

- Reexaminarea poate fi solicitată de președinte dar doar o singură dată, apoi promulgarea(după rediscutare şi revotare), fiind obligatorie.

Conform Legii 24/2000[4] (republicată și actualizată), privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, "activitatea de legiferare reprezintă principala modalitate de implementare a politicilor publice."

Din acest motiv, pentru analiza politicilor publice, este necesară analiza legislației care susține această politică publică.

O politică publică este o rețea de decizii legate între ele privind alegerea obiectivelor, a mijloacelor și a resurselor alocate pentru atingerea lor în situații specifice.

(Introducere în analiza politicilor publice, Adrian Miroiu)

Politica publică nu are o definiție unică, dar cu siguranță scopul ei este îmbunătățirea unei situații considerate de interes public. „Faptul ca vorbim despre o politica, înseamnă ca aceasta implică existența unei autorități care are capacitatea de iniția/promova/implementa/susține respectiva politică. Caracterul public este dat, în genere, de beneficiarii asupra cărora se răsfrâng efectele respectivei politici-anume cetățenii".

Abordarea legislativă

În cadrul Hotărârii de Guvern Nr. 870 din 28 iunie 2006[5] privind aprobarea Strategiei pentru îmbunătățirea sistemului de elaborare, coordonare şi planificare a politicilor publice la

[4] Legea 24/2000[4] (republicată și actualizată), privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative- http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/21698

\\

nivelul administrației publice centrale, politică publică este definită "totalitatea activităţilor desfăşurate de administraţia publică centrală de specialitate, în scopul soluţionării problemelor de politici publice identificate şi pentru asigurarea dezvoltărilor necesare într-un anumit domeniu".

Potrivit actului normativ, politica publică presupune:

- ✓ Un set de activităţi
- ✓ Un set de documente
- ✓ Efecte măsurabile la nivelul cetăţeanului

Scop: O stare generală de lucruri ce urmează a fi atinsă după implementarea politicilor publice.

De asemenea, Hotărârea de Guvern Nr. 775[6] din iulie 2005 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de elaborare, monitorizare şi evaluare a politicilor publice la nivel central stipulează:

1) problema de politici publice - o situaţie socială, economică sau ecologică care necesită intervenţia administraţiei publice centrale de specialitate, în măsură să identifice şi să asigure cadrul juridic necesar implementării unei anumite soluţii;
2) politicile publice - totalitatea activităţilor desfăşurate de administraţia publică centrală de specialitate în scopul soluţionării problemelor de politici publice identificate. O anumită soluţie poate fi implementată prin intermediul unuia sau mai multor acte normative;

[5] HOTĂRÂRE Nr. 870 din 28 iunie 2006 privind aprobarea Strategiei pentru îmbunătăţirea sistemului de elaborare, coordonare şi planificare a politicilor publice la nivelul administraţiei publice centrale http://www.mmuncii.ro/pub/imagemanager/images/file/Legislatie/HOTARARI-DE-GUVERN/HG870-2006.pdf

[6] HOTĂRÂRE Nr. 775 din 14 iulie 2005 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de elaborare, monitorizare şi evaluare a politicilor publice la nivel central http://www.mmuncii.ro/pub/imagemanager/images/file/Legislatie/HOTARARI-DE-GUVERN/HG775-2005_act.pdf

\\

3) procesul politicilor publice - totalitatea etapelor a căror parcurgere conduce la implementarea unei anumite soluţii destinate rezolvării unei probleme cu caracter public;
4) variantele de politici publice - soluţii tehnice care rezolvă o anumită problemă de politică publică;
5) identificarea variantelor - o etapă în procesul politicilor publice, care constă în generarea unor posibilităţi tehnice de soluţionare pentru o anumită problemă de politici publice, de către colectivele speciale, cu consultarea societăţii civile. Variantele de politici publice nu reprezintă acte normative;
6) propunerea de politici publice - document care conţine informaţii despre variantele de politici publice identificate, precum şi fundamentarea atât a acestora, cât şi a celei care este recomandată să fie adoptată spre implementare.

Documentul conţine, de asemenea, o prezentare a planului de acţiune preconizat pentru implementarea acelei variante de politică publică care este aleasă spre implementare;

7) varianta aleasă spre a fi implementată - acea variantă dintre cele prezentate în propunerea de politici publice care obţine acordul conducerii ministerului iniţiator în vederea implementării ei;
8) implementarea variantei de politici publice - etapă a procesului politicilor publice care constă în totalitatea activităţilor prin care o variantă de politici publice este pusă în aplicare, prin adoptarea unuia sau mai multor acte normative, respectiv aplicarea unui plan de acţiune corespunzător;
9) monitorizarea - etapă a procesului politicilor publice care cuprinde culegerea de informaţii cu privire la modalitatea în care au fost obţinute rezultatele implementării unei anumite politici publice;
10) activitatea de evaluare utilizează informaţiile prezentate în etapa de monitorizare şi are ca scop formularea unor concluzii finale cu privire la rezultatele politicii publice implementate;

\\

11) metodologia de monitorizare şi evaluare constă într-o serie de instrumente şi metode a căror aplicare furnizează date cu privire la modul în care o anumită politică publică a fost implementată.

Problema de politică publică este o condiţie sau o situaţie care generează nevoi ori insatisfacţii, pentru a căror corecţie este necesară intervenţia guvernamentală.

Dacă o anumită situaţie este considerată ca normală, inevitabilă sau o responsabilitate individuală, nicio acţiune guvernamentală nu va fi iniţiată, deoarece situaţia respectivă nu este problematică. Nu orice problemă poate ajunge să primească o soluţie printr-o măsură de politică publică, tocmai de aceea procesul de stabilire a agendei este unul selectiv, în care diverşi actori instituţionali încearcă să aducă problemele în atenţia guvernanţilor

Documente de politici publice[7]

- ✓ Strategia – este un document de politici publice pe termen mediu şi lung, care defineşte, în principiu, politica Guvernului cu privire la un anumit domeniu de politici publice în care se impune luarea unor decizii privind o gamă largă de aspecte. (HG nr. 870/2006) Obs: Strategia reprezintă deopotrivă sursă generatoare de politici publice şi document de politici publice.
- ✓ Planul – acel document de politici publice care desemnează detalierea implementării unei strategii sau propuneri de politici publice(HG nr. 870/2006).
- ✓ Propunerea de politici publice – este un document de politici publice destinat rezolvării unor probleme de politici publice specifice, în cazul în care exist ă mai multe variante posibile de rezolvare sau dac ă este necesar un acord conceptual privind fondul reglementării normative (HG nr. 870/2006).
- ✓ Propunerea de politici publice – este un document care conţine informaţii despre variantele de politici publice identificate, precum şi fundamentarea atât a acestora,

[7] După Călin Beatrice Monica – Politici Publice, Unitatea de Politici Publice, MDRAP
http://www.politicipublice.ro/uploads/Legislatie_politici_publice.pdf

\\

cât şi a celei care este recomandat ă a fi adoptat ă spre implementare (HG nr.775/2005).

I. Concepte din domeniul cultural (glosar)

În cele ce urmează vor fi prezentate un glosar de definiţii ale unor termeni din domeniul cultural, care vor fi folosiţi în analiza noastră. Aceste concepte se pot regăsi în analiza politicilor publice din domeniul cultural la nivel internaţional şi european, fiind general valabile pentru radiografia stării de fapt a situaţiei artiştilor în raport cu statul şi societatea.

Proprietatea intelectuală[8]

Proprietatea intelectuală, prescurtat **PI**, se referă la creaţiile minţii: invenţii (brevete), opere literare şi artistice, simboluri, nume, imagini, design, utilizate în activităţi comerciale. Deţinătorul proprietăţii intelectuale poate controla şi trebuie răsplătit pentru uzul acesteia, şi acest fapt încurajează inovaţia şi creativitatea spre beneficiul umanităţii.

Proprietatea intelectuală este împărțită in doua categorii principale:

- **Dreptul de autor (Copyright)**, care include lucrări literare şi artistice precum romane, poeme, piese de teatru, jocuri, filme, opere muzicale, situri web, picturi, fotografii, sculpturi, design arhitectural, etc. *Drepturile conexe* includ drepturile artiştilor apărute ca urmare a interpretării , drepturile legate de înregistrările efectuate de producătorii de fonograme şi drepturile apărute urmare a emisiei programelor de radio şi televiziune.

[8] Conform Oficiului European pentru Drepturi de Autor, https://www.eucopyright.com/ro/ce-este-proprietatea-intelectuala

\\

- **Proprietatea industrială**, care include brevete de invenţie (patente), mărci şi indicaţii geografice, desene şi modele industriale, şi topografii pentru produse semiconductoare.

Patrimoniul cultural național este format din totalitatea bunurilor care reprezintă o mărturie și o expresie a valorilor, credințelor, cunoștințelor și tradițiilor naționale, indiferent de regimul de proprietate al acestora.[9]

Principalele categorii de bunuri ce compun patrimoniul cultural național sunt:

- patrimoniul construit;
- patrimoniul arheologic;
- patrimoniul cultural mobil;
- patrimoniul cultural imaterial

Artele spectacolului

Artele spectacolului (teatru, dans, operă, artă cinematografică) denumesc generic acele arte, ale căror opere sunt caracterizate de o reprezentare efemeră, limitată în timp. Ele presupun prezența unor interpreți sau actori (în sensul general al termenului) și a unui public spectator.

Artele vizuale

Artele vizuale sunt o clasă de forme de artă ce includ picture, sculptura, filmul, fotografia, arte ce se concentrează pe crearea lucrărilor ce se desfășoară în principal în mediul vizual(deși pot include și elemente nevizuale, precum sunetul).

[9] Conform Legii nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural national mobil - http://www.unesco.org/culture/natlaws/media/pdf/romania/rom_lege_182_romorof.pdf

Odată cu apariţia cinematografului la sfârşitul secolului al XIX-lea, situația artelor vizuale a suferit schimbări fundamentale. In doar câteva decenii, filmul a devenit cel mai popular limbaj, datorita promovării acestuia la scara industriala.

Pentru a avea o viziune corectă asupra situaţiei artistului independent, sunt enumerate şi trei concepte din economie care sunt folosite în analiza politicilor publice din domeniul culturii din fiecare stat selectat.

Deducere fiscală - Suma neimpozabilă acordată contribuabilului, cuprinzând deducerea personală de baza şi deducerile personale suplimentare, în funcţie de situaţia proprie sau a persoanelor aflate în întreţinere.. Aceasta se determină ca raport între veniturile obţinute din operaţiuni care dau drept de deducere, inclusiv subvenţiile legate direct de preţul acestora, la numărător, iar la numitor veniturile de la numărător plus veniturile obținute din operațiuni care nu dau drept de deducere. In calculul prorata la numitor se adaugă alocațiile, subvențiile sau alte sume primite de la bugetul de stat sau bugetele locale, in scopul finanțării activității scutite fără drept de deducere sau care nu intra in sfera de aplicare a taxei pe valoarea adăugată. Se exclud din calculul prorata veniturile financiare, daca acestea sunt accesorii activității principale.

Indemnizaţie de şomaj - O compensaţie parţială a veniturilor asiguratului ca urmare a pierderii locului de muncă sau a veniturilor absolvenţilor instituţiilor de învăţământ care nu s-au putut încadra în muncă.

Dreptul la pensie - Pensia pentru limita de vârstă, actualizata 2018, se acorda asiguraţilor care îndeplinesc, cumulativ, la data pensionării, condiţiile privind vârsta standard de pensionare şi stagiul minim de cotizare realizat în sistemul public, conform unei eşalonări.

Politica culturală a Uniunii Europene. Direcţii ale analizei comparative

La nivel internaţional, Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO) este instituţia care se ocupă de monitorizarea situaţiei în domeniul culturii pe plan mondial.

\\

UNESCO este una dintre cele 16 agenții specializate din sistemul Organizației Națiunilor Unite (ONU), constituită la 16 noiembrie 1945 de către un număr de 20 de state care au elaborat Constituția acestui organism. România i s-a alăturat la 27 iulie 1956. În prezent, UNESCO cuprinde 195 de state membre și 10 state asociate. Sediul se află în Paris, Franța.
Misiunea declarată a UNESCO este să contribuie la promovarea păcii și securității în lume prin intermediul educației, științei și culturii, în vederea consolidării cooperării internaționale, respectării drepturilor fundamentale ale omului, fără restricții de rasă, sex, limbă sau religie.

În anul 2017, în cadrul cele de-a 19-a ediţie din Compendiul Politici şi Tendinţe Culturale în Europa, găsim **un tabel elaborat de UNESCO**[10] cu reglementările existente în fiecare stat privind măsurile pentru artiştii independenţi. Acest tabel va fi analizat în cadrul capitolului 4 din prezentul studiu, fiind un punct bun de plecare pentru analiza comparativă între politicile publice culturale, cu precădere cele legate de statutul artistului din cele cinci state. Tabelul a contribuit şi la selecţia statelor a căror politici culturale sunt prezentate, analizate şi comparate.

La nivelul Uniunii Europene, responsabilitatea elaborării de politici în domeniul culturii revine statelor membre, Uniunea putând, conform Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene, să contribuie la dezvoltarea culturii statelor membre, respectând în același timp diversitatea fiecăruia dintre acestea, atât la nivel național, cât și regional, și punând în evidență patrimoniul cultural comun.
Totodată, UE are competențe în sprijinirea, coordonarea și completarea acțiunilor statelor membre în ceea ce privește conservarea și promovarea patrimoniului cultural al Europei,

[10] Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 19th edition, 2018, ISSN 2222-7334, © Council of Europe/ERICarts/Boekmanstichting 2002-2018 - https://www.culturalpolicies.net/web/status-of-artists-tables.php?aid=34&cid=45&lid=en

\\

ameliorarea cunoașterii și diseminării culturii și istoriei europene, creația artistică și literară, dar și schimburile culturale necomerciale.

Pe de altă parte, pentru politica culturală implicațiile participării la Uniunea Europeană în calitate de stat membru se regăsesc în armonizarea legislației naționale cu acquis-ul comunitar în domenii precum audiovizualul, patrimoniul cultural sau drepturile de autor și conexe, prin transpunerea prevederilor unor acte normative adoptate la nivel european.

Planul de lucru în domeniul culturii în perioada 2015-2018, adoptat de Consiliul Miniștrilor Culturii din UE în decembrie 2014,punctează **patru priorități ale cooperării europene în sfera politicilor culturale**:

- ✓ Cultura accesibilă și incluzivă;
- ✓ Patrimoniul cultural;
- ✓ Sectoarele culturale și creative, economia creativă și inovarea;
- ✓ Promovarea diversității culturale, a culturii în relațiile UE și a mobilității.

De asemenea, în Uniunea Europeană, drepturile de muncă ale statelor membre au fost și sunt încă armonizate printr-o gamă largă de directive. UE stabilește standarde minime care trebuie puse în aplicare de statele sale membre, de exemplu prin Directiva 97/81 / CE (decembrie 1997), Directiva 2003/88 / CE privind organizarea timpului de lucru (noiembrie 2003) 2004/38 / CE privind libera circulație (aprilie 2004).

Astfel, Uniunea Europeană nu poate interveni foarte mult în modul în care un stat membru alege să se organizeze la nivel de politici culturale, decât atunci când încalcă directive adiacente precum cele legate de dreptul muncii. În acest sens, fiecare stat membru UE, deci implicit şi România trebuie să găsească soluţii proprii pentru o mai bună funcţionare şi organizare a domeniului culturii cu tot ce implică el. Pentru analiza comparativă din care ar trebui să fie selectate o serie de bune practici, au fost selectate cinci state spre analiză, mai precis: Franţa, Germania, Danemarca, Slovacia şi Marea Britanie. La acestea va fi adăugată şi o prezentare succinta a modului cum este reglementat statutul artistului în

\\

Austria, stat care, potrivit UNESCO, are legislaţia bine întocmită, care protejează drepturile artiştilor.

Statele au fost alese în aşa fel încât să fie bifate mai multe criterii de selecţie, cum ar fi:

- ✓ Asemănarea la nivel de organizare cu statul român (ex: Franţa)
- ✓ Eficienţa modului de organizare a politicilor publice în domeniul culturii
- ✓ Diversitatea modelelor de politici publice în domeniul culturii
- ✓ Criterii UNESCO

Următoarele cinci capitole reprezintă studii de caz cu detalii legate de politicile culturale şi reglementări privind statutul artistului în cele cinci state.

Statutul și libertatea artiștilor și a altor profesii creative este frecvent văzută ca un indicator al stării societății în ansamblu. În timp ce principalele probleme sociale și economice cu care se confruntă cel mai mult în viața lor profesională sunt destul de similare în Europa, guvernele tind să adopte soluții diferite. În conformitate cu principiul guvernării cu mai mulți factori, procesul de elaborare a politicilor democratice ar trebui să se străduiască - ca și în alte domenii ale societăților noastre - să abordeze astfel de probleme într-un mod incluziv, adică dând acestor profesioniști, respectiv organizațiilor lor o posibilitate de a se implica în procesele de rezolvare a problemelor.

Studiile de caz al analizei calitative includ prezentarea şi sinteza politicilor publice la nivel cultural, cu tot ce reprezintă ele: strategii, legislaţie, bune practici, puncte tari şi puncte slabe cu accent pe situaţia artistului independent din cele cinci state selectate: Franţa, Germania, Danemarca, Slovacia şi Marea Britanie, la care se adaugă şi o fişă cu informaţii privind statutul artistului în Austria, stat care potrivit UNESCO are o politică culturală care oferă multe avantaje artistului independent.

În studiile de caz, am folosit ca principală sursă de documentare şi citare **Compendium of Cultural Policies and Trends**[11], o sursă a cărui scop este acela de a familiariza oricare persoană interesată cu politicile şi tendinţele culturale ale statelor europene.

[11] Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 19th edition, 2018, ISSN 2222-7334, © Council of Europe/ERICarts/Boekmanstichting 2002-2018 - https://www.culturalpolicies.net/web/index.php

\\

CAPITOLUL II: POLITICI CULTURALE ŞI STATUTUL ARTISTULUI ÎN FRANŢA

-STUDIU DE CAZ-

Scurtă introducere în organizarea politică a Franţei

"Politica culturală este o invenție franceză", născută "dintr-o preocupare constantă a puterilor monarhice, imperiale sau republicane de a monopoliza, în numele unei responsabilităţi naționale, protejarea unui patrimoniu artistic și, prin extensie, să încurajeze dezvoltarea culturii naţionale" [12] *(Jean-Michel Djian, jurnalist şi politolog francez)*

Republica Franceză este o republică unitară semi-prezidențială. Sistemul semiprezidenţial presupune un preşedinte ales direct şi un prim-ministru responsabil în faţa legislativului.

Semiprezidenţialismul este în cele mai multe cazuri o alternativă populară, aleasă cu precădere de democraţiile formate în al treilea val, ţările foste comuniste din centrul şi estul Europei.

Regimul semiprezidenţial este caracterizat „de faptul că preşedintele are puteri mai mari decât într-un regim parlamentar, însă guvernul este în continuare format din miniştrii şi premieri care pot fi demişi prin votul parlamentarilor"[13].

Din punct de vedere al organizării instituționale, sistemul politic românesc seamănă cu cel francez. Există un aparat birocratic puternic, coordonat de guvernarea centrală. Totuşi, la nivel de politici culturale, Franţa, având şi o maturitate democratică, poate avea câteva reglementări, ca model de bune practici, mai uşor de aplicat în România, existând similitudini la nivel de formă a regimului politic.

[12] Djian, Jean-Michel - *La Politique culturelle, la fin d'un mythe*, Gallimard, 2005. p. 9.

[13] Elgie, Robert - *Semi-presidentialism in Europe*, Oxford University Press, 1999, pag 20.

\\

Politica culturală a Franţei

În modelul francez, "dominantă este intervenția publică în favoarea artiştilor și a artei contemporane prin mecanisme bugetare şi administrative, care lasă loc însa şi tehnicilor anglo-saxone de administraţie culturală; în acest caz, statul exercită şi un control administrativ asupra artei, politica de susţinere a artei – prin comenzi publice, achiziţii, subvenţii, administraţia culturală exercitându-se prin organisme centrale precum DAP (Délégation aux Arts Plastiques- Delegaţia de Arte Plastice) din Ministerul Culturii, CNAP (Centre Nationale des Arts Plastiques- Centrul Naţional de Arte Plastice), FNAC (Fonds Nation aux d'Art Contemporain- Fondul Naţional de Artă Contemporană), cât şi prin organisme regionale precum FRAC (Fonds Régionaux d'Art Contemporain – Fonduri Regionale de Arte Contemporane), prin Centre si Muzee de Arta contemporană, precum şi prin comisari oficiali, inspectori pentru creaţia artistică, etc."[14]

Astfel, modelul politicii culturale franceze se caracterizează prin acțiunea substanțială a autorităților publice. Pe lângă aspectele juridice și de reglementare administrate de stat în ceea ce privește artiștii, bunurile și activitățile culturale, guvernele naționale, locale și regionale alocă fonduri substanțiale pentru o gamă de domenii culturale.
Departamentele de servicii publice specializate administrează această acțiune la diferite niveluri.
Accesul egal la cultură al cetățenilor este constituțional: statul trebuie să se asigure că toți oamenii sunt capabili să participe la viața culturală. Franța recunoaște cultura ca o parte integrantă a dezvoltării generale, inclusiv a dezvoltării sociale și economice, iar cultura este considerată un factor-cheie pentru asigurarea calității vieții și a împlinirii fiecărui individ.

[14] Raţiu, Dan-Eugen – *Politica culturală şi condiţiile consacrării artistice: subvenţie şi sincronizare*?http://www.academia.edu/2231040/POLITICA_CULTURAL%C4%82_%C5%9EI_CONDI%C5%A2IILE_CONSACR%C4%82RII_ARTISTICE_SUBVEN%C5%A2IE_%C5%9EI_SINCRONIZARE

\\

Unul dintre obiectivele principale ale politicilor culturale este corectarea inegalităților recunoscute în ceea ce privește accesul la cultură și instituțiile culturale datorită obstacolelor geografice, economice și sociale care împiedică participarea culturală. Aceste politici vizează extinderea și diversificarea publicului și încurajarea dezvoltării unei game largi de activități culturale și artistice în toate domeniile culturale.

Trei linii principale conturează politicile culturale în Franța:
• Patrimoniu
• Creaţia
• Transmiterea cunoștințelor și democratizarea culturală, în special prin educația culturală și artistică.

În aceste cazuri, ele intră în sistemul social al lucrătorilor independenți.

Statul şi cultura[15]

Legitimitatea intervenției publice se bazează pe faptul că, pe de o parte, moștenirea este considerată o proprietate comună de împărțită, protejată și promovată și, pe de altă parte, sprijinul și difuzarea creativității culturale și artistice este considerată a fi o necesitate pentru

comunitate. În aceste domenii, acțiunea guvernamentală intenționează să prevină și să corecteze riscurile inerente funcționării pieței: concentrarea, standardizarea și eliminarea produselor culturale care nu sunt considerate mărfuri obișnuite comercializabile.
În plus, guvernul are responsabilitatea pentru educația și formarea artistică și culturală, așa cum este ea pentru educația generală. Aceasta are loc fie în cadrul școlii (arte vizuale,

[15] Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 19th edition, 2018, ISSN 2222-7334, © Council of Europe/ERICarts/Boekmanstichting 2002-2018 https://www.culturalpolicies.net/web/france.php?aid=21 - France/ 2. General objectives and principles of cultural policy

muzică, pregătire specializată în teatru, în film, în menținerea patrimoniului cultural), fie prin intermediul școlilor specializate la nivel național sau teritorial (academii etc.), fie prin asociațiilor și educației populare

Ministerul Culturii și Comunicațiilor este responsabil pentru implementarea acțiunii culturale guvernamentale de stat pe întreg teritoriul francez. Alte ministere participă în domenii specifice ale politicii culturale (de exemplu, Afaceri Externe, Educație, Cercetare, Turism). Autoritățile regionale și locale sunt, de asemenea, responsabile de implementarea politicilor culturale în raioanele lor particulare (municipale, intermunicipale, județene, județene, regionale); acțiunile culturale desfășurate de diverși actori publici se suprapun foarte des și, prin urmare, sunt din ce în ce mai coordonate sau realizate în comun, într-un cadru contractual sau bazat pe acord.

Aspecte legislative. Funcţiile Ministerului Culturii şi Comunicaţiilor

Ministerul Culturii și Comunicațiilor întreprinde acțiuni în două moduri: acțiuni de reglementare (în contextul legilor adoptate de Parlament) și acțiuni directe prin intermediul fondurilor publice alocate ministerului în contextul bugetului național.

În cazul acţiunilor de reglementare, Ministerul Culturii și Comunicațiilor este responsabil de implementarea și supravegherea legilor și prevederilor referitoare la cultură. Reglementările legale implică, de exemplu, protecția patrimoniului, obligațiile și standardele științifice și tehnice ale arhivelor și colecțiilor, proprietățile literare și artistice, bunăstarea artiștilor, instituirea impozitelor și taxelor pentru anumite sectoare culturale (cinema, divertisment live, cărți fixe preț) și cote obligatorii de producție și difuzare (cote de emisie). Aceste reglementări nu implică neapărat angajarea de fonduri publice din partea guvernului.

Pe de altă parte, acestea ar putea avea consecințe financiare substanțiale pentru autoritățile locale și regionale și părțile interesate din domeniul cultural (rețelele de televiziune private, proprietarii de bunuri de patrimoniu cultural etc.). Acțiunea de reglementare a Ministerului Culturii și Comunicării include, de asemenea, inițiative menite

să susțină și să "eticheteze" calitatea, profesionalismul și încorporarea anumitor activități culturale și artistice sau să le declare ca fiind aprobate de stat (interes general).

În ceea ce priveşte acţiunile directe, una dintre acestea implică gestionarea directă a instituțiilor culturale publice (muzee, teatre naționale, școli de învățământ superior etc.), menținerea și dezvoltarea patrimoniului cultural, artistic și istoric, comisiile artistice și construirea, delegarea sau alocarea de granturi instituțiilor și actorilor culturali, precum și autorităților regionale și locale pentru inițiativele lor culturale. Intervenția statului în domeniul cultural se străduiește să fie deschisă tuturor genurilor, formelor și esteticii artistice și culturale.

Deciziile referitoare la comisioanele artistice, indemnizațiile, alocarea subvențiilor guvernamentale, protecția patrimoniului și recrutarea de specialiști în domeniul culturii sunt de obicei făcute cu consiliere din partea organismelor consultative care adună specialiști independenți și experți recunoscuți în domeniile corespunzătoare.

Ministerul Culturii și Comunicațiilor nu deține un monopol asupra acțiunilor culturale, care este, în mare măsură, inițiat de autoritățile locale și regionale. Mai mult, o mare parte din activitatea culturală sprijinită de stat este organizată de actori privați (la fel ca și numeroasele structuri asociative din sectorul cultural).

Rolul autorităților teritoriale

Franța are trei niveluri principale de autorități teritoriale:

- ✓ Comune (municipalități)
- ✓ Departamente (județe)
- ✓ Regiuni.

\\

Unele alte tipuri de autorități teritoriale au statut dispensator care poate avea un anumit impact asupra politicilor culturale pe care le desfășoară aceste autorități (de exemplu, Corsica, teritoriile de peste mări, metropole). Consiliile mai mari ale orașelor și orașelor din Franța s-au angajat activ în cultură pentru o lungă perioadă de timp. Începând cu secolul al XIX-lea, mulți dintre ei administrează și finanțează biblioteci, muzee, teatre și conservatoare municipale și subvenționează asociații culturale și societăți învățate.

Începând cu anii 1960, alte municipalități mult mai mici își dezvoltă, de asemenea, propriile - și, adesea, ambițioase - politici culturale. Acțiunile de devoluție din anii 1982-83 și 2004 au încurajat acțiunile culturale ale autorităților locale și regionale cu ajutorul direcțiilor regionale ale ministerului pentru afaceri culturale (Direcțiile Regionale de afaceri cultural - DRAC). De asemenea, aceste legi au transferat responsabilități: bibliotecile publice și serviciile de arhivă au fost transferate către departamente, regiunile fiind responsabile pentru unitățile de inventariere a patrimoniului regional începând din 2004, iar unele autorități ar putea alege să își asume responsabilitatea pentru monumentele istorice situate pe teritoriul lor. În anul 2014, conform datelor Ministerului Culturii, proprietățile a 65 de monumente au fost transferate autorităților teritoriale (peste 176 de locații transferabile): 43 la comunități, 16 la departamente și 6 la regiuni.

În timp ce guvernul Statelor a continuat să joace un rol substanțial în finanțarea publică a culturii, contribuția autorităților teritoriale a crescut semnificativ și reprezintă în prezent aproximativ 50% din finanțarea globală.

Dacă luăm în considerare concentrarea geografică a finanțării de stat în Regiunea Mare a Parisului (Île-de-France), datorată prezenței numeroaselor situri de patrimoniu național și a numeroaselor instituții naționale, găsim o contribuție mai mare a autorităților teritoriale la cheltuielile culturale din regiunea Île-de-France (până la 80% din finanțarea totală în unele regiuni). Autoritățile teritoriale pot acționa în toate sectoarele culturale - conservarea și

prezentarea patrimoniului, producția și difuzarea artelor spectacolului, promovarea cărților și cititului și educația artistică.

Cooperarea public-privat

Cooperarea dintre diferiții actori culturali publici și privați este organizată în cadrul unei serii de proceduri de acord multi-nivel între serviciile de stat (acorduri interministeriale), între serviciile de stat și autoritățile teritoriale, între diferitele autorități teritoriale, departamentele și agențiile și instituțiile culturale: acordurile de dezvoltare culturală, acordurile "Ville et Pays d'Art et d'Histoire", "Villes-Cinéma" și "Villes-Arts plastiques", contractele de educație artistică locală, "Contractele orașului", "Proiectele urbane majore" și "Contractele de proiecte de stat-regiune" etc.

Totuşi, cu creșterea numărului și a suprapunerii lor ocazionale, aceste acorduri se dovedesc adesea dificil de manevrat.

Un exemplu este Actul de Devoluție din 2004 care vizează clarificarea și raționalizarea diferitelor intervenții în domeniul educației artistice, însă aplicarea sa efectivă a fost atenuată. În același timp, crearea în 2002 a statutului juridic al instituției publice de cooperare culturală (EPCC) a recunoscut această stare de contractare generală a politicii culturale. Acest statut facilitează acțiunea comună a mai multor autorități, inclusiv a statului, de a gestiona și de a finanța instituții culturale importante.

Cu toate acestea, deoarece acestea sunt mult mai aproape de realitățile localităților și de locuitorii lor, autoritățile locale și regionale se străduiesc, de asemenea, să sporească sprijinul cultural în localitățile lor, dezvoltând programe de cititori și educație artistică, sprijinind evenimente culturale (festivaluri etc. prin protejarea și dezvoltarea patrimoniului. Acestea oferă adesea un singur sprijin pentru asociațiile culturale și pentru activitățile culturale și artistice amatori și emergente.

Soluţii la birocratizarea puternică

\\

Există două tendințe majore care ar putea conduce la schimbări substanțiale în sprijinul public pentru cultură în anii următori: prima este apariția unei "cooperări intercomunitare" care va afecta treptat și inevitabil domeniul cultural. Structurile cooperatiste intercomunale, cunoscute sub numele de "intercomunităţi", îşi dezvoltă propriile politici culturale, arătând aspecte şi modalități specifice.

A doua tendință emergentă este un nou pas în organizarea teritorială, în cadrul unei reforme a autorităților teritoriale care a început în 2009. În 2015, legea creează o nouă formă de corp intercomunal (au fost create aproximativ 10 metropole, cu statut special pentru Paris, Lyon și Marsilia), iar în 2016 modificarea hărții regionale reduce numărul de regiuni de la 27 la 18 (din care 12 regiuni continentale și Corsica).

Statutul artiştilor în Franţa. Sistemul Agessa[16] şi Casa Artiştilor[17]

Agessa gestionează sistemul de securitate socială al artiştilor pentru domeniile literatură, muzică, film și televiziune, precum și fotografia, iar Casa Artiştilor (La Maison des Artistes) face acelaşi lucru pentru artiştii din domeniul artelor plastice.

Sistemul de securitate social pentru artiștii de artă face parte din schema generală a angajaților.

Agenţia Agessa și Casa de Artişti – Asigurări Sociale sunt două asociații aprobate, plasate sub dubla supraveghere a Ministerului Afacerilor Sociale și Sănătății și Ministerului Culturii și Comunicațiilor, pentru a recupera contribuțiile și contribuțiile datorate remunerării artistice a artiștilor-autori.

Ca parte a acestei misiuni, Agessa și Casa Artiștilor oferă și:

- Recensământul permanent al artiștilor – autorilor și radiodifuzorilor operelor lor cu domiciliul fiscal în Franța;

[16] Pagina oficială de internet - http://www.secu-artistes-auteurs.fr

[17] Pagina oficială de internet - https://www.lamaisondesartistes.fr/site/

\\

- Urmărirea obligațiilor angajatorilor cu privire la afilierea la asigurările sociale pentru artiștii ale căror dosare le examinează;

- Consultaţii gratuite pentru artişti cu avocaţi;

- Consultaţii gratuite scrise pentru artişti privind drepturile de autor, drepturile sociale etc.

- Secretariatul comun al unei comisii de acțiune socială.

- Ateliere pe diverse domenii pentru artişti.

Clasificarea artiștilor în Franţa[18]

În Franţa, artiştii se clasifică în două categorii:

Artiştii-autori sunt cei care elaborează lucrări literare și dramatice, muzicale și coregrafice, audiovizuale și cinematografice, fotografice, grafice și plastice, precum și autorii software-ului. Ei exercită independent o activitate de creație. Aceştia au o proprietate literară și artistică în propriile lor opere și pot colecta drepturi de autor ca atare. Atunci când îndeplinesc anumite condiții, aceștia beneficiază de un regim social și fiscal special.

Creatorii care nu îndeplinesc condițiile necesare pentru a beneficia de statutul de "artiști-autori", se înregistrează apoi la Urssaf ca profesioniști liberali sau, după caz, la Camera de Arte și Meserii ca o companie de artizanat. Acest lucru este valabil în special pentru bijutieri și designeri de bijuterii, care nu au statutul de artişti.

Numele "artist liber" nu corespunde nici unei stări de fapt. Prin urmare, liberul artista intră, potrivit activității sale, într-una din categoriile definite mai sus.

[18] Agence France Entrepreneur - https://www.afecreation.fr/pid601/artiste-auteur.html

Artiștii spectacolului (actori, cântăreți, muzicieni, etc.) sunt "angajați intermitenți ai spectacolului", angajați prin contracte de muncă pe durată determinată (cunoscuți sub numele de "contracte de utilizare") de către producători sau organizatori de spectacole. Astfel, aceștia beneficiază de norme specifice privind asigurarea de șomaj.

Un artist percepe veniturile din vânzarea proprietății materiale a obiectului care servește drept suport pentru munca sa.

Exemplu: "pânza" unei picturi, "bronzul" unei sculpturi, "cărțile" de tapiserie etc.

Clarificare: Vânzarea trebuie să vizeze lucrări unice sau, în anumite cazuri, lucrări publicate în număr limitat sub controlul artistului sau al succesorilor săi. În caz contrar, autorul își pierde statutul de artist.

Un artist colectează drepturi de autor atunci când își transferă drepturile economice asupra proprietății materiale a operelor sale (dreptul de exploatare a operei, adică dreptul de reprezentare sau de reproducere).

De fapt, un artist are un drept de proprietate exclusiv "imaterial", care este aplicabil tuturor operelor sale. El poate autoriza o terță parte să-i vândă sau să exploateze in comerț munca sa în schimbul unei remunerații. El are un drept unic la respectarea muncii sale (element al drepturilor morale).

Exemple: drepturi de reproducere a unei pictograme, drepturi de difuzare la televiziune ale unei piese, drepturi de exploatare a unei lucrări literare etc.

Veniturile artistice sunt, de asemenea, considerate şi venituri derivate în special din proiectarea lucrării, instalarea și amplasarea în spațiu scenic al operei sale, închirierea de lucrări etc.

\\

Clasificarea operelor artiştilor-autori:

- ✓ **Opere Arte Plastice**

- Picturi, desene
- Ilustrații
- Modele de desene originale pentru textile, hârtie, tacâmuri ...
- Imprimate, tipărite, litografii
- Sculpturi
- Realizări ale artistului vizual
- Tapiţerii și textile de perete
- Mock-up-uri de fresce, decoraţiuni de perete, mozaicuri, vitralii
- Creaţii grafice
- Creații unice din ceramică şi cupru, etc.

- ✓ **Opere de scriitură**

- Cărți, broșuri și alte scrieri literare și științifice (sunt excluse textele publicitare, de promovare și de comunicare)
- Traduceri, adaptări și ilustrații ale operelor mai sus menționate
- Opere dramatice și producții scenice de opere dramatice, lirice și coregrafice
- Opere de aceeași natură înregistrate pe un suport material, altul decât cuvântul scris sau cartea (cum ar fi un disc, casetă, cd-rom, rețeaua de cablu), la care sunt atașați autorii software-ului care își desfășoară activitatea în calitate de persoană independentă

- ✓ **Opere muzicale**

- Compoziții muzicale cu sau fără versuri

\\

- Opere coregrafice și pantomime

✓ **Cinema și Televiziune**

- Opere cinematografice și audiovizuale (scenarist, adaptor, scriitor de dialog, regizor, autor de dublare și subtitrare), indiferent de procesul de înregistrare și difuzare
- Lucrări "multimedia" care își desfășoară activitatea în mod independent

✓ **Fotografia -** Opere fotografice sau opere realizate folosind tehnici asemănătoare fotografiei (cu excepția lucrărilor efectuate pentru persoane fizice și care un dau naștere la difuzare sau la exploatarea comercială, cum ar fi fotografiile "familiale")

Beneficii pentru artişti[19]

În țări precum Franța (similar cu Belgia și Statele Unite), anumite categorii de artiști sunt considerați angajați, ceea ce le permite acestora să obțină beneficii relevante.

- Modelul unui "contract de muncă" pentru artiștii interpreți sau executanți și un statut special pentru "artiști intermitenți" - contract de muncă
- Diferite tipuri de servicii administrative, contractuale și financiare pentru artiști, cum ar fi "sprijin salarial"
- Modalități alternative de finanțare a contribuțiilor la asigurările sociale;
- Ajustarea criteriilor de calificare pentru asigurarea socială
- **Media veniturilor este un mecanism utilizat pe scară largă pentru a sprijini artiștii și alți contractori independenți. Suedia, Germania,**

[19] Artsnb.ca- Status of artist. An Overview. http://artsnb.ca/site/en/files/2012/05/status_of_the_artist_EN.pdf

Țările de Jos, Franța și Regatul Unit al Marii Britanii au fiecare măsuri de venit mediu.

- TVA-ul este de 7%, comparativ cu 19.6%, cât este la nivel general. Pentru cărţi (pe hârtie sau digitale) la vânzare sau pentru împrumut, cât şi pentru vânzarea de bilete în artele spectacolului (teatru, cabaret, circ, concerte şi alte tipuri de spectacole, cu excepţia celor unde sunt servite băuturi şi mâncare)

Anumiți artiști din Franța, inclusiv directori, manageri de scenă, cinematografi și tehnicieni de sunet și iluminat, au fost întotdeauna considerați angajați și sunt reglementați de Codul Muncii.

- În 1969, o legislație specială prevedea că artiștii interpreți sau executanți sunt, de asemenea, considerați a fi angajați și, prin urmare, reglementați de Cod, cu excepția unor circumstanțe limitate.

Aceasta înseamnă că toate dispozițiile se aplică acestora, incluzând:

- ratele minime de remunerare și un sistem cuprinzător de prestații care oferă asistență medicală,
- protecția accidentelor la locul de muncă,
- continuarea salariului în caz de boală sau dizabilitate,
- asigurări de șomaj,
- formare profesională,
- vacanțe și vacanțe,
- concediu de maternitate și
- plan de pensionare.

\\

Deoarece scriitori, artiști vizați, fotografi și alți artiști creativi similari nu sunt considerați angajați conform Codului în Franța, este disponibil un pachet special de asigurări sociale pentru artiștii profesioniști cu venituri minime de aproximativ 7000 EUR.
Casa Artiştilor gestionează acest sistem pentru guvern și acționează ca "angajator" al unora dintre aceste categorii, iar un organism echivalent joacă același rol pentru fotografi, ilustratori și autori ai programelor software și a operelor audiovizuale.

CAPITOLUL III: POLITICI CULTURALE ŞI STATUTUL ARTISTULUI ÎN GERMANIA
-STUDIU DE CAZ-

Scurtă introducere în organizarea politică a Germaniei

*"Nu este de competența politicii de a planifica cultura, ci mai degrabă de a îi asigura libertatea." (*Monika Grütters, Comisarul federal al guvernului pentru cultură și mass-media din 2013 până în 2017)

Germania este o republică federală parlamentară alcătuită din 16 state numite *Landuri* (în limba germană *Länder*). Puterea legislativă este reprezentată de Parlament care cunoaște două Adunări, și anume Bundestagul și Bundesratul, la nivelul întregului stat. La nivelul statelor membre ale Federației autoritățile se pot implica numai în interiorul frontierelor landului.

Bundestagul este organul reprezentativ al poporului ales prin vot universal, prin utilizarea dublului buletin (un vot pentru reprezentantul din circumscripția electorală și un altul care exprimă opțiunea pentru o listă a landului). În principal, acesta îndeplinește funcția legislativă, dar are și alte funcții. Un aspect specific este existența delegatului Bundestagului pentru armată (Ombudsmanul pentru armată), prin care se exercită controlul

parlamentar în domeniul apărării drepturilor fundamentale. Bundesratul este autoritatea publică prin care landurile colaborează la legiferare și la administrarea Federației, precum și în afacerile Uniunii Europene. Membrii acestuia nu sunt aleși, ci numiți și revocați de guvernămintele landurilor.

Guvernul Federal, alături de Bundestag, conduce statul, fiind format din Cancelarul Federal și miniștrii federali. Cancelarul este ales de Bundestag la propunerea Președintelui Federal și răspunde de stabilirea marilor orientări politice.

Landurile, districtele și localitățile sunt conduse de organisme alese prin alegeri generale, directe, libere, echitabile și secrete. Localităților li se garantează dreptul de a reglementa toate problemele locale, pe propria răspundere, în limitele legii. Asociațiile de localități au și ele dreptul la autonomie locală, aceasta cuprinzând și autonomia financiară. Referendumul este frecvent utilizat în rezolvarea problemelor locale[20].

Politica culturală a Germaniei

Cel mai important aspect al politicii culturale din Germania **este caracterul său descentralizat federal.** Germania are diverse niveluri ale politicii culturale, de la autoritățile municipale cu totul importante până la guvernul regional relativ autonom și, în sfârșit, la guvernul național, care îndeplinește anumite responsabilități în materie culturală printr-un număr de departamente, inclusiv Ministerul Culturii.

Toate structurile de coordonare în sfera culturală au avantaje şi dezavantaje, modelul german fiind unul care investeşte masiv în domeniul cultural.

Politica culturală din Germania se bazează pe un model federal. Este guvernat de principiile descentralizării, subsidiarității și pluralității; o tradiție înrădăcinată în dezvoltarea istorică a națiunii și reafirmată în Constituția sa.

[20] Legea fundamentală a Republicii Federale Germania Prezentare generală Prof. univ. dr. Ioan MURARU, pag 677-678- http://codex.just.ro/Tari/Download/DE

\\

De asemenea, un obiectiv important privind dezvoltarea culturii politice pe întreg teritoriul Germaniei este găsirea unui echilibru între responsabilitatea sectorului public pentru asigurarea existenței și finanțării instituțiilor și programelor culturale fără intervenție guvernului în activitățile culturale. Constituția garantează libertatea artelor (articolul 5 alineatul (3)), care, pe de o parte, oferă o bază autonomă artistică a drepturilor instituțiilor și organizațiilor culturale, iar pe de altă parte, o formă de protecție față de directivele de stat. Astfel, statul este responsabil pentru încurajarea, susținerea și susținerea activă a acestei libertăți artistice, la care se face referire - Kulturstaat (stat cultural).

Toate nivelurile de guvernare funcționează într-un cadru constituțional care specifică în mod clar competențele lor respective în domeniul cultural. Acestea ar trebui să coopereze între ele pe probleme culturale (conceptul de „Kulturföderalismus" - federalism cultural) - prin sprijinirea comună a instituțiilor și activităților culturale. În realitate, există un grad ridicat de concurență între diferitele state federale (landuri), municipalități, instituții culturale, artiști și alți intermediari.

Astăzi, ***unul dintre principalele obiective ale politicii culturale din Republica Federală Germania este acela de a permite cât mai multor persoane să participe la artă și cultură.*** Politica culturală, ca politică socială, se ocupă de provocări sociale, cum ar fi tendințele demografice, fluxurile de migrație, sistemele de management al valorilor, dezvoltarea financiară, economisirea, digitalizarea. În ultimii ani, există deja recunoașterea în domeniul cultural că Germania este o țară a imigrației. De asemenea, a fost recunoscut faptul că politica culturală - în special la nivel municipal - trebuie să țină seama de această problemă, ceea ce presupune luarea în considerare a diversității multiculturale, integrarea culturii imigranților în politica culturală și luarea în considerare a nevoilor culturale ale oamenilor cu medii migrante.

Monika Grütters, comisarul federal al guvernului pentru cultură și mass-media din 2013 până în 2017, explică principiul sprijinului acordat de statul german pentru cultură: **"Nu este de competența politicii de a planifica cultura, ci mai degrabă de a îi asigura libertatea."** Grütters se referă la garanția libertății artistice stabilită în constituția germană.

\\

Statul oferă protecție autonomiei artistice prin finanțarea guvernamentală a artei și a culturii pentru a le feri de constrângerile de pe piața liberă. Totuși, nu interzice sprijinul privat al companiilor, creând o legătură între sprijinul public și privat pentru arta și cultura din Germania.

Această abordare a politicii culturale este în primul rând orientată spre ofertă. Astfel, majoritatea infrastructurilor culturale sunt guvernate de statul de drept și sunt susținute de guvern - în special de statele federale individuale (Länder) și de municipalități. Mai recent, s-a discutat despre privatizarea serviciilor publice și a instituțiilor, ceea ce a intensificat eforturile de promovare a unui management mai eficient al artelor. Ca urmare, există o receptivitate mai mare la modelele de parteneriat public-privat și o dorință de privatizare a unor instituții culturale.

Aspecte legislative[21]

Aspectele juridice ale politicii culturale sunt reglementate în dispoziții conexe din dreptul constituțional și administrativ. Cu toate acestea, aceste dispoziții nu sunt codificate într-un singur text; ele cuprind o serie de dispoziții constituționale și legale, mai ales Constituția federală și constituțiile statelor federale (Länder), codurile municipale și județene, câteva statute specializate ale statelor federale (Länder) referitoare la afacerile culturale, federale de exemplu:

- ✓ Legea privind protecția patrimoniului cultural german împotriva eliminării în străinătate,
- ✓ Legea privind drepturile de autor,
- ✓ Legea federală de promovare a filmului
- ✓ Legea privind asigurarea socială a artiștilor.

În plus, politica culturală germană este legată de prevederile unor instrumente juridice internaționale precum Declarația Universală a Drepturilor Omului a Națiunilor Unite, care

[21] Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 19th edition, 2018, ISSN 2222-7334, © Council of Europe/ERICarts/Boekmanstichting 2002-2018 - https://www.culturalpolicies.net/web/germany.php

\\

include prevederea că "fiecare are dreptul de a participa liber la viața culturală a comunității, de a se bucura de arte ... "

În prezent, Constituția federală pentru Germania (Grundgesetz - GG) include o singură expresie referitoare la cultură și artă: **"Artele și știința, cercetarea și predarea vor fi libere".** (Articolul 5.III GG). Conform interpretării Curții Constituționale, această clauză nu doar stipulează dreptul artiștilor creativi la protecția față de intervenția statului, ci și că statul are obligația de a conserva și promova cultura și arta. Acest principiu a fost reafirmat în mod explicit în articolul 35 din Tratatul de unificare din 1990. În ultimele două decenii s-au depus eforturi pentru a introduce o "clauză culturală" mai precisă sau pentru a include cultura printre obiectivele principale ale statului în constituția federală. Ultima dintre aceste propuneri a fost emisă în 2005 de Comisia de anchetă înființată de Parlamentul german intitulată "Cultura în Germania"

Spre deosebire de Constituția Federală, majoritatea constituțiilor statelor federale (Länder) se adresează mai ales artei și culturii - singura excepție fiind orașul-stat Hamburg. Trei dintre statele federale - Bavaria, Brandenburg și Saxonia - includ cultura printre obiectivele principale ale statului în clauze precum: "Bavaria este un stat legal, cultural și social" (articolul 3.I). Similar sau identic cu clauza din articolul 3.III GG din Constituția federală, drepturile de bază de protecție se regăsesc în 11 state constituționale ale statelor federale (Länder). Mai mult, prevederile referitoare la drepturile autorilor pot fi găsite și în e. g. constituția din Hessen: "Drepturile autorilor, inventatorilor și artiștilor se bucură de protecția statului". (Articolul 46)

Sprijinul statutului pentru artă. Feţele structurii descentralizate

Germania este unul dintre statele care finanţează puternic sectorul cultural. Potrivit Raportului de finanțare a culturii, finanțarea din sectorul public s-a ridicat la 9,9 miliarde de euro în 2016, dintre care doar 17% provin de la cel mai înalt nivel federal.

\\

Sistemul de finanțare german este unic pentru organizarea lui descentralizată, bazată pe conceptul de **"suveranitate culturală a statelor".** Statele federale și municipalitățile germane sunt responsabile de stabilirea politicii culturale și educaționale și de gestionarea propriilor bugete culturale. Guvernul federal este responsabil numai pentru promovarea culturii în străinătate și a afacerilor statului. În 2016, orașele și municipalitățile au reprezentat cea mai mare pondere a cheltuielilor culturale cu 45% față de contribuția de 40% a statelor.

Există argumente pro și contra pentru această structură descentralizată.

De regulă, statele federale alocă fonduri, în primul rând, pentru proiecte din interiorul teritoriului lor, ceea ce are impact asupra gamei de artă și cultură oferite. Potrivit lui Birgit Mandel, profesor de mediere culturală și management cultural la Universitatea din Hildesheim, fiecare stat federal tinde să promoveze și să construiască pe propriile sale situri culturale reprezentative. Deși acest lucru nu este în întregime neprotejat, poate avea și efecte pozitive, precum o concurență care a dus la o mare diversitate culturală vizibilă în numeroasele muzee, teatre și orchestre, care înflorește în toată Germania. La nivel mondial, o cincime din orchestrele profesionale sunt în Germania.

În plus, guvernul oferă facilităţi fiscale pentru organizațiile private, cum ar fi societățile sau fundațiile care promovează cultura, un tip de sprijin indirect, statal pentru artă. De la începutul secolului XX, Germania a oferit stimulente companiilor private interesate de promovarea culturii, pentru a le face mai atractive pentru angajați, de exemplu. Astăzi, companiile sprijină artele prin fundații, prin sponsorizări și donații. Investițiile din sectorul privat în cultură sunt motivate în parte de un sentiment de responsabilitate socială corporativă, însă un motor principal a fost întotdeauna stimularea pe care o conferă reputația unei companii. Societățile mari se consideră a fi "cetățeni corporativi" și, astfel, actori ai societății civile. De altfel, companiile preferă să finanțeze proiecte în diversele regiuni, în jurul birourilor sau atelierelor lor locale.

\\

Finanţare publică şi privată

Un comentariu pertinent este că nu toată lumea aprobă rolul de lider al statului german în promovarea culturii. Unii critici subliniază că interferența excesivă a statului ar putea submina libertatea în artă, în timp ce alții subliniază faptul că sprijinul public ar putea face artiștii să se simtă mai îndatorați față de societate.

Alternativa - o creștere a sprijinului corporativ pentru artă și cultură - este de asemenea o sabie cu două tăișuri. Dacă instituțiile culturale ar fi fost complet privatizate și finanțarea ar depinde de o analiză cost-beneficiu, mulți ar putea fi forțați să-și închidă ușile.

În ceea ce privește conținutul, sprijinul substanțial acordat de stat se concentrează asupra culturii convenționale, de clasă mijlocie. Instituții precum casele de operă și teatrele, cu costuri ridicate ale resurselor umane, solicită statului majoritatea fondurilor, până la 95% în unele state federale. Subculturile și noile curente și forme de artă, pe de altă parte, declară adesea că sunt trecute cu vederea și neglijate. Într-un interviu acordat goethe.de/kultur, expertul cultural și media Norbert Sievers a explicat că sistemul de finanțare german "*a creat un conservatorism marcat în infrastructura culturală, pe de o parte. Formele de artă convenționale au prioritate, iar orice altceva trebuie să lupte împotriva instituției pentru a avea un turn.* "Pe de altă parte, nivelul ridicat de finanțare a instituțiilor culturale majore a depășit uneori capacitatea statului. Între timp, cultura clasică înaltă pierde relevanța pentru un segment în continuă creștere a populației. Doar aproximativ 10% dintre oameni - în special cadre universitare cu statut social superior - vizitează instituții culturale, cum ar fi săli de concerte, teatre și muzee.

O altă diferenţă majoră între finanţarea publică şi cea privată este că bugetele guvernamentale trebuie să fie adesea renegociate pe criterii specifice diferite de la an la an, în timp ce fundaţiile private pot investi în activităţi culturale pe un termen mai lung.

De câțiva ani, există o dezbatere continuă privind o mai mare îmbinare a resurselor între diferite niveluri de guvernare. Promovat de situația financiară problematică a multor state

\\

federale (Länder), guvernul federal a fost chemat să cofinanțeze "instituții culturale de referință". A fost stabilit un precedent pentru implicarea sa în Tratatul de unificare din 1990, care impune guvernului federal să sprijine instituțiile culturale din statele federale (Länder) din fosta RDG.

Statutul artistului în Germania

Artiștii nu au un statut juridic special în Germania. Statutul unui artist depinde de activitățile profesionale actuale și de tipul de contract pe care îl încheie. Există două categorii principale distincte: artiștii interpreţi și artiştii creatori, care sunt fie independenți, fie angajați.

În 2014, în conformitate cu "Monitorizarea datelor cheie selecționate privind cultura și industriile creative 2014", 1 057 de milioane de persoane și-au câștigat principalul venit în industriile culturale și creative. Cu doar 76,5%, angajații reprezintă o cotă mai mică decât în alte domenii ale industriei (media economiei globale este de 90%). Cu un număr relativ ridicat de aproximativ 559 000 de lucrători suplimentari care ocupă un loc de muncă minor (349 000 de salariați marginali și 210 000 de persoane care desfășoară o activitate independentă), numărul total al persoanelor angajate în sectorul 2014 a fost de aproape 1,62 milioane.

Industriile culturale și creative angajează aproximativ acelaşi număr de lucrători ca și industria de inginerie, dar semnificativ mai mult decât industria automobilelor, serviciile financiare sau industria chimică și companiile de furnizare a energiei. În sectoarele comparabile, veți găsi aproape exclusiv angajați care plătesc deduceri de asigurări sociale, în timp ce industriile culturale și creative recurg la o pondere ridicată a lucrătorilor independenți și a persoanelor care desfășoară activități independente, cu o cifră de afaceri anuală de cel puțin 17 500 EUR.

\\

Noile Bundesländer, dar și unele regiuni slabe din punct de vedere economic din partea de vest a Germaniei, au atras în mod repetat fonduri UE pentru a sprijini ocuparea forței de muncă în sectorul cultural.

Efectele indirecte ale ocupării forței de muncă asupra sectorului cultural sunt generate și prin alte fonduri structurale ale UE. Fondul European de Orientare și Garantare Agricolă (FEOGA) este adesea utilizat pentru finanțarea restaurării monumentelor protejate precum castele și biserici sau pentru protejarea și restaurarea patrimoniului cultural în contextul dezvoltării rurale. Landul Brandenburg, finanțat din Programul european pentru dezvoltare regională (EFRE), pentru a crea un program de investiții municipale pentru cultură. În Renania de Nord-Vestfalia, Ruhrgebiet a beneficiat cel mai mult de fondurile structurale, pentru a dezvolta Zeche Zollverein în Essen, care se află pe lista UNESCO a patrimoniului cultural mondial.
Prin urmare, măsurile de ocupare a forței de muncă în unele dintre Bundesländer sunt cel puțin indirect susținute prin intermediul fondurilor structurale ale UE, precum și prin programele economice și de sprijinire a investițiilor din statele federale și guvernul federal (de exemplu, Legea privind Sprijinul pentru Investiții), fiind din ce în ce mai deschis sectorului culturii.
În Germania*, există indemnizaţii speciale, TVA-ul fiind de 7% faţă de 19% TVA general. De asemenea, există o rată forfetară pentru artiştii independenţi (de 30% pentru cei independenţi creatori, cât şi rate special pentru artiştii interpreţi)*

Regulile de securitate socială

Artiștii și jurnaliștii / autorii din Republica Federală Germania se bucură de prerogative de securitate socială. Atunci când sunt angajați, aceștia fac obiectul regulilor generale de securitate socială. Artiștii independenți și jurnaliștii / autorii sunt obligați să se alăture Fondului de Asigurări Sociale al Artiștilor (KSK). Protecția specială pentru artiștii independenți și pentru jurnaliști / autori prevăzută de Legea privind protecția socială a

\\

artiștilor (KSVG), care a intrat în vigoare la 2 august 1981, cuprinde asigurarea de sănătate, îngrijirea pe termen lung sau pentru limită de vârstă și asigurarea de pensie.

Ca și angajații, artiștii și jurnaliștii / autorii trebuie să plătească doar jumătate din contribuția de asigurări sociale. 60% din ceea ce poate fi numită "cotă de angajator" este plătită de companiile care exploatează și comercializează în mod regulat munca artiștilor și a jurnaliștilor / autorilor. În acest scop, întreprinderile sunt însărcinate cu o taxă de asigurare socială a artiștilor (Künstlersozialabgabe) cu privire la toate onorariile și redevențele plătite, al cărei nivel este supus unor ajustări anuale. De exemplu, taxa a ajuns la 5,8% în 2005 și a scăzut în următorii ani, ajungând la 4,1% în 2013. În 2014, această taxă a atins 5,2%. În plus, guvernul federal acordă o subvenție pentru a finanța presupusa "cota de angajat" cu 40% din cheltuielile Fondului de asigurări sociale pentru artiști. Printr-o altă modificare a Legii privind protecția socială a artiștilor, care a intrat în vigoare în iunie 2007, baza financiară a Fondului a fost îmbunătățită printr-o acoperire mai largă și o examinare mai strictă a tuturor contribuabililor, inclusiv a artiștilor, ca beneficiari.

La 1 ianuarie 2015, a intrat în vigoare Actul de stabilizare a asigurărilor sociale al artiștilor. Scopul este asigurarea serviciilor de consultanță și revizuire periodică a angajatorilor cu privire la taxa de asigurări sociale, în vederea stabilizării ratei de taxare și a urmăririi justiției. În prezent, asigurările germane de asigurări de pensii se fac obligatoriu, la fiecare patru ani, în toate întreprinderile (întreprinderile) și angajatorii cu mai mult de 19 angajați care sunt deja înregistrați la KSK.

Sprijinul indirect acordat de stat pentru artă și cultură sub formă de scutiri fiscale nu este prevăzut într-o lege separată, ci constă, în schimb, dintr-o multitudine de reglementări conținute în diverse acte de specialitate. În cazul TVA, anumite produse culturale (cum ar fi cărțile) sunt supuse unei rate mai mici de 7%, în loc de standardul de 19%; în anumite condiții, operațiunile culturale publice și activitățile non-profit (de exemplu, spectacole de teatru) sunt scutite de TVA și de impozitul pe profit, în totalitate.

\\

Începând cu 1 ianuarie 2000, este în vigoare un **Act privind impozitarea fundațiilor**, care include stimulente fiscale pentru înființarea și donațiile către fundații. În ultimii ani, au fost încorporate în legislația care reglementează donațiile, pași fiscali suplimentari, iar plafonul scutit de impozit pentru veniturile din activitatea voluntară (așa-numita scutire standard pentru instructorii de curs) a fost ridicat și extins pentru a se aplica și altor grupuri.

Reforma legii privind caracterul non-profit și donațiile din iulie 2007 facilitează impozitarea angajamentului civic. Printre altele, donațiile rămân libere de impozitul pe venit până la o limită de 20%, iar indemnizația fără taxe pentru înființarea de fundații a fost majorată de la 300 000 EUR la 1 milion EUR. În iulie 2014, Parlamentul German a adoptat un proiect de lege pentru a reduce impozitarea cărților audio de la 19% la 7% (precum și cărțile tipărite), care a intrat în vigoare în ianuarie 2015.

Contracte de muncă pentru artişti[22]

Există diferite tipuri de contracte pentru diferite relații de muncă, colaborări și proiecte ale artiştilor. Acest modul descrie cele mai importante contracte utilizate în sfera culturală din Germania și oferă unele informații generale privind încheierea contractelor, precum și încălcările contractului și posibilele consecințe (declarațiile se bazează pe legea germană).
Informațiile privind încheierea contractelor ar trebui avute în vedere în special în cazul în care unul dintre partenerii contractuali își are sediul în străinătate. Dacă se întâmplă neînțelegeri în relațiile cu partenerii străini - ceea ce se poate întâmpla rapid din cauza normelor culturale diferite -artistul se simte adesea neajutorat.
Este deosebit de important să se țină seama de aspectele care intră în joc, în cadrul activităților transfrontaliere; de exemplu, atunci când se acceptă o remunerație a dansatorului, trebuie luată în considerare impozitul străin aplicabil. Aceste aspecte sunt

[22] Touring artists - https://www.touring-artists.info/en/status-of-the-artist-and-contracts/

relevante și în cazul în care este necesar să se determine cine suportă costul transportului pentru un proiect de expoziție sau legislația cărei țări se aplică în cazul unui litigiu în care domiciliile și locurile de desfășurare ale activității părților din contract se află în diferite țări.
În Germania, sunt disponibile numeroase contracte tip pentru nevoi diferite, de exemplu, asociațiile profesionale din sectorul cultural. artiștii care practică turismiș cultural au comandat adnotarea și, în unele cazuri, redactarea mai multor contracte model relevante. Explicațiile furnizate sunt de interes pentru artiștii și persoanele din sectorul cultural cărora li se prezintă un contract de către un partener contractual german. În plus, ele evidențiază, de asemenea, ce trebuie luat în considerare cu privire la anumite aspecte, la elaborarea unui contract transfrontalier.
Conform Raportului privind finanțele culturale din 2014, statele federale (Länder) au cheltuit în total, în 2011, 3,94 miliarde de euro.

În ultimii ani, guvernul federal, statele federale (landuri) și municipalitățile au renunțat din ce în ce mai mult la responsabilitatea directă pentru gestionarea facilităților și programelor culturale. Această restructurare organizațională a sectorului cultural nu numai că este susținută puternic de stat, ci și favorizată de reprezentanții sectorului de afaceri și a grupurilor din societate, cu condiția ca aceasta să nu implice o abdicare a statului de la responsabilitatea sa de a asigura finanțarea.
Reformele instituționale reflectă, acum, o preferință crescândă pentru noile modele de sponsorizare, în timp ce, în același timp, solicită ca sectorul public să-și mențină responsabilitatea în a asigura finanțarea.
Indiferent de aceste tendințe, care reflectă cu siguranță o recunoaștere din ce în ce mai largă a rolului important al societății civile sau al actorilor din sectorul terțiar, rămâne faptul că majoritatea instituțiilor culturale municipale sunt încă integrate în structurile și ierarhiile administrației publice.
Transferul responsabilităților din sectorul public către sponsori privați din sectorul cultural a început în Germania încă din secolul al XIX-lea. Instituții culturale renumite naționale și internaționale, cum ar fi Arhivele Bach din Leipzig, Casa Beethoven din Bonn, Arhivele literaturii germane din Marbach, Muzeul Goethe din Frankfurt am Main, Fundația Weimar

\\

Classics din Weimar și Muzeul Național al Germaniei Arta și cultura din Nürnberg sunt private, dar primesc finanțare publică de la toate cele trei niveluri de guvernare. Multe dintre aceste instituții aparțin Grupului de Lucru al Institutelor Culturale Independente (ASKI).

Sprijin pentru artă

Producția artistică și recepția ei de către public sunt susținute, pe de o parte, prin finanțarea instituțiilor de artă și, pe de altă parte, prin crearea unor condiții generale care să conducă la înflorirea artelor. Aceasta include, de asemenea, oportunitățile de pregătire de bază și de formare profesională în profesiile artistice, oferite în primul rând de cele 29 de colegii de artă și 24 de colegii de muzică, dramă și dans operate de statele federale (Länder), precum și cele patru academii federale finanțate în comun de Guvernul federal și statele federale (Länder).
Sprijinirea formelor individuale de artă și a artiștilor individuali în diferitele domenii ale activității artistice este la fel de importantă. Un sprijin special acordat întreprinderilor, întreprinderilor nou înființate, profesioniștilor independenți și profesioniștilor care desfășoară activități independente în industriile culturale și creative este oferit de Centrul de excelență al guvernului federal pentru industriile culturale și creative; cu 8 birouri regionale, acesta oferă servicii personalizate și consultații.

Sprijin pentru artiști (de ex. bursele), premiile și alte forme adecvate de sprijin sunt oferite de autoritățile publice (nivel federal, de stat și de municipalitate), precum și de organizații private sau civice precum fundații private sau fonduri.
La nivel federal, sprijinul acordat artiștilor este asigurat prin organizații și organisme de artiști, cum ar fi fondurile culturale germane (Fundația pentru Arte Vizuale, Fondul German de Literatură, Fondul Sociocultural, Fundația Federală pentru Arte Speciale și Fondul German pentru Traducere) prin sprijinirea proiectelor model. Fondurile culturale germane sunt finanțate de Fundația Culturală Federală Germană, care a primit o creștere unică în 2013.

\\

Sprijinul la nivel federal cuprinde, de exemplu, expoziții proeminente la nivel național, de artă contemporană, competiții, burse și premii, precum și alte forme adecvate de susținere. Sprijinul este asigurat și prin bibliotecile și programele de împrumuturi artistice municipale, cum ar fi "Artă pe clădiri" și "Artă în spații publice", precum și prin servicii de consultanță în managementul afacerilor pentru artiști și ajutor financiar în înființarea de întreprinderi. În plus față de sprijinul oferit prin intermediul asociațiilor de artiști, fondurile sunt puse la dispoziția unor organisme precum Consiliul German pentru Arte, Consiliul German de Muzică și două asociații federale de artiști vizuali. O parte din aceste fonduri sunt alocate pentru asistarea acestor asociații, precum și pentru susținerea proiectelor individuale.

Ajutoare de stat

Mulți oameni care lucrează în industriile creative primesc asistență financiară din partea guvernului german. Dacă au o diplomă dintr-o școală de artă, sunt consideraţi oficial artişti “profesionişti", ceea ce înseamnă că cererile de burse artistice și burse sunt considerate ca cereri de locuri de muncă, necesare pentru ca ei să continue să primească beneficii de la stat.

Persoanele care desfășoară activități independente nu sunt, de regulă, acoperite de planurile de asigurare a sănătății reglementate de stat și trebuie să suporte costurile asigurărilor private pe cont propriu. Cu toate acestea, artiștii care desfășoară activități independente beneficiază de un sistem specific de asigurări sociale, "Künstlersozialkasse" (KSK), **care le permite să reducă cu 50% taxele de asigurare**.

Fiecare mare oraș german are colecții muzeale cu expoziții permanente și temporare, iar muzeele oferă o mulțime de oportunități de angajare pentru artiști, de la munca cu jumătate de normă la instalarea de expoziții în roluri permanente de registratori, organizarea transportului operei de artă a muzeului pentru expoziții și îngrijirea lucrărilor în colecție. În plus față de marile muzee, există un număr mare de spații de expoziție în care artiștii în curs de dezvoltare pot organiza expoziții ale operei lor pentru vizionarea publicului, precum

\\

și multe galerii de artă comerciale excelente care contribuie la lansarea carierelor artistice și oferă un alt loc pentru a vedea artă.

Surse de finanţare

Mulți artiști profesioniști pot găsi locuri de muncă pe termen scurt sau mediu ca artiști în rezidență și pot lucra pentru o anumită perioadă de timp într-o instituție culturală.

Există, de asemenea, o mulțime de surse de finanțare în Germania pentru artiști și multe site-uri web bine organizate care ajută la identificarea surselor de finanțare. Fundația Culturală Federală Germană deține informații despre finanțarea proiectelor mai mari, cu accent pe proiecte inovatoare într-un context internațional. De asemenea, guvernul german acordă granturi prin diverse fonduri, printre care Fondul pentru Artă și Fondul pentru Arte Speciale. Asociația Internațională de Artă din Germania (IGBK) funcționează ca o organizație de lobby pentru a îmbunătăți statutul artistului în termeni legali, sociali și politici. În general, există o gamă largă de oportunități pentru studenții la arte și profesioniștii din Germania.

Faptul că țara este un sistem federal impune concentrarea școlilor de artă, a muzeelor și a polilor finanțării în întreaga țară, în diferite regiuni, nu doar într-o zonă principală.

\\

CAPITOLUL IV: POLITICI CULTURALE ŞI STATUTUL ARTISTULUI ÎN REGATUL UNIT AL MARII BRITANII -STUDIU DE CAZ-

Regatul Unit al Marii Britanii este adesea descris ca o superputere culturală[23].

Scurtă introducere în organizarea politică a Marii Britanii

Regatul Unit este o monarhie constituțională, în care puterea executivă este atribuită Guvernului ("Guvernul Majestății Sale") și provine de la Parlament. Este una din puținele țări care nu au, în prezent, o Constituție. Primul ministru este șeful Guvernului și este responsabil în fața Camerei Comunelor, camera inferioară a Parlamentului. Acest sistem de guvernare a fost emulat și în alte părți ale lumii și este cunoscut sub numele de modelul Westminster.

Suveranul are teoretic puteri largi, însă în practică îndeplinește doar funcții ceremoniale. Suveranul este cel care promulgă legile emise de Parlament. De asemenea, el deschide în fiecare an sesiunea Parlamentului cu așa-numitul Mesaj al Coroanei, care este de fapt un program de guvernare. Suveranul Regatului Unit este monarh de drept și în alte 15 țări ale Commonwealth-ului.

Parlamentul este instituția legislativă națională a Regatului. Este compusă din două Camere: Camera Comunelor, cu membri aleși, și Camera Lorzilor, ai cărei membri sunt, în general, numiți. Camera Comunelor are puteri mai mari decît cea a Lorzilor, și poate trece legi respinse de către aceasta.

[23] "The cultural superpower: British cultural projection abroad". Journal of the British Politics Society, Norway. Volume 6. No. 1. Winter 2011
http://www.britishpoliticssociety.no/British%20Politics%20Review%2001_2011.pdf

\\

Miniștrii Guvernului sunt aleși prin convenție dintre membrii Camerei Comunelor, deși unii provin și din Camera Lorzilor. Miniștrii sunt învestiți cu putere executivă dar și legislativă. Primul-ministru este în general șeful partidului cu cei mai mulți reprezentanți în Camera Comunelor. Actualul Prim-ministru (din 2016) este Theresa May, președintele partidului Conservator.

Regatul Unit are un sistem de protecție socială foarte cuprinzător, și se proclamă un "Welfare state" ("stat al bunăstării").

Regatul Unit nu are un unic sistem legal din moment ce articolul 19 din Tratatul Uniunii din 1706 a permis continuitatea sistemului legal scoțian. În prezent, în Regatul Unit există 3 sisteme de legi: sistemul Angliei, sistemul Irlandei de Nord și sistemul Scoției.

Politica culturală[24]

Nu există o definiție oficială în Regatul Unit a culturii. Cultura britanică, cu caracterul său distinctiv național, regional și lingvistic, și diversitatea multiculturală, nu este privită ca o singură entitate. În limbajul comun, se face referire la culturile din Marea Britanie pentru a reflecta o gamă largă a acestei diversități.

Din punct de vedere instituțional, Departamentul pentru Cultură, Media și Sport (DCMS) a adoptat o definiție largă a culturii, utilizată în principal în strategiile culturale pentru administrația locală și regională. Definiția este mai mult o listă a formelor de artă, a activităților și a expresiilor culturale care pot apărea în spațiile publice locale (de ex. biblioteci, cinematografe, parcuri, locații etc.). Temenul "cultură" a fost din ce în ce mai mult folosit de guvern în ultimul deceniu, ca un termen mai cuprinzător și care reflectă mai bine amploarea artelor, muzeelor, patrimoniului, bibliotecilor, filmului etc.

[24] Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 19th edition, 2018, ISSN 2222-7334, © Council of Europe/ERICarts/Boekmanstichting 2002-2018- https://www.culturalpolicies.net/web/unitedkingdom.php?aid=22

Este de remarcat faptul că guvernul britanic folosește noțiunea de "industrii creative" pentru a încorpora sectoare cum ar fi moda, publicitatea și dezvoltarea de software, precum și sectoarele tradiționale "culturale", cum ar fi artele, muzeele, patrimoniul etc. Din perspectiva guvernului britanic, acestea au în comun potențialul economic.

Obiectivul fundamental al politicii culturale a Regatului Unit este de a face "cele mai bune lucruri posibile pentru cel mai mare număr de oameni posibil", mai precis creșterea și aprofundarea accesului și a participării la viața culturală (precum și sportivă) a națiunii,

Pentru a-și atinge viziunea de a promova și de a susține excelența și de a îmbunătăți accesul în toate sectoarele sale, Departamentul pentru Cultură, Media și Sport a elaborat **patru obiective strategice pentru perioada 2008-2011**, în jurul cărora este organizată activitatea sa.

Cele patru obiective strategice sunt:

• Oportunitate: Încurajarea culturii, a mass-mediei și a sportului;

• Excelență: Sprijinirea talentelor și excelenței în cultură, media și sport;

• Impactul economic;

• Jocurile Olimpice: Realizarea unui Joc Olimpic și Paralimpic de succes și inspirat, cu moștenire durabilă.

Parlamentul și Guvernul Britanice au responsabilitatea politică pentru toate problemele culturale din Anglia și pentru unele aspecte, cum ar fi promovarea culturii pe întreg teritoriul Regatului Unit.

Cultura „descentralizată”

În Scoția, Țara Galilor și Irlanda de Nord, majoritatea problemelor culturale sunt acum responsabilitatea parlamentului scoțian și a executivului, a Adunării Naționale pentru Țara

\\

Galilor și a guvernului Adunării Galei, respectiv a Adunării și a Executivului din Irlanda de Nord ("administrațiile descentralizate").

Adunarea Irlandei de Nord a fost înființată în cadrul Acordului de la Belfast și este prima sursă de autoritate pentru toate responsabilitățile descentralizate și are o autoritate legislativă și executivă deplină.

Legea din Scoția din 1998, Legea guvernului din Țara Galilor din 1998 și Ordinele adoptate în cadrul Consiliului, precum și Actul privind Irlanda de Nord din 1998, precizează care sunt aspectele care rămân responsabilitatea guvernului britanic, în fiecare dintre aceste părți ale Regatului Unit. Trebuie remarcat faptul că, deși Parlamentul scoțian și Adunarea Irlandei de Nord pot adopta o legislație primară cu privire la acele probleme care au fost delegate, Adunarea Națională pentru Țara Galilor este capabilă să adopte o legislație secundară; responsabilitatea pentru legislația primară pentru Țara Galilor rămâne la Parlamentul și Guvernul Regatului Unit.

Departamentul pentru Cultură, Media și Sport (DCMS)

Departamentul pentru Cultură, Media și Sport (DCMS) este responsabil pentru politica guvernamentală în domeniul artelor, sportului, loteriei naționale, turismului, bibliotecilor, muzeelor și galeriilor naționale din Anglia, radiodifuziune, industrii creative, inclusiv film, industria muzicală, publicitatea și piața artelor, precum și libertatea și reglementarea presei, licențierea, jocurile de noroc și mediul istoric.

DCMS este, de asemenea, responsabil pentru listarea clădirilor istorice și programarea monumentelor antice, acordarea licențelor de export a bunurilor culturale, gestionarea Colegiului de Artă al Guvernului și Agenția Royal Parks. Organismul funcționează împreună cu Departamentul pentru inovație și abilități în afaceri (BIS), privind aspectele de proiectare (inclusiv sponsorizarea Consiliului de design) și relațiile cu creatorii de jocuri de calculator și edituri.

\\

Există un Comitet parlamentar separat pentru cultură, mass-media și sport, numit de Camera Comunelor pentru a examina cheltuielile, administrarea și politica DCMS și organele sale publice asociate.

Organisme Publice Non-departamentale (NDPB)

În general, cheltuielile pentru cultură ale Regatului Unit funcționează pe bază de "braț", prin intermediul mai multor **organisme publice non-departamentale (NDPB).** Acestea includ organizațiile responsabile pentru artă, sport, film și patrimoniu în Anglia și omologii lor din Scoția, Țara Galilor și Irlanda de Nord. Multe muzee și galerii sunt, de asemenea, conduse ca NDPB, inclusiv Muzeul Victoria și Albert, Muzeul de Istorie Naturală și Galeriile Tate. Unele "organisme publice", inclusiv cele patru consilii artistice, acționează și ca distribuitori ai fondurilor naționale de loterie.

Din punct de vedere istoric, sistemul britanic de sprijin pentru cultură a fost considerat modelul arhetipal "tip braț lung", guvernele succesive alegând organele publice non-departamentale (NDPB) ca instrumente care administrează eliberarea fondurilor guvernamentale pentru cultură și determină cine sunt beneficiarii.

În mod evident, principiul "brațului lung" este în esență o "convenție" între guvern și diferitele agenții culturale, iar termenii acestor relații sunt stabiliți în standardele de management. Desigur, natura relației dintre administrația centrală și agențiile cu activitate pe termen lung s-a schimbat de la începutul anilor 1980, guvernul fiind considerat mai intervenționist în privința unor aspecte cum ar fi stabilirea unor obiective politice generale sau reorganizarea și restructurarea unor astfel de organisme. Deși direcția inițială a politicii după 1997 a fost orientată spre **descentralizare**, noul guvern al muncii a încercat să încorporeze obiectivele politice cheie (de exemplu incluziunea socială și generarea de locuri de muncă) la nivelul inferior al guvernanței engleze și al agențiilor de sprijin cultural prin furnizarea de resurse și metode condiționate de monitorizarea performanței. Efectul a

\\

fost acela de a lega mai mult acordarea politicilor culturale agențiilor guvernamentale centrale, ceea ce le-a dat posibilitatea anumitor agenții (de exemplu, Consiliului Artelor din Anglia) de a organiza și înnoi propriile structuri.

Intervenția guvernului a dat, de asemenea, un impuls suplimentar artelor prin crearea unor administrații guvernamentale descentralizate în Scoția și Țara Galilor, care au dezvoltat propriile strategii culturale. Critica din partea comunității artelor, cu privire la criteriile pe care le utilizează NDPB pentru a decide cine să finanțeze a crescut; la fel și responsabilitatea acordată organizațiilor sprijinite în furnizarea obiectivelor guvernamentale.

Consiliul Muzeelor, Bibliotecilor şi Arhivelor

Consiliul Muzeelor, Bibliotecilor și Arhivelor este organismul strategic principal al guvernului pentru muzee, galerii, biblioteci și arhive în Anglia. La fel ca și Consiliile Artelor, a suferit o serie de schimbări politice și structurale, în ultimii ani. Înființat în 2000 ca un organism cu nouă agenții regionale, acesta a fost restructurat pentru a deveni o agenție unificată care operează de la un birou central din Birmingham cu un număr de echipe regionale de teren. În scopul eficientizării activității lui, restructurarea a urmărit, de asemenea, economii de resurse.

Scopul Consiliului este de a-și exercita conducerea strategică în sectoarele sale, la nivel local, regional și național. Acesta conduce și promovează programul Renașterii în Regiuni, principala investiție a guvernului în muzeele regionale din Anglia și cooperează cu autoritățile locale și partenerii lor pentru a crește participarea bibliotecii publice. De asemenea, a contribuit la creșterea standardelor în gestionarea, îngrijirea și documentarea colecțiilor.

Consiliul de Film al Regatului Unit

În urma creării sale în 2000, una dintre inițiativele Consiliului de Film al Regatului Unit a fost de a înființa Fondul Regional de Investiții pentru Anglia (RIFE) pentru a crește investițiile

\\

pentru film, direct în regiunile engleze. Aceasta a condus la crearea Agențiilor regionale de screening (RSA) din Anglia, care ulterior s-au angajat într-un nou set de parteneriate cu alte părți interesate în film. RIFE este folosit pentru a investi în producție, educație, patrimoniul cinematografic, expoziție, instruire și servicii locale. Finanțarea și strategia organizațiilor RSA și Agențiilor Naționale ale Ecranului pentru Scoția, Țara Galilor și Irlanda de Nord au dus la sporirea oportunităților pentru persoanele talentate în domeniul filmului și la crearea unor rețele de cinematografe, cluburi de film și societăți care să permită oamenilor și comunităților să vadă şi să se bucure de cea mai largă gamă de filme din zonele rurale și urbane.

Consiliul de Film al Regatului Unit a încercat să maximizeze contribuția principalilor difuzori, în special a difuzorilor publici, la extinderea alegerii audienței.

O fuziune a Consiliului britanic de film și a Institutului britanic de film trebuia să aibă loc în 2010 pentru a obține un mai bun sprijin coordonat pentru film și pentru a cheltui mai puțin pe infrastructură, precum și pentru a reuni aspectele economice și culturale ale celor două organisme. Totuși, aceasta a fost depășită ca urmare a deciziei noului guvern de a elimina Consiliul pentru Film. Funcțiile Consiliului de Film al Regatului Unit vor fi transferate Institutului Britanic de Film: distribuirea premiilor naționale ale loteriei pentru filmele realizate în Marea Britanie; sprijin pentru film în țările și regiunile din Regatul Unit; certificarea testului cultural pentru creditul destinat impozitului pe film; administrarea biroului programului UK MEDIA.

Scoţia

După multă dezbateri, guvernul scoțian a înființat în 2010 o nouă agenție, Creative Scotland, care a preluat funcțiile Consiliului Artelor din Scoția și Screen Scottish. Noul organism are funcții în ceea ce privește artele, cultura și industriile creative și alte activități, cu accent pe aplicarea abilităților creative. Cu toate acestea, responsabilitatea pentru finanțarea companiilor naționale de artă este asumată de guvern. Creative Scotland are să funcţia să lucreze ca un partener eficient cu autoritățile locale din Scoția.

\\

Țara Galilor

Guvernul Adunării din Welsh oferă un grant anual Consiliului Artelor din Țara Galilor (ACW) pentru a oferi publicului posibilitatea de a experimenta și de a participa la activitățile artistice. ACW decide ce finanțare va primi o organizație sau individ. Guvernul Adunării Ţării Galilor nu intervine în acest proces. Finanțarea oferită sprijină activități în țară și în străinătate.

În urma unei revizuiri ministeriale din 2004, Ministrul Culturii de atunci a propus revizuirea unor agenții ale armatei, printre care Consiliul Artelor din Țara Galilor. În cazul ACW, intenția a fost de a fi examinată planificarea strategică și finanțarea directă de la nivel guvernamental. Consiliul de Arte și-a exprimat îngrijorarea cu privire la separarea implicită a acordării de subvenții, de formularea strategiei și tratamentul separat aplicat de șase societăți naționale de artă, pe care ministrul propus trebuie să le finanțeze în mod direct, prin Consiliul Artelor. Acest lucru a condus la o dezbatere și la critici aprinse din partea celor care au perceput principiul ”Brațului lung” ca fiind în pericol. Ulterior, în 2006, Ministrul Culturii, Limbii și Sporturilor din Grecia a creat un grup independent de revizuire, sub conducerea lui Elan Closs Stephens, pentru a investiga finanțarea și gestionarea artelor în Țara Galilor, inclusiv rolul ACW. În noiembrie 2006, această comisie a prezentat constatările și recomandările ministrului, multe dintre acestea fiind implementate.

O altă instituţie, Comitetul de Strategie pentru Arte este consultativ și nu are competențe decizionale sau proceduri oficiale de vot. Scopul său este de a oferi consultanță ministrului pentru dezvoltarea de politici artistice și joacă un rol cheie în provocarea, informarea și modelarea viitoarei politici privind artele, inclusiv supravegherea dezvoltării strategiilor pentru artă și asigurarea unei abordări coerente a sectorului, maximizarea valorii culturale a artelor prin legarea inițiativelor cu obiective sociale, economice și culturale mai largi și promovarea colaborării și a schimbului de informații între Departamentele Guvernamentale ale Adunării din Welsh, ACW, Asociația guvernului local, autoritățile locale, organizațiile artistice și alți parteneri.

\\

Politica culturală a Guvernului [25] Politici publice

Pe pagina sa oficială, Guvernul subliniază într-un raport privind cultura şi artele în perioada 2010-2015, faptul că acestea respectă libertatea de exprimare, motiv pentru care deciziile cu privire la organizațiile și proiectele culturale care sunt finanțate din fonduri publice sunt luate în mod independent (sau pe termen lung) de guvern.

Guvernul încurajează finanțarea mixtă dintr-o varietate de surse, inclusiv filantropia și strângerea de fonduri, alături de finanțarea publică.

Pentru a susține artele și cultura vibrante și durabile, Guvernul sprijină următoarele acţiuni:

• Finanțarea artelor din Anglia prin intermediul Consiliului Artelor din Anglia;

• Asigurarea accesului tuturor tinerilor la activitățile culturale de bună calitate;

• Desfășurarea programului Regatului Unit - City of Culture

• Susținerea organizațiilor de artă și cultură în a găsi noi surse de finanțare, inclusiv filantropia și strângerea de fonduri, care, alături de finanțarea publică, le vor oferi un viitor sigur artiştilor;

• Promovarea artei britanice în întreaga lume prin Colecția de Artă a Guvernului.

Consiliul Britanic promovează, de asemenea, cultura britanică în străinătate.

Introducerea fondurilor naționale de loterie în 1995 a transformat finanțarea pentru artă.

[25] Pagina de internet a Guvernului Britanic - https://www.gov.uk/government/publications/2010-to-2015-government-policy-arts-and-culture/2010-to-2015-government-policy-arts-and-culture

Începând cu luna aprilie 2012, a fost crescută cota finanțării naționale a loteriei pentru arte de la 16,67% la 20%. Împreună cu creșterea venitului loteriei naționale, acest lucru înseamnă că Consiliul Artelor din Anglia ar trebuit să primească 262 milioane lire sterline de la loteria națională din 2014 până în 2015, în comparație cu 151 milioane de lire sterline între 2010 și 2011.

Consiliul pentru Arte din Anglia primește atât finanțarea națională a loteriei, cât și finanțare directă ("grant-in-aid"):

	2010/11	**2011/12**	**2012/13 (est)**	**2013/14 (est)**	**2014/15 (est)**
Finanţări directe	450,000,000	388,000,000	359,000,000	348,000,000	343,000,000
Loterie	151,000,000	182,000,000	243,000,000	260,000,000	262,000,000
Total*	601,000,000	569,000,000	602,000,000	608,000,000	605,000,000

**Sume exprimate în lire sterline.*

Guvernul sprijină dezvoltarea altor surse de venit, inclusiv filantropia (donațiile private) și strângerea de fonduri în mod independent.

Guvernul finanţează artele prin Consiliul de Arte din Anglia, care este organismul naţional ce se ocupă de arte, in Anglia.

De asemenea, se încurajează proiectele private pentru cultură şi organizaţiile care investesc în cultură şi patrimoniul naţional. Pentru ele există **Fondul „Catalizator”** (Catalyst fund)

\\

Schema este alcătuită din investiții de la Consiliul Artelor din Anglia, Fondul de Loterie Patrimonială și Departamentul pentru Cultură, Media și Sport (DCMS). Aceasta ajută organizațiile culturale să găsească alte modalități de a obține venituri și de a obține finanțări din surse private prin:

• dotări: premii pentru organizații

• consolidarea capacităților și finanțarea parteneriatelor, pentru a ajuta organizațiile să se implice mai mult prin strângerea de fonduri

• ajută organizațiile să-și dezvolte modelele de strângere de fonduri pentru a fi mai eficiente.

De asemenea, organizaţiile cu proiecte pentru cultură beneficiază de deduceri de taxe.

Modelul anglo-saxon pune accentul pe piaţă şi pe mecanismele legislative de incitare a iniţiativei private în domeniul artei, preferându-se şi aici o politică non-intervenţionistă, fără a exclude însă unele mecanisme de intervenţie precum ajutorul public.[26]

Statutul artistului

Conform unui studiu publicat de ziarul The Guardian pentru anul 2014[27], în Marea Britanie, majoritatea artiștilor contemporani, abia supraviețuiesc financiar.
În termeni reali, aproape trei sferturi dintre artiști primesc doar 37% din salariul mediu din Marea Britanie, din munca lor. Cu 10.000 de lire sterline pe an, acești artiști primesc doar

[26] Raţiu, Dan-Eugen – Politica Culturală şi condiţiile consacrării artistice: Subvenţie şi sincroniozare? , pag. 3- http://www.academia.edu/2231040/POLITICA_CULTURAL%C4%82_%C5%9EI_CONDI%C5%A2IILE_CONSACR%C4%82RII_ARTISTICE_SUBVEN%C5%A2IE_%C5%9EI_SINCRONIZARE

[27] Jones, Susan - Artists' low income and status are international issues, The Guardian, ianuarie 2015 - https://www.theguardian.com/culture-professionals-network/2015/jan/12/artists-low-income-international-issues

66% din salariul mediu de viață, care este indicatorul britanic pentru o societate civilizată. În timp ce unii susțin că absența mecanismelor de negociere colectivă generează o astfel de exploatare - odată ce acesta va intra în vigoare, lucrurile se vor îmbunătăți în ceea ce privește condițiile de salarizare a artiștilor care este o problemă în toate statele lumii. În Marea Britanie, nu există o lege specifică pentru artistul independent, însă există câteva scutiri de taxe specifice şi sprijin în găsirea de oportunităţi profesionale şi proiecte.
Pentru actori, de exemplu, există diverse asociaţii şi bresle care îi ajută pe artiști să primească proiecte şi să participe la castinguri. În acest stat, sunt importante structurile asociative şi este foarte importantă apartenenţa la ele.

Breasla actorilor din Marea Britanie[28]- TAG

TAG este cea mai mare organizație care oferă dezvoltare profesională continuă pentru actorii din Regatul Unit și singura care oferă permanent ateliere și servicii care sunt coordonate de actori. Membrii pot organiza propriile ateliere.

Spotlight – platforma actorilor[29]

Spotlight conectează interpreții cu roluri în teatru, televiziune și producții de film. Specialiștii aleg Spotlight pentru a-și expune proiectele, deoarece artiștii de pe Spotlight sunt recunoscuți ca fiind cei mai buni din industrie.

Platforma Spotlight îi ajută pe artiști să-și găsească locuri de muncă. În cadrul ei sunt dezvoltate noi instrumente pentru fiecare etapă a procesului de distribuție, au loc evenimente pentru a conecta profesioniști care lucrează în toate domeniile industriei.

[28] https://www.actorsguild.co.uk/

[29] https://www.spotlight.com/

CAPITOLUL V: POLITICI CULTURALE ŞI STATUTUL ARTISTULUI ÎN SLOVACIA

-STUDIU DE CAZ-

„Artistul este adesea luat în considerare - în ciuda diferențelor majore - ca antreprenor, deși scopul principal de afaceri este profitul. Activitățile culturale și artistice au un caracter diferit.” [30] *(Pavol Kral, expert slovac în problematica statutului artistului)*

Scurtă introducere în organizarea politică a Slovaciei

Slovacia este o republică democratică parlamentară cu un șef de guvern (Primul Ministru), care deține cea mai mare parte din puterea executivă și un șef de stat (Președintele), care este șeful formal al executivului, dar cu puteri foarte limitate. Țara este împărțită în 8 regiuni, fiecare purtând numele principalului oraș de pe teritoriul său. Din 2002, regiunile au o oarecare autonomie.

Slovacia a făcut parte, la fel ca România, din fostul bloc comunist şi a trecut prin ani de tranziţie, la o democraţie veritabilă. În acest sens, toate problemele cu care se confruntă România în formularea de politici publice pot fi regăsite şi în demersurile Slovaciei de a alinia legislaţia şi măsuril, atât la cerinţele unei democraţii funcţionale, cât şi la reglementările Uniunii Europene.

[30] Kral, Pavol – Status of the artist-Working Document for a General International Debate, pag 35 - https://www.aiap-iaa.org/Status%20of%20the%20Artist.%202014.pdf

\\

Politica culturală a Slovaciei [31]

Principalele principii ale politicilor culturale slovace sunt definite în Declarația Program a Guvernului Republicii Slovace (PVV) și detalierea acestora, în domeniul de competență al Ministerului Culturii din perioada 2006-2010. Declarația Program a Guvernului Republicii Slovacia, avansează **percepția culturii în sensul general ca o condiție prealabilă indispensabilă pentru creșterea calității vieții cetățenilor Republicii Slovace.**

În Declaraţia Program se specifică faptul că sprijinirea culturii din fondurile publice este corectă și, simultan, că un impact politic și ideologic direct asupra culturii de către stat, nu este permis. Documentul guvernamental consideră că protecția și utilizarea patrimoniului cultural, împreună cu susținerea unor noi lucrări artistice autentice și a prezentării acestora, constituie unul dintre pilonii cruciali pentru păstrarea și întărirea identității Slovaciei în contextul globalizării și comercializării culturii .

În Declarația Program, se subliniază faptul că Guvernul Republicii Slovace va respecta trei principii fundamentale în ceea ce privește politicile și strategia culturală - continuitate, comunicare și coordonare: "continuitate cu tot ceea ce s-a făcut pozitiv în cadrul aceastei sfere în perioada anterioară, comunicarea cu comunitatea culturală și alte grupuri participante-un element important al procesului de luare a deciziilor esențiale în domeniul culturii și coordonarea cu obiectivul de a obține o sinergie pozitivă în crearea condițiilor pentru utilizarea eficientă a resurselor pentru protecția, crearea și extinderea culturii".

Documentele de bază referitoare la o politică culturală în Republica Slovacă nu conţin un model explicit de politică culturală, care să constituie cadrul inițial pentru definirea planurilor strategice, a obiectivelor și a pașilor concreți ai unei politici culturale.

[31] După Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 19th edition, 2018, ISSN 2222-7334, © Council of Europe/ERICarts/Boekmanstichting 2002-2018, https://www.culturalpolicies.net/web/slovakia.php?aid=21

\\

Documentul Strategia politicii culturale de stat (Stratégia štátnej kultúrnej politiky), publicat în 2002, definește modelul așa-zis **"hibrid" al politicii culturale**, care combină abordarea administrativă-statală (statul oferă fonduri pentru dezvoltarea culturii și producția de artă, elaborează concepții și viziuni pe termen lung privind dezvoltarea artistică și culturală, rol esențial - instituții culturale administrate de stat) cu un model descentralizat (coexistența politicilor culturale de stat și regionale, rol cheie - regiunile, orașele și instituțiile lor culturale) și un model liberal (piața și inițiativele private în domeniul culturii sunt principalii factori de reglementare a relațiilor în cultură, rol cheie - industriile culturale).

În ciuda acestui fapt, politica culturală din ultimii ani în Slovacia poate fi definită ca o tranziție treptată de la un model centralizat la o descentralizare instituțională și financiară (trecerea unor competențe în domeniul culturii și a resurselor financiare către organele administrației publice locale).

Principalul motiv al procesului menționat mai sus este de a reforma administrația publică prin împărțirea competențelor între organele administrației de stat și organele administrației publice locale (regiuni autonome, orașe și sate). În domeniul culturii, procesul de mai sus constituie o deplasare naturală a unei părți a activităților culturale într-un mediu în care anumite valori și expresii culturale locale și regionale există, ca expresie a diversității culturale și a identității culturale.

O continuare a acestui proces ar trebui să fie formarea treptată a unui "model de lungă durată" al politicii culturale, influențat mai puțin de intervențiile directe ale statului în domeniul culturii. Din perspectiva dezvoltării strategice a culturii și a formării continue a politicii culturale în Slovacia, formarea condițiilor legislative și economice pentru dezvoltarea culturală va fi, de asemenea, importantă. De asemenea, va fi importantă combinarea diferitelor surse financiare pentru activitățile și proiectele culturale (elemente ale modelului antreprenorial).

Republica Slovacă nu are o definiție specială în ceea ce privește cultura, formulată prin lege. Constituția Republicii Slovace asigură dreptul economic, social și cultural al cetățenilor (dreptul de acces la averea culturală) și obligația de a proteja patrimoniul naţional cultural (articolul 44 alineatul 2 - **"Fiecare cetățean este obligat să protejeze și să crească patrimoniul ecologic și cultural"**).

Rolul Ministerului Culturii în Slovacia

Ministerul Culturii este autoritatea administrativă centrală a statului în Republica Slovacă pentru următoarele domenii ale culturii:

- ✓ Limba de stat;
- ✓ Protecția monumentelor;
- ✓ Patrimoniul cultural și bibliotecile;
- ✓ Arta;
- ✓ Drepturile de autor și drepturile conexe;
- ✓ Educația publică și artele și meșteșugurile populare;
- ✓ Sprijinirea culturii minorităților naționale;
- ✓ Prezentarea culturii slovace în străinătate;
- ✓ Relațiile cu bisericile și societățile religioase;
- ✓ Media și arta audiovizuală.

Politica culturală a Slovaciei are mai multe obiective, pentru a răspunde recomandărilor organismelor internaţionale, pentru a se alinia la politicile şi directivele Uniunii Europene.

\\

Finanţarea culturală în Slovacia

Finanțarea culturală în Slovacia este posibilă la diferite niveluri. Cea mai importantă resursă pentru proiecte culturale și pentru inițiative civice este Bugetul de Stat, prin Ministerul Culturii. În Slovacia, nu este dezvoltat un sistem de strategii culturale la nivelul orașelor și la nivel regional, ceea ce înseamnă că orașele și administrațiile regionale se ocupă de propriile instituții. În comparație cu sectorul independent, proporția de finanțare este de aproximativ 95%, comparativ cu 5% (în cele mai bune cazuri). Ceea ce înseamnă că, în calitate de operator independent, nu se poate obţine cu ușurință asistență pentru activitățile culturale, mai ales dacă este vorba de desfăşurarea de proiecte pe termen lung și activități pe tot parcursul anului.

Cea mai importantă sursă finanțare este Ministerul Culturii, de aceea majoritatea lucrătorilor din sectorul creativ așteaptă de obicei finanțări până în mai sau în iunie pentru a primi sprijin pentru același an, ceea ce face ca realizarea proiectelor culturale să fie foarte dificilă. Există o mare nevoie de schimbare, iar la nivelul ministerului este aşteptat ca banii pentru activități culturale independente să fie mutați într-un fond specializat care să fie independent de guvern și care să poată opera mai flexibil.

În același timp, muzicianul Slavo Krekovic consideră că "finanțarea fundamentală pentru proiecte culturale independente ar trebui să vină din orașe, din administrațiile regionale, deoarece acestea ar trebui să fie conștiente de ceea ce se întâmplă pe teritoriul lor și ar trebui să existe interes pentru dezvoltarea regiunii, altfel majoritatea activităților lor ar muri după câțiva ani. S-a demonstrat că începând cu anii nouăzeci au existat numeroase activități culturale, teatre independente și asociații care au încetat să mai existe doar din cauza lipsei acestui sprijin la nivel de oraș"[32].

[32] Krekovic, Slavo – Cultural Funding in Slovakia, Cultural Fighter - http://culturefighter.eu/structural-support-and-government-policies/national-governments/cultural-funding-in-slovakia-

\\

Strategia pentru Dezvoltarea Industriilor Creative[33]

În raportul pentru anul 2016 al Slovaciei pentru UNESCO - Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură, Guvernul Slovac a prezentat măsurile pe care le-a întreprins pentru a răspunde recomandărilor organizaţiei internaţionale, printre care creşterea accesului la cultură a populaţiei, inclusiv a populaţiei aflate în zone defavorizate, implementarea Legii Drepturilor de Autor, a Strategiei pentru Dezvoltarea Industriilor Creative, a măsurilor pentru conservarea patrimoniului şi a obiceiurilor tradiţionale, folclor şi meşteşuguri.

Obiectivele principale ale Strategiei pentru Dezvoltarea Industriilor Creative:

Deoarece această problemă este considerată a fi relevantă pentru un număr mare de domenii, strategia a fost dezvoltată prin cooperare interministerială cu implicarea următoarelor ministere: Ministerul Culturii al Republicii Slovace, Ministerul Economiei al Republicii Slovace, Ministerul Transportului, construcțiilor și dezvoltării regionale din Republica Slovacă, Ministerul Educației, Științei, Cercetării și Sportului din Republica Slovacă, Ministerul de Interne al Republicii Slovace, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale al Republicii Slovace și Ministerul Afacerilor Externe și Europene ale Republicii Slovace. Strategia a fost adoptată prin Hotărârea Guvernului nr. 32/2015 din 21/01/2015 și stabilește următoarele priorități:

- ✓ Prioritatea 1 Un sistem eficient pentru dezvoltarea industriilor creative
- ✓ Prioritatea 2 Resurse umane de înaltă calitate
- ✓ Prioritatea 3 Creșterea capacității de absorbție a pieței
- ✓ Prioritatea 4 Instrumente de sprijin pentru finanțare

[33] Raport cultură Slovacia pentru UNESCO- https://en.unesco.org/creativity/policy-monitoring-platform/strategy-development-creative

\\

Planul de acțiune pentru implementarea strategiei de dezvoltare a industriilor creative în Republica Slovacă pentru punerea în aplicare a strategiei pentru dezvoltarea industriilor creative în Republica Slovacă, care stabilește planul de punere în aplicare a măsurilor existente și a unora noi în cadrul fiecărei priorități, a fost adoptat la 15 decembrie 2015.

Finanțarea programelor care sprijină dezvoltarea industriilor creative din Republica Slovacă are rolul de a oferi un sprijin complementar lanțului valoric al economiei creative. Sprijinul pentru producția creativă este asigurat în primul rând de Fondul de susținere a artei (înființat în 2015) și de Fondul audiovizualului (înființat în 2009), care funcționează pe principiul distanței rutiere, completate de sistemul de granturi ale ministerului, orientate spre sprijinirea patrimoniul cultural și sprijinul pentru cultura grupurilor dezavantajate.

Unul dintre rezultatele aşteptate este mobilizarea potențialului creativ în regiuni.

NB- Observaţie: *Există o mare asemănare cu situaţia din România, unde este necesară ajustarea diferenţelor de dezvoltare la nivel cultural şi economic între regiuni.*

Două programe finanțate din FEDER se bazează pe cadrul de definire a industriilor creative utilizat de Comisia Europeană și a publicat în 2006 raportul "Economia culturii în Europa" (KEA), Programul Operaţional de Cercetare şi Programul Operaţional Regional (de care este responsabil Ministerul economiei).

Acest raport împarte zona culturală în ansamblu în două sectoare: sectorul cultural și cel creativ. Sectorul cultural include artele tradiționale (artele vizuale și dramatice, patrimoniul cultural) și industriile culturale (film, audiovizual, televiziune și radio, jocuri pe calculator, muzică, edituri). Sectorul de creație include industriile creative (design, arhitectură și publicitate) și domeniile conexe (cum ar fi dezvoltarea de software)

Legea drepturilor de Autor- Act No. 185/2015

Noul act privind drepturile de autor este conceput pentru a fi modern și flexibil şi pentru a permite autorilor și altor titulari de drepturi să-și impună drepturile mai eficient în cadrul stabilit de legislația europeană și internațională.

Actul răspunde nevoii de adaptare a cadrului juridic actual la schimbările care rezultă din dezvoltarea societății informaționale, în special utilizarea pe internet a operelor și a altor materiale. În practică, a fost nevoie de o legislație care să țină seama de cerințele legate de protecția și utilizarea lucrărilor de drept de autor și a materialelor pe internet, ceea ce ar permite autorilor și altor titulari de drepturi să-și exercite efectiv drepturile, permițând în același timp utilizatorilor să aibă acces la conținut protejat în condiții adecvate. Noul act este destinat să fie o bază pentru răspândirea culturii, educației și cercetării și pentru dezvoltarea industriilor creative și a economiei internetului și pentru susținerea creativității. Un alt scop al actului este de a contribui indirect la creșterea competitivității în Slovacia prin crearea unui cadru vital pentru susținerea inovării și a investițiilor în industriile creative cu o valoare adăugată ridicată.

Legea privind drepturile de autor oferă un cadru juridic modern și flexibil pentru cultură, care stabilește un echilibru între protecția titularilor de drepturi și accesul rezonabil la conținutul protejat pentru utilizatori.

Statutul artistului în Slovacia – Dezbaterea actuală

În cadrul unui document despre Statutul Artistului, realizat în vederea unei dezbateri internaţionale pentru îmbunătăţirea acestuia în Republica Slovacă, elaborat de Pavol Kral, care este preşedintele Coaliţiei Slovace pentru Diversitate Culturală şi a Asociaţiei Internaţionale de Artă Europa, autorul a sintetizat câteva propuneri, în primul rând pentru definirea artistului, având în vedere confuziile existente în limbajul comun, inclusiv cel oficial şi legislativ.

Propunerile pentru criteriile după care să fie analizat un artist profesionist (independent sau angajat) sunt[34]:

1. Voinţa: un artist ar trebui să fie considerat profesionist numai dacă dorește acest lucru.

2. Are venituri din activități artistice. Aceasta este una dintre caracteristicile importante ale artiștilor profesioniști.

3. Simplitatea, deschiderea și transparența sistemului: pe baza unor politici clar definite și criterii transparente, cadrul trebuie să permită ca statutul unui artist să evolueze de la definirea largă din categoria de "artiști" la categoria mai bine definită a unui "artist profesionist".

4. Șansa ca artiștii care joacă un rol activ în creația artistică și artistică să caute un statut profesional, dacă una dintre cele trei condiții alternative este îndeplinită:

- ✓ Educație - a beneficiat de formare profesională;
- ✓ Asociația - este membră a organizației recunoscute în domeniu;
- ✓ Notorietate - este o personalitate recunoscută într-un domeniu artistic bazat pe realizări.

5. Transferarea responsabilităţii de a acredita artiștii. Acest criteriu este preluat din experiența mai multor țări. Artiștii înșiși, și nu statul, ar decide cine va fi având în vedere statutul unui artist profesionist (acordându-le calitatea de membru al asociațiilor sau evaluării personalității).

6. Protecția împotriva consecințelor deciziilor arbitrare / subiective: nimeni nu ar trebui să aibă monopol asupra acreditării artiștilor profesioniști. Artistului ar trebui să i se ofere opțiunea de a alege din mai multe alternative, pe cea mai potrivită.

Cele trei criterii propuse (educație / asociere /personalitate) se completează reciproc:

[34] După Pavol Kral – Status of the artist-Working Document for a General International Debate , pag 10-12 - https://www.aiap-iaa.org/Status%20of%20the%20Artist.%202014.pdf

\\

A. Educație profesională

Există obiecția că uneori școala nu poate face pe cineva artist. Cu toate acestea, se poate argumenta că, dacă cineva are talent, atunci absolvirea învățământului profesional întăreşte talentul.

Educația este fundamentul dezvoltării în orice domeniu al activității umane. Nu este un motiv suficient de bun pentru a sprijini învățarea, aprofundarea, completarea educației și învățarea pe tot parcursul vieții în domeniul artelor? Dobândirea unei experiențe profesionale, tehnice și tehnologice în dezvoltarea acestei abilități, cunoștințe teoretice (estetică, istorie de artă, filozofie etc.) deschid orizonturi noi și neașteptate.

Este adevărat că în domeniul artelor există și vor exista întotdeauna excepții, persoane care au succes în domeniul artelor, în ciuda lipsei de educație profesională. Proiectul propus nu presupune discriminarea acestora, deoarece a doua și a treia condiție nu se referă la educația profesională.

Educația artistică ar trebui să fie susținută prin toate mijloacele disponibile: în conformitate cu practica din multe țări (în unele cazuri este esențială). Cel puțin una dintre cele trei condiții – ca un compromis - ar trebui să contribuie la definirea unui artist profesionist.

Nivelul specific de educație necesar pentru îndeplinirea criteriului ar putea fi definit de către județul însuși.

B. Asociere

Crearea de opere de artă de înaltă calitate nu depinde de asociațiile de artiști sau de ministerele culturale. Opera de artă în sine este determinată în primul rând de artist. Cu toate acestea, condițiile generale în care artiștii lucrează, legile, dacă pot să-și ducă traiul din artă depinde în mare măsură de stat, de ministerele culturii etc.

Statutul juridic și social al artiștilor, strategia de dezvoltare culturală, atitudinea publică față de cultură și artă nu sunt niciodată rezolvate și fixate în timp: este un proces care

\\

evoluează continuu - uneori spre pozitiv sau negativ. Prin urmare, este în interesul artiștilor să fie parte din structuri asociative, care pot fi parteneri de încredere pentru stat în problemele sociale, privind statutul juridic al artiștilor și alte aspecte cheie ale culturii și ale artelor, care pot reprezenta și apăra interesele artiștilor.

În lipsa asociațiilor naționale puternice, de genul IAA Europa- International Association of Art Europe (Asociaţia Internaţională de Artă din Europa), IFCCD - International Federation of Coalitions for Cultural Diversity (Federaţia Internaţională a coaliţiilor pentru Diversitate Culturală) și altele, care au și ar trebui să aibă ambiția de a favoriza soluții constructive în domeniile artelor și culturilor, în cadrul forumurilor internaționale (Comisia Europeană, Uniunea Europeană, Organizaţia Naţiunilor Unite etc.).

c. *Personalitate*

Ultima opțiune - acceptarea personalităților incontestabile fără a examina dacă și care este educația pe care o au și, fără a le forța să fie membri ai unei asociații - completează celelelate două opțiuni și oferă suficient spațiu pentru soluții substanțiale în spiritul jocului fair-play.

Decizia (cine este o personalitate în domeniul artei) ar fi lăsată în sine artiștilor într-o țară civilizată.

\\

CAPITOLUL VI: POLITICI CULTURALE ŞI STATUTUL ARTISTULUI ÎN DANEMARCA

-STUDIU DE CAZ -

"O adevărată politică culturală trebuie să fie extrem de liberală. Dacă cineva dorește să cultive democrația, trebuie mai întâi să democratizeze condițiile structurale care determină activitățile culturale pe baza motto-ului:" Finanțarea da, controlul nu! "(Julius Bomholt, octombrie 1963)[35].

Scurtă introducere în organizarea politică a Regatului Danemarcei

Regatul Danemarcei este o monarhie constituțională organizată sub forma unei democrații parlamentare, cu sediul guvernului în capitala Copenhaga. Regatul este stat unitar, puterea de a gestiona propriile afaceri interne fiind delegată de guvernul central Groenlandei și Insulelor Feroe; această structură politică este denumită *rigsfælleskabet*. Danemarca propriu-zis este zona hegemonială, unde rezidă puterea judecătorească, executivă și legislativă.

Modelul Nordic

Împreună cu Suedia și Norvegia, Danemarca urmează Modelul Nordic de economie mixtă, caracterizată printr-un stat asistențial cu un aparat complex, un nivel ridicat de cheltuieli publice și un sistem social universal (care include asigurări de sănătate universale), finanțat de taxe și nu de contribuții la asigurările sociale. Modelul asistențial este însoțit de un sistem de taxare atât cu bază largă (TVA 25%, neincluzând accizele și taxele vamale) și cu un model de impozit progresiv pe venit, ceea ce înseamnă că persoanele care câștigă mai mult plătesc un procent mai mare din suma câștigată (impozitul minim pentru adulți este de

[35]Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 19th edition, 2018, ISSN 2222-7334, © Council of Europe/ERICarts/Boekmanstichting 2002-2018, https://www.culturalpolicies.net/web/denmark.php?aid=23

\\

42%, și poate ajunge la 60%, cu excepția locuitorilor din Ertholmene care sunt scutiţi de universala fracțiune de 8% din impozit destinată sănătății). Între alte taxe se numără taxa de înmatriculare a autovehiculelor personale, de 180%, peste TVA. În iulie 2007, această taxă a fost ușor modificată cu scopul de a favoriza vehiculele mai eficiente, dar menținându-se nivelul mediu de taxare la același nivel.

- Danemarca este ţara care exemplifică cel mai bine modelul nordic, unde rata de ocupare urcă la 75%, iar indexul de sărăcie extremă este foarte mic, de 12%.
- Danemarca are cel mai ridicat procent din PIB din taxe dintre toate țările dezvoltate. Un lucrător danez plăteşte cam 36% din venituri taxe la stat, comparativ cu 25,5%, media statelor OCDE (Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică). Tot Danemarca este o ţară cu un nivel de corupţie foarte scăzut şi cu un nivel foarte ridicat de trai, situându-se pe locul 7 in clasamentul mondial făcut după veniturile pe cap de locuitor.
- Danemarca este o dovadă că este posibilă combinarea unui capitalism competitiv cu un stat puternic: peste 30% dintre forţa de muncă este angajată în sectorul public, în comparaţie cu media de 15% a OCDE (Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică).

Politica culturală a Danemarcei[36]

Modelul cultural danez poate fi conceput în primul rând ca **o variantă a modelului arhitect.** Potrivit modelului arhitect, statul coordonează cadrul pentru dezvoltarea culturală a unei țări prin intermediul unui minister al culturii, care urmărește obiectivele și abordările generale de politică dintr-o perspectivă macro. Deciziile privind politica culturală generală

[36] Sandell, Terry şi Lila Skarveli - Mapping exercise: How could creative industries foster innovation in tourism in the northern dimension area? Country Report – Denmark, Framework Contract Beneficiaries 2013 - EuropeAid/132633/C/SER/MULTI Lot 9: Culture, Education, Employment and Social

se fac de către guvern, după dezbateri publice și reprezentări către minister și ministerul culturii.

Politica culturală are rolul de a servi obiectivele democratice, formarea în domeniul democrației este, în sine, un obiectiv social important, garantarea libertății artistice prin subvenționarea artelor și promovarea accesului egal pentru toți prin finanțarea instituțiilor culturale centralizate și descentralizate. *Statul construiește casa, dar lasă chiriașilor să decoreze camerele.*

Condițiile financiare cu care se confruntă artiștii și instituțiile permanente depind în primul rând de finanțarea din sectorul public și sunt, într-o măsură mai mică decât în cadrul modelelor de facilitator și patron, supuse condițiilor comerciale în cazul vânzărilor de lucrări, vânzărilor de bilete, donațiilor private sau sponsorizărilor.

Deși gradul ridicat de finanțare publică a sectorului cultural este o paradigmă caracteristică a modelului nordic al arhitectului cultural, se acordă o mare prioritate îmbunătățirii veniturilor generatoare de alte venituri ale instituțiilor și stimulării investițiilor private și finanțării vieții culturale. Deci, există intenția este de a transforma modelul cultural danez într-un model de facilitator.

Această transformare a politicii culturale în direcția unui model de facilitator a fost o tendință generală în majoritatea țărilor europene în ultimii ani.

Particularităţi:

• este într-o mare măsură un model descentralizat. În 2006, aproximativ 2/3 din cheltuielile din sectorul public în domeniul artelor și culturii au fost finanțate de municipalități.

Finanțarea și implementarea descentralizată a instituțiilor culturale locale, cum ar fi muzeele de patrimoniu local, teatrele locale etc., sunt îmbunătățite în conformitate cu procesul de descentralizare și rectificare a noii reforme guvernamentale locale, deși activitățile culturale locale, cum ar fi muzeele și bibliotecile trebuie să fie în conformitate cu legile stabilite de guvern

\\

• se pune un accent deosebit pe **dimensiunea egalitară a politicii culturale**, ceea ce înseamnă evaluarea egală a tuturor cetățenilor pentru bunurile culturale, indiferent de venituri și de decontare. Accesul egal al cetățenilor la cultură a fost subliniat ca un obiectiv principal în toate rapoartele guvernamentale privind cultura din 1961-2012. Danemarca are un procent ridicat de persoane cu vârsta de 15 ani și peste, care au fost în teatre, muzee, expoziții de artă, biblioteci, cinematografe, concerte, galerii, situri istorice și care accesează Internetul, de ex. aproximativ 70% din populație, cu vârsta peste 15 ani, a fost cel puțin o dată într-o bibliotecă publică în fiecare an.

Instituţii culturale în Danemarca

Rolul **Fundației pentru Arte Daneze** (Statens Kunstfond) este de a promova artiști creativi danezi. Fundația pentru Arte Daneze distribuie fonduri și granturi artiștilor individuali sub formă de burse, comisioane și premii, achiziții de lucrări de artă vizuală, meșteșuguri și design pentru depunerea în instituțiile statului și furnizarea lucrări de artă vizuale în clădirile publice. Finanțarea fundației este determinată de bugetul anual al guvernului.

Din 2003, secretariatul Fundației pentru Arte Daneze a fost administrat de Agenția de Arte Daneză (acum Agenția de Cultură a Danemarcei).

Rolul Consiliului Artelor Daneze (Kunstrådet) este de a promova dezvoltarea artei în Danemarca și arta daneză în străinătate. Consiliul are două sarcini principale:

- Oferirea de sprijin pentru eforturile artistice din domeniile literaturii, artelor spectacolului, artelor vizuale și muzicii;
- Consilierea autorităților publice cu privire la chestiunile din sfera de activitate a Consiliului.

Consiliul artistic danez poate lua inițiative independente și se poate exprima în chestiuni care țin de domeniul său de competență.

Agenția de Arte Daneză, care de la 1 ianuarie 2012 este numită Agenția Daneză pentru Cultură, este o unitate administrativă în cadrul Ministerului Danez al Culturii. Agenția administrează sprijinul financiar acordat artiștilor și activităților artistice, de către statul Danez, acordat în principal de cele două organisme subordonate: Consiliul Artelor Daneze și Fundația pentru Arte Daneze.

Agenția Daneză pentru Arte este, de asemenea, responsabilă de programele de schimb cultural internațional ale Ministerului Culturii și Ministerului Afacerilor Externe și facilitează schimbul cultural continuu între Danemarca și țările străine în domeniile literaturii, muzicii, artelor spectacolului și artelor vizuale .

Sprijin pentru inițiativele culturale[37]

Cadrul politic pentru sistemul de susținere a artelor se bazează, în primul rând, pe bugetul anual de stat și pe legislația privind sprijinirea artelor. În anumite cazuri, granturile și obiectivele pentru o zonă a artelor sunt stabilite pentru o perioadă de mai mulți ani printr-un acord politic între membrii parlamentului național. Legislația conferă Ministrului Culturii puterea de a lua decizii cu privire la sistemul de susținere a artelor, cum ar fi puterea de a selecta membri ai comisiilor și ale consiliilor de administrație, de a încheia acorduri-cadru sau de a aproba planurile de acțiune ale instituțiilor.

În cadrul acestor cadre politice determinate, instituțiile, consiliile și comitetele din sistemul de susținere a artelor își pot organiza propriile afaceri.

[37] **UNESCO-** Overall framework of Danish Cultural Policy - https://en.unesco.org/creativity/policy-monitoring-platform/overall-framework-danish-cultural

Există trei organisme din Danemarca care alocă sprijin cultural în conformitate cu principiul ”Brațului lung”: Fundația pentru Arte Daneze, Institutul de Film Danez și Media ("Medienævnet") (înființată în 2014 ca urmare a Legii privind suportul mass-media), ceea ce înseamnă că deciziile acestora sunt definitive și nu pot fi respinse prin recurs la un alt organ administrativ sau politic.

Suportul Guvernului Central (adică cel al statului) pentru costurile operaționale pentru instituțiile de artă cuprinde mai mult de două treimi din finanțarea totală a artelor. Suportul Ministerului Culturii pentru costurile operaționale pentru instituții este, de regulă, determinat prin intermediul unui rezultat de patru ani sau al unor acorduri-cadru cu instituții care includ și strategia și obiectivele pentru activitatea instituției în următorii patru ani. În cadrul acordurilor-cadru, instituțiile au un grad ridicat de autonomie.

Accesul tuturor la o diversitate de expresii culturale reprezintă un obiectiv important în politica culturală daneză. Un accent deosebit se pune pe eforturile în ceea ce privește minoritățile. Se desfășoară activități în asociațiile de educație generală, asociații sportive, biblioteci și multe alte instituții culturale pentru a se asigura că există platforme pentru întâlniri interculturale între diferitele culturi care există la toate nivelurile societății daneze.

Probleme și politici legate de patrimoniu[38]

Politica de patrimoniu danez este pusă în aplicare și gestionată prin Agenția Națională a Patrimoniului Cultural Danez, care a fost înființată în 2002. În acest fel, se promovează o abordare integrată a politicii patrimoniului.

Din ianuarie 2006 (mai devreme pentru Muzeul Național), a fost admisă gratuitatea pentru toți în vizitarea de muzee din Danemarca, Muzeul Național și Galeria Națională, precum și pentru copiii și tinerii sub 18 ani, pentru accesul în toate muzeele de stat și subvenționate. Acești pași au fost luați pentru a spori accesul, pentru toate grupurile, inclusiv pentru cei

[38] Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 19th edition, 2018, ISSN 2222-7334, © Council of Europe/ERICarts/Boekmanstichting 2002-2018 - https://www.culturalpolicies.net/web/denmark.php?aid=422

\\

care sunt mai puțin bine pregătiți și pentru persoanele cu origini etnice, altele decât cele daneze.

În 2006 a fost creat un comitet pentru evaluarea și dezbaterea necesității de conservare digitală a patrimoniului cultural scris, precum și a hărților și a fotografiilor. În 2009, comitetul și Ministerul Culturii au publicat un raport care descrie necesitatea și posibilitățile legate de conservarea digitală a patrimoniului cultural.

Până în decembrie 2004, Ministerul Culturii a pus în aplicare prin lege că Biblioteca Regală și Biblioteca de Stat și Biblioteca Universitară ar trebui să efectueze "recoltarea web" pentru a asigura păstrarea patrimoniului cultural danez pe Internet.

În cooperare cu Ministerul Educației, Ministerul Culturii a creat un portal web (http://www.e-museum.dk) unde școlile și elevii pot avea acces la materiale educaționale digitale cu privire la patrimoniul cultural publicat de muzee. Proiectul a fost inițiat în iunie 2006.

În 2010, site-ul "1001 fortællinger" a fost lansat de Agenția Națională a Patrimoniului Danez, un site care conține povestiri din istoria daneză, din toate părțile țării. Este un site interactiv care îi invită pe utilizatori să contribuie la povestiri și implică, prin urmare, pe danezi în scrierea despre istoria daneză.

Statutul artistului în Danemarca

Singura definiție a unui artist în legislația daneză este scrisă într-o lege privind impozitarea. Artiștii sunt definiţi ca oameni care primesc venituri din arte şi, în anumite condiţii, îşi pot eșalona veniturile impozabile pe mai mult de un an (o forma de mediere a veniturilor). [39]

Dar politica Consiliului artiștilor danezi nu este aceea de a cere scheme si reguli speciale pentru artişti, îin legislaţia muncii, socială şi fiscală. Mai degrabă se încearcă susţinerea

[39] Kral, Pavol - Status of the artist, working document for a general international debate, https://www.aiap-iaa.org/Status%20of%20the%20Artist.%202014.pdf, pag. 17

unui tratament al artiștilor care să fie egal cu cel al altor grupuri din societate și când este posibil, colaborarea cu alte sectoare. Dar, pentru a obține condiții egale sunt bineînțeles, luate în considerare condițiile specifice de lucru ale artiștilor.

CAPITOLUL VII: POLITICI CULTURALE ŞI STATUT AL ARTISTULUI ÎN ROMÂNIA. DEZBATERE ACTUALĂ. PREZENTARE SUCCINTĂ

"Construcția și implementarea de urgență a unui statut al artistului în România reprezintă indiscutabil o piatră de încercare pentru Parlamentul României, Ministerul Culturii și societatea românească în general. Nu cred că putem vorbi despre un viitor pe termen mediu și lung al sectorului cultural fără acest act legislativ atât de necesar, care ar avea menirea să ofere în sfârșit recunoaștere și sprijin pentru dezvoltare tuturor categoriilor de artiști din această țară." (Vlad Alexandrescu)[40]

Scurtă introducere în organizarea politică a României

Forma actuală de guvernământ a României este cel mai adesea descrisă în doctrina de drept public şi literatura de specialitate a ştiinţelor politice, drept republică cu regim politic semiprezidenţial.

Din punct de vedere al organizării teritoriale, în anul 1998, în cadrul programului pentru aderarea la Uniunea Europeană, consiliile județene din România s-au asociat în opt regiuni de dezvoltare, organisme fără personalitate juridică. La nivel judeţean, România are 41 de judeţe şi Municipiul Bucureşti. România este un stat centralizat, în care deciziile importante sunt luate la nivel central, autorităţile regionale şi locale având un grad limitat de implicare în luarea deciziilor. „Procesul decizional din cadrul instituțiilor publice de la nivel local și județean din România rezultă a fi unul dominat cu preponderență de respectarea cadrului

[40] Alexandrescu, Vlad - Apel pentru un statut al artistului în România, Revista 22, 28.06.2016, https://revista22.ro/70254501/apel-pentru-un-statut-al-artistului-n-romnia.html

\\

legislativ în vigoare, de la nivel național și European”[41]. Cu alte cuvinte, autorităţile regionale şi locale au atribuţia principal de a implementa legislaţia şi hotărârile, de la nivel central.

Relaţia dintre autorităţile locale şi cele centrale, cât şi nivelul de autonomie al administraţiei locale şi regionale reprezintă două puncte esenţiale în analiza politicii culturale din România pentru a putea obţine cele mai bune alternative de politici publice în domeniu. Din punct de vedere al organizării statale, România se aseamănă cel mai mult cu Franţa. Pe de altă parte, din punct de vedere al istoriei postcomuniste şi al implementării principiilor democraţiei şi ale statului de drept, ea se apropie mai mult de modelul slovac.

În orice caz, România abordează politicile publice la nivel central, existând un nivel redus de autonomie pentru regiuni, judeţe, localităţi, indiferent că facem referire la distribuţie de fonduri culturale. Totuşi, fiecare autoritate locală are pârghii să îşi pună amprenta pe anumite tendinţe şi politici culturale locale, inclusiv în ceea ce priveşte restaurarea şi conservarea patrimoniului.

Politica culturală a României

Dan Eugen Raţiu în articolul „Statul şi Cultura: Concepte, Valori şi justificări ale politicii Culturale în România Postcomunistă”[42], analizează politica culturală din România, în particular justificările sprijinului public pentru cultură şi arte, pornind de la câteva asumpţii de bază: politica culturală este inseparabilă de valori şi ideile contează, la fel ca instituţiile, iar clarificarea lor contribuie atât la îmbogăţirea cunoaşterii, cât şi la eficacitatea politicii

[41] Haruta, Radu - INCREMENTALISM SAU RAȚIONALITATE ÎN LUAREA DECIZIEI ÎN INSTITUȚIILE PUBLICE DE LA NIVEL LOCAL ȘI JUDEȚEAN DIN ROMÂNIA? http://www.apubb.ro/wp-content/uploads/2011/02/TRSA-229-2011-RADU-HARUTA.pdf

[42] Raţiu, Dan Eugen – „Statul şi Cultura: Concepte, Valori şi justificări ale politicii Culturale în România Postcomunistă”, Politica Culturală şi artele: Local, naţional, global, http://sar.org.ro/wp-content/uploads/2013/02/RATIU-D-E_Statul-si-cultura_Politica-culturala-in-Romania-postcomunista-2011.pdf

\\

culturale. Autorul argumentează că aceste justificări depind de modul în care statul îşi reprezintă rolul culturii şi artelor, precum şi de ideile particulare de „cultură" şi „artă" pe care autorităţile publice le promovează. După 1989, *politica culturală din România s-a hrănit dintr-o ideologie instrumentală persistentă, conectându-se gradual la dezbaterea internaţională, dar rămânând dominată de o concepţie limitată şi paseistă despre cultură şi artă, care a intrat în coliziune cu o concepţie modernă.* Aceste cadre de gândire au modelat şi acţiunea publică în domeniul cultural. În funcţie de ideile dominante de cultură şi artă, precum şi de „modelele mentale" ale responsabililor culturali, politica culturală a oscilat în favoarea unora sau altora dintre practicile culturale artistice.

În mod paradoxal, politica fluctuantă şi intervenţia conflictuală a statului reprezintă constanta politicii culturale din România postcomunistă, generând constrângeri care i-au perturbat aplicarea şi alterat efectele estimate. Aceste tendinţe ale politicii culturale expun şi slăbiciunea politicii publice de tipul copy-and-paste, care transplantează mecanic constrângeri formale instituţionale dintr-o ţară în altă ţară, cu un context şi pattern instituţional diferit.

O concluzie importantă este aceea că, pentru a-şi atinge obiectivele asumate, o politică culturală cuprinzătoare şi responsabilă trebuie să depăşească astfel de limitări şi să ia în considerare pluralitatea actorilor implicaţi în activităţi artistice, diversitatea practicilor artistice aflate în concurenţă unele cu altele, precum şi mutaţiile considerabile legate de industriile creative emergente. Concluzia articolului este că "***un nou cadru conceptual este necesar pentru o politică culturală mai eficace şi capabilă să răspundă provocărilor globalizării şi să susţină creativitatea contemporană".***

Conform Ministerului Culturii şi Identităţii Naţionale[43], Strategia pentru cultură și patrimoniu național 2016-2020 (SCPN 2016-2020) este un document de politici publice pe termen mediu, care definește, în principiu, politica Guvernului României în domeniu, conturând un orizont al activității publice pentru o dezvoltare culturală echilibrată, durabilă,

[43] Pagina oficială a Ministerului Culturii şi Identităţii Naţionale http://www.cultura.ro/strategii-si-politici-culturale

\\

inteligentă, în beneficiul tuturor celor direct implicați în activități culturale și al societății în ansamblul său. Prin identificarea unor problematici generale, a unor obiective, direcții și măsuri necesare, **SCPN 2016-2020** stă la baza deciziilor în domeniu și reprezintă un reper pentru toți cei interesați să dezvolte proiecte și programe necesare, care să orienteze acțiunea culturală către o direcție comună.

SCPN 2016-2020 recunoaște demersurile autorităților publice pentru planificare culturală și apreciază drept pozitivă elaborarea de strategii locale și județene care orientează și fundamentează măsurile luate în ce privește acțiunile culturale, finanțările, investițiile, reglementările și alte decizii care au impact asupra ecosistemului cultural local și regional. SCPN 2016-2020 se remarcă prin patru caracteristici structurale:

1. Corelarea cu obiective și măsuri relevante pentru acțiunea în sectorul cultural cuprinse în alte 18 documente strategice la nivel național
2. Organizarea acțiunii strategice în jurul unor axe prioritare definite tematic (accesul la cultură și diversitatea expresiilor culturale, cultura – factor de dezvoltare durabilă, economia creativă, cultura română în circuitul cultural internațional, capacitatea sectoarelor culturale și creative)
3. Includerea unui set de acțiuni transversale, de natură să susțină atingerea obiectivelor generale aferente aspirațiilor formulate - să asigure capacitatea sectoarelor culturale și creative de a materializa misiunea publică a actului cultural
4. Măsurile sunt grupate urmând o tipologie a intervențiilor publice specifice administrației publice, pentru o mai mare claritate a implementării

Strategia culturală 2016-2020 nu este încă avizată de Ministerul Culturii și Identității Naționale din România, la această dată.

\\

Ministerul Culturii şi Identităţii Naţionale

La nivel legislativ și instituțional, Ministerul Culturii și Identității Naționale asigură reglementarea și cadrul normativ specific domeniului, ca și reprezentarea internațională a Statului român în materie de artă, cultură și patrimoniu. La nivel de management, Ministerul se ocupă de administrarea și gestionarea bunurilor, bugetelor și fondurilor alocate (prin subvenții sau finanțări nerambursabile) și de îndrumarea, sprijinul și controlul instituțiilor aflate în subordine.

Ministerul Culturii și Identității Naționale este autoritatea care asigură protejarea patrimoniului cultural, inclusiv patrimoniul imaterial, prin crearea cadrului legislativ specific și prin programe de evaluare, restaurare, conservare și punere în valoare.

Ministerul Culturii și Identității Naționale are rolul central în reformarea și descentralizarea sistemului instituțional și a sistemelor publice și private de finanțare a domeniului, cu accent pe transparență, acces egal și nediscriminatoriu la fondurile publice, eficacitate și evaluare specializată.

În subordinea Ministerului Culturii și Identității Naționale funcționează o serie de instituții publice de cultură, finanțate integral sau parțial din bugetul de stat. Lista completă a acestora poate fi consultată în documentul alăturat.

Pe parcursul anului 2016, pe lângă Ministerul Culturii și Identității Naționale a funcționat și Platforma Cultura Vie, un grup de lucru cu rol consultativ în procesul de elaborare a strategiilor și politicilor culturale la nivel național, grup care a participat la realizarea documentului Strategia Culturală 2016-2020.

„În timp ce modelul istoric este centralizat, cu un accent puternic asupra stării de control strâns de stat, începând din 1990, au fost implementate progresiv noi mecanisme de cooperare interministerială și interguvernamentală”.[44]
Există multe instituţii culturale în România pe domenii, care se ocupă de administrarea fondurilor pentru cultură, dintre care sunt amintite:

Institutul Cultural Român - o instituție publică a României, cu personalitate juridică, aflată sub autoritatea Senatului României

Academia Română - cel mai înalt for de știință și de cultură din România.

Administrația Fondului Cultural Național (AFCN) - o instituţie publică autonomă, aflată în subordinea Ministerului Culturii, care operează la nivel național de peste 10 ani. Înființată în 2005 AFCN este principalul finanțator public al ofertei culturale din România care aplică un proces transparent de evaluare și selecție.

Reţele de biblioteci, teatre, muzee, etc.

Statutul artistului în România. Dezbateri actuale

La ora actuală, există o dezbatere naţională privind statutul artistului în România. Artistul în România nu are parte de o legislaţie specială, nici de măsuri de protecţie socială.

Una dintre recomandările UNESCO din 1980 referitoare la condiţia artistului cere statelor membre "să recunoască importanţa rolului jucat de artist în orice societate, să încurajeze expresia creativă şi să garanteze un tratament echitabil al artiştilor profesionişti, dezvoltând măsuri apropriate care să răspundă situaţiei lor particulare şi felului lor atipic de a lucra". Cu

[44] Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 19th edition, 2018, ISSN 2222-7334, © Council of Europe/ERICarts/Boekmanstichting 2002-2018 - https://www.culturalpolicies.net/web/romania.php?aid=33

\\

toate acestea, tentativele de a construi un cadrul legislativ şi o politică publică pentru artiştii independenţi au eşuat. Alte trei probleme aduse în dezbatere publică sunt:

- Nivelul de trai scăzut al artistului în România;
- Accesul limitat la fondurile culturale
- Influenţa limitată a structurilor asociative în domeniu. Nevoia unei societăţi civile în domeniu vocale şi cu influenţă.

În acest context, se impune construirea şi promovarea unei politici publice pentru susţinerea statutului artistului independent român.

CAPITOLUL VIII- ABORDAREA CALITATIVĂ. ANALIZA COMPARATIVĂ A BUNELOR PRACTICI ÎN DOMENIUL CULTURAL- STATUTUL ARTISTULUI ÎN CINCI STATE EUROPENE

„O greşită organizare a culturii unui popor ar putea avea efecte mai rele decît lipsa oricărei organizaţii“ (Dimitrie Gusti)

Capitolul de faţă include analiza comparativă a bunelor practici la nivel de politici culturale şi politici privind statutul artistului independent în cele cinci state ale Uniunii Europene, mai precis Franţa, Germania, Marea Britanie, Slovacia şi Danemarca. Analiza comparativă va avea în vedere concluzii din studiile de caz pe statele enumerate şi interviurile cu experţi în cultură şi artişti din aceste state.

Ca dimensiune principală, analiza comparativă se va axa pe criterii referitoare la politicile publice culturale, modelul cultural, legislaţia în domeniul culturii (cu accent pe aspectele ce ţin de măsurile securitate socială, fiscale pentru artiştii independenţi). În acest caz, sursa

pentru elaborarea ei este fiecare studiu de caz în parte, cât şi documente şi articole specializate pe compararea situaţiilor din diverse state ale Uniunii Europene, între care să se regăsească şi cele din studiul de faţă.

Ca dimensiune secundară, analiza comparativă va avea în vedere percepţiile, opiniile şi nivelul de satisfacţie privind situaţia legislativă, politicile publice şi măsurile pentru artiştii independenţi din cele cinci state. Prin interviuri, se doreşte prezentarea unei perspective subiective asupra cadrului legislativ şi a măsurilor pentru artiştii independenţi.

1. Criterii pentru construcţia analizei comparative

În vederea elaborării analizei comparative între cele cinci state europene, sunt luate în calcul următoarele criterii:

- ✓ Importanţa sistemului politic- abordări diverse
- ✓ Existenţa unui regulament, strategie, lege privind statutul artistului independent
- ✓ Legislaţie specifică pe domeniile culturale
- ✓ Măsurile fiscale pentru artiştii independenţi
- ✓ Accesul la fonduri pentru artiştii independenţi
- ✓ Regulile de protecţie socială pentru artiştii independenţi
- ✓ Sistem de impozitare
- ✓ Tipul de contractare artiştilor
- ✓ Diferenţele pe domeniile culturale la nivel de politici. Avantaje şi dezavantaje
- ✓ Politica/ politici speciale privind patrimoniul naţional
- ✓ Societatea civilă în domeniul cultural în cele cinci state. Avantajele asocierii.
- ✓ Influenţele actorilor terţi din societate (companii, organizaţii nonguvernamentale, uniuni, sindicate)

Criteriile se vor regăsi în analiza comparativă.

2. Abordarea calitativă. Metodologie. Aspecte privind percepţiile experţilor în cultură şi artiştilor

\\

Interviul, parte a cercetării calitative din studiu

În cadrul studiului a avut loc o etapă de anchetă sociologică, mai precis de intervievare a unor artişti, experţi şi specialişti din domeniul cultural din cadrul celor cinci state selectate pentru analiză, mai precis Franţa, Germania, Marea Britanie, Slovacia şi Danemarca.

Studiul implică analiza legislaţiei, strategiilor şi politicilor publice din domeniul culturii, cu accent pe relaţia artistului independent cu statul, în cinci ţări europene, pe care le-am selectat după criterii precum asemănarea la nivel de organizare cu statul român, eficienţa modului de organizare a politicilor în domeniul cultural, poziţionarea lor în analizele UNESCO (Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură).

Interviul este un instrument de cercetare adiacent analizei de documente din cadrul studiilor de caz cu elemente specifice politicilor culturale în general şi statutului artistului, în particular, în cele cinci ţări din cadrul Uniunii Europene.

Interviul este o discuţie ce presupune folosirea unui ghid de interviu, nestructurat sau semistructurat, aplicat indivizilor, cu posibilităţi de manevrare.

Caracteristicile interviului elaborat

Tipul de interviu selectat este:

- Semistructurat - Presupune un ghid de interviu cu întrebări predefinite, dar care permite intervievatorului să devieze de la plan ca să pună întrebări specifice. Intervievatorul introduce tema, apoi ghidează discuţia punând întrebări specifice. Interviul are 5 seturi de întrebări nucleu, cât şi întrebări suplimentare şi, în funcţie de modul cum evoluează discuţia, poate să problematizeze mai în profunzime temele de discuţie. Întrebările sunt orientative, subiectul putând să ofere şi răspunsuri parţiale.

\\

- *Intensiv* - fiecărui subiect intervievat îi este acordat un timp îndelungat de discuţie, ceea ce permite abordarea problemelor puse in discuție în profunzimea lor. Astfel, nu se impune un timp maxim de discuţie, ci doar unul minim. În e-mail persoanele invitate să participe la interviu vor putea să discute cel puţin 15 minute.

- *Personal* - la care participă doar operatorul de interviu şi subiectul intervievat.
- *Telefonic, prin mijloace online (inclusiv e-mail)* - Având în vedere că operatorul de interviu (în acest caz sociologul) şi subiectul intervievat se află în state diferite, discuţia va avea loc la telefon sau prin mijloace online de comunicare (Sckype, Massanger, WhatUp, etc). În cazul în care persoana intervievată nu are timp pentru a avea o discuţie în această manieră, ea va fi invitată să răspundă în scris.
- *De verificare* - are drept scop atât verificarea, cât şi completarea informaţiilor culese cu ajutorul altor metode şi tehnici de investigaţie, mai precis analiza de documente, legi, strategii, politici publice.
- De analiză a percepţiilor – Scopul interviului este de a identifica percepţii asupra legislaţiei, strategiilor şi politicilor publice din domeniul culturii, cu accent pe relaţia artistului independent cu statul, în cinci ţări europene.

Perioada de anchetă

Interviurile au fost luate în perioada 11.06- 31.07.2018. Interviurile sunt considerate un instrument adiacent al analizei, care vin în sprijinul conturării unei percepţii asupra politicilor cultural şi al statutului artistului în cele cinci state selectate.

Interviurile au fost transmise prin e-mail unor adrese dintr-o bază de date cu contactele a patru categorii de subiecţi:

1. Artişti domiciliaţi sau rezidenţi în cele cinci ţări.

2. Experţi care lucrează în domeniul cultural, din mediul artistic, din organizaţii nonguvernamentale, asociaţii şi fundaţii de profil
3. Specialişti din mediul academic care activează în domeniul artistic, sociologiei culturale, politicilor publice şi managementului cultural
4. Artişti români stabiliţi în cele cinci state.

Baza de date a fost completată treptat în funcţie de necesităţi şi de diverse etape de documentare. Ea a fost elaborată în urma documentării constante, cât şi a bazei de date cu artişti din cadrul Asociaţiei.

Pentru a acoperi o paletă cât mai mare de respondenţi şi persoane informate în legătură cu activităţile proiectului, persoanele care au primit e-amailul au fost rugate să facă recomandări de contacte ale unor persoane care fac parte din categoriile de mai sus şi care ar fi dispuse să îşi exprime părerea privind statutul artistului în ţara în care locuiesc. Persoanele invitate să participe în cadrul cercetării au primit şi un e-mail de reamintire. Au fost contactaţi subiecţii şi telefonic pentru reamintire acolo unde este cazul. De asemenea, au fost contactate şi organizaţii nonguvernamentale, fundaţii, institute de cercetare de profil, din domeniul cultural.

Transcrierea interviurilor

Fiecare interviu a fost transcris sau tradus într-un document separat. Deoarece nu există un acord scris al persoanei intervievate în vederea înregistrării convorbirii, interviurile sunt reproduse de sociolog, în urma ideilor transcrise în timp real.

Riscurile în a nu avea minim o poziţie din fiecare stat selectat sunt legate de:

- Bariere de limbă
- Lipsa de informaţii privind statutul artistului – aspectul foarte tehnic al întrebărilor
- Dezinteresul pentru subiectul interviului
- Lipsa de timp sau timp limitat de culegere a datelor.

Aspecte privind analiza calitativă

Pentru conturarea unei imagini corecte privind percepţiile subiective privind statutul artistului independent în cele cinci state, au fost luate 11 interviuri cu artişti şi experţi în cultură din Franţa, Germania, Marea Britanie şi Danemarca. Au fost transmise 46 de invitaţii pentru a răspunde la întrebări către persoane fizice - artişti şi experţi în cultură şi 12 către instituţii publice, ONG-uri şi asociaţii/institute culturale din aceste cinci state.

În ceea ce priveşte repartiția pe state, invitaţiile pentru participarea la cercetare prin răspunsurile la întrebări arată astfel:

- ✓ 12 –Franţa
- ✓ 18- Germania
- ✓ 6- Marea Britanie
- ✓ 13 – Danemarca
- ✓ 9 - Slovacia

Referitor la interviurile luate, situaţia arată în felul următor:

- 4 interviuri cu personalităţi din Franţa (Cu trei experţi în cultură şi un artist)
- 3 interviuri cu personalităţi din Germania (Cu un expert în cultură şi doi artişti)
- 3 interviuri cu personalităţi din Marea Britanie (Cu doi experţi în cultură şi un artist)
- 1 interviu cu o personalitate din Danemarca (Cu un expert în cultură)

Dintre cele 11 interviuri, 4 au fost discuţii pe Sckype, 4 au reprezentat discuţii telefonice, 1 a fost o discuţie pe whatup şi 2 au fost transmise în formă scrisă pe e-mail.

De asemenea, dintre cele 11 persoane intervievate, doar 3 sunt femei.

În cazul Slovaciei, am discutat pe e-mail cu expertul în cultură Pavol Kral, iniţiator al proiectului în ceea ce priveşte Statutul Artistului Independent în Slovacia, cât şi autor a numeroase articole şi cercetări pe această temă. El nu a avut timpul necesar pentru a răspunde la întrebări, însă a transmis câteva materiale care au putut fi folosite în analiză.

Ca observaţii generale din procesul de intervievare, se pot enumera:

- Cei 7 experţi în cultură au participat la elaborarea de cercetări şi studii privind politicile culturale şi statutul artistului în statele lor.
- De multe ori, opiniile artiştilor şi experților în cultură privind politicile publice în cultură sunt diferite.
- Dialogul cu persoanele intervievate au adus observaţii şi privind alte aspecte legate de artişti şi cultură în țările selectate.
- Experţii în cultură au oferit sprijin cu documente, articole, legislaţie care să completeze discursul lor.

Idei centrale care au rezultat în urma discuţiilor cu persoanele intervievate:

- Ultima întrebare privind opinia potrivit căreia ţara în care trăiesc este un model de bune practici pentru politicile culturale şi statutul artistului a avut un răspuns pozitiv în toate cazurile.
- Nivelul de satisfacţie este ridicat în mare parte privind:
- ✓ Prevederile legale destinate activităţii artiştilor independenţi
- ✓ Modul de funcţionare al politicilor publice pentru artiştii independenţi
- ✓ Demersurile de susţinere din partea societăţii (instituţii, ONG-uri, sindicate) al artiştilor independenţi - – nivel mediu de satisfacţie
- În general, percepţiile privind măsurile şi politicile publice pentru artiştii independenţi, relaţia dintre stat/societate şi artistul independent, nivelul de trai al artistului independent, relaţia dintre societate civilă şi artist, nivelul de implicare al societăţii civile sunt pozitive.

3. Cinci modele de bună practică. Puncte tari şi puncte slabe

În cadrul celor cinci studii de caz, am prezentat situaţia de fapt din statele analizate la nivel de politici culturale şi reglementări în ceea ce priveşte statutul artistului independent. Pentru analiza percepţiilor şi pentru oferirea de explicaţii suplimentare, au fost luate interviuri cu experţi şi artişti din patru dintre cele cinci state (exceptând Slovacia).

3.1. Reglementări şi prevederi privind activitatea artiştilor independenţi în cele 5 state analizate

Când ne referim la reglementări şi prevederi privind activitatea artiştilor independenţi, criteriile analizate sunt:

- ✓ Importanţa sistemului politic - abordări diverse;
- ✓ Existenţa unui regulament, strategie, lege privind statutul artistului independent
- ✓ Legislaţie specifică pe domeniile culturale
- ✓ Măsurile fiscale pentru artiştii independenţi
- ✓ Regulile de protecţie socială pentru artiştii independenţi
- ✓ Sistem de impozitare
- ✓ Tipul de contractare.

Trebuie subliniat faptul că sistemul politic este un element important în organizarea politicilor culturale.

Tabel 1: Tabel cu situaţia artistului independent în cele 5 state

Ţară/situaţie specifică	**Franţa**	**Germania**	**Regatul Unit al Marii Britanii şi al Irlandei de Nord**	**Slovacia**	**Danemarca**
Sistem politic	Republică semiprezidenţială	Republică parlamentară	Monarhie constituţională	Republică parlamentară	Monarhie constituţională
Model cultural	Centralizat	Descentralizat	Descentralizat libertanian (cu autonomie	Hibrid	Centralizat-model nordic

\\

			ridicată pentru regiuni)		
Lege specifică artiştilor independenţi	Da- Schema de securitate Socială pentru artiştii independenţi (1977)	Da – Legea de Asigurare Socială a artiştilor (1981)	Nu	Nu- în dezbatere publică	Nu- Statutul artiştilor este încadrat în legislaţia pentru toate profesiile.
Măsuri fiscale*	Da	Da	Da	Da	Nu
Legi specifice pe domenii culturale	Reguli diferite pentru artiştii vizuali şi cei ai spectacolului (*intermittence du spectacle*")		Programe speciale pentru diverşi artişti din domenii în vederea sprijinului pentru angajare şi găsirea de proiecte.	Nu	Nu
Protecţie socială**	Da	Da	Nu	Nu	Nu

* Reduceri şi/sau scutiri de taxe şi impozite (inclusive TVA)

** Asigurări de şomaj, pensie şi sănătate

*** Cum sunt angajaţi majoritatea artiştilor - Contracte determinate, colaborări scurte, contracte pe perioadă nedeterminată

Criteriile prezentate au fost urmărite şi în cadrul interviurilor prin întrebarea numărul 1.

\\

I. *În anul 2017, în cadrul cele de-a 19-a ediţie din Compendiul Politici şi Tendinţe Culturale în Europa, găsim **un tabel elaborat de UNESCO**[45] cu reglementările existente în fiecare stat privind măsurile pentru artiştii independenţi. În cele ce urmează, vă rog să ne povestiţi care sunt punctele tari şi punctele slabe, în opinia dumneavoastră, ale următoarelor reglementări şi prevederi* privind activitatea artiştilor independenţi în ţara în care lucrați:*

1. *Legi de securitate socială pentru artiştii independenţi (dacă este cazul)*

Puncte tari:

Puncte slabe:

2. *Deduceri fiscale pe venit*

Puncte tari:

Puncte slabe:

3. *Venit mediu*

Puncte tari:

Puncte slabe:

4. *Asigurări şomaj*

Puncte tari:

Puncte slabe:

5. *Asigurări pensie*

**În cazul în care nu există astfel de măsuri implementate de statul în care locuiţi, vă rog să ne povestiţi pe scurt care sunt şi cum aţi caracteriza demersurile instituţionale sau ale societăţii civile în acest sens.*

În general, respondenţii au evitat această întrebare şi au preferat să ofere un răspuns global la ea sau câteva detalii pe o parte dintre dimensiuni.

[45] Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 19th edition, 2018, ISSN 2222-7334, © Council of Europe/ERICarts/Boekmanstichting 2002-2018 - https://www.culturalpolicies.net/web/status-of-artists-tables.php?aid=34&cid=45&lid=en

\\

Franţa

Dintre statele analizate, Franţa are cel mai generos sistem de protecţie socială. Totuşi şi acesta pune câteva probleme şi se află în centrul dezbaterilor actuale din ţară.
Sistemul de asistenţă socială francez este unul dintre cele mai bune din lume. Dacă plăteşti impozitele, te bucuri de foarte multe drepturi de protecţie socială. Trebuie să ai statutul de "artiste intermittent de spectacle" şi să fii înscris în sistemul de securitate socială pentru plata taxelor (Muzician stabilit în Franţa - artist independent).

În primul rând, un artist poate fi independent dacă îşi doreşte, putând oricând să se angajeze la stat sau într-o organizaţie, companie de profil.

Problematica statutului artistului este strâns legată de modul cum se plăteşte artistul. Astfel, contează foarte mult dacă faci parte din categoria artiştilor vizuali sau cei ai spectacolului, cum contează dacă lucrezi ca balerin în trupa naţională franceză sau eşti coregraf independent.
De asemenea, există diferenţe de venituri şi între artiştii care lucrează în diferite domenii. Franţa are o economie mixtă, adică guvernul central şi administraţiile locale finanţează mare parte din fiecare tip de activitate creativă. Tehnicienii sunt cei care iau venituri cu regularitate.
Artiştii în Franţa au, de obicei mai multe surse de venituri.

1) *Artiştii vizuali (75% dintre ei sunt independenţi) – au şi 3-4 surse de venit. Aceştia câştigă venituri din proiecte, vânzare opere, predarea artei, ateliere cu alţi artişti. Aceşti artişti beneficiază de ajutor social. Astfel, un artist dacă nu are activitate suficientă, va primi câte 500 euro/lună pentru a supravieţui şi a îşi găsi alte surse.*
2) *Artişti ai spectacolului – În acest caz, majoritatea fondurilor sunt publice. Puţini artişti au contract. Majoritatea dintre ei aparţin unor companii independente, fără să fie membrii instituţionali. Instituţiile publice invită companii şi orchestre mici să ţină spectacole în spaţiile lor, pentru ca apoi să cumpere spectacolul. Acest lucru duce la multe contracte pe perioadă determinată, însă dacă pot dovedi că au lucrat minim*

\\

507 ore pe an, pot primi asigurări sociale de şomaj. Categoria aceasta de artişti se numeşte „L'intermittent du spectacle". În acest moment, există o dezbatere naţională în legătură cu acest statut, deoarece populaţia se întreabă care este raportul dintre cotizaţia artiştilor şi ceea ce oferă.

În Franţa există 3 tipuri de taxe:

1. *Taxe sociale, care se retrag automat din venit.*
2. *Taxe naţionale, care se plătesc după ce cunoşti toate veniturile.*
3. *Taxe locale, pe locuinţă.*

La fiecare 3 ani, sindicatele au discuţii cu marile companii, care nu agreează sistemul.

3) *Artiştii care lucrează în domeniul patrimoniului naţional sunt angajaţi preponderent la stat.*

Oricum, există deduceri de taxe pentru artişti. (Sociolog francez în domeniul culturii)

Astfel, în acest sistem, există o diferenţiere în ceea ce priveşte regulile de securitate socială între artiştii care lucrează în artele vizuale şi cei care lucrează în artele spectacolului, ceea ce poate fi considerat, din anumite perspective, o formă de discriminare între tipurile de artişti.

Statutul artiştilor care lucrează în artele spectacolului este mai bun decât al celor care lucrează în artele vizuale, artele contemporane. Artiştii aleg dacă sunt independenţi sau nu. Situaţia este complexă, iar acum există o dezbatere naţională dacă artiştii să mai primească aceleaşi beneficii sociale. Artiştii pot alege să se înscrie în sistemul guvernamental de taxe şi impozite şi pot beneficia de multe avantaje. Regiunile au dezvoltat politici publice pentru combaterea şomajului. Se elaborează şi se implementează politici de economie socială, prin care se dau subvenţii pentru iniţiative de grup care să sprijine artiştii să îşi găsească locuri de muncă şi proiecte.

Franţa este singurul stat unde artiştii ("intermittent du spectacle" - artişti sau tehnicieni din artele spectacolului – performing arts) primesc ajutor de şomaj şi beneficii dacă lucrează doar 507 ore pe an. Acest beneficiu este în centrul dezbaterii naţionale actuale pe cultură.(Profesor/membru ONG francez în domeniul culturii)

\\

Dezbaterea naţională privind statutul de „inttermitent du spectacle” are în centrul dilema raportului dintre investiţia statului din bugetul naţional în activitatea artiştilor şi valoarea operei/creaţiei artiştilor care se întoarce în societate. Cu alte cuvinte, se pune problema costurilor, mai exact dacă susținearea artiștilor justifică aceste costuri.

Există o dezbatere naţională privind acest statut care durează de ani de zile, deoarece sistemul de asigurări în cazul artiştilor spectacolului este folosit inadecvat.

Companiile mari, în loc să dea artiştilor angajaţi salarii stabile, pe perioade lungi, profită de faptul că primesc bani din fondurile de la stat pentru a îi angaja pe termen determinat, pe perioade scurte.

Pe de altă parte, unii artişti profită chiar dacă pot cere să li se ofere un contract mai lung. Sistemul a fost bun iniţial, însă a creat un dezechilibru la nivel de societate. Este necesar ca sistemul să fie reformat. Au fost cazuri în care, în ceea ce priveşte contractarea şi plata salariilor autorităţile locale şi grupele de artişti nu au picat de acrod şi astfel au fost anulate festivaluri, aceasta ducând la pierderea unor sume importante de bani din bugetul local, deoarece, deşi este costisitor să organizezi evenimente culturale - spectacole, festivaluri, ele aduc şi sume importante de bani la bugetul local (Expert francez în domeniul culturii).

Ca exemplu de legislaţie ce sprijină securitatea socială, Franţa, stat centralizat, este bun, deoarece asigură atât şomajul, cât şi pensie artiştilor independenţi, mai avantajos fiind pentru artiştii care lucrează în domeniul spectacolului. Ca puncte slabe, pot fi menţionate cu precădere două aspecte mai importante:

1. Clivajele la nivel de societate pe tema nivelului prea ridicat de asistenţă socială;
2. Lipsa de stabilitate la nivel de locuri de muncă pentru artişti în domeniul spectacolului deoarece se angajează pe contracte scurte, determinate.

Pe de altă parte, un punct tare care se remarcă este paleta largă de activităţi în care artiştii pot fi implicaţi, ceea ce le oferă posibilitatea de a avea activitate continuă.

\\

Germania

Între statele analizate, Germania se evidenţiază prin modelul descentralizat care funcţionează foarte bine şi infrastructura culturală eficientă. Artiştii independenţi germani au drepturi asigurate prin legislaţie.

Legislaţia germană nu are foarte multe acte normative culturale pentru artişti, însă are o trăsătură importantă, aceea că oferă artiştilor independenţi posibilitatea să aibă asigurare de sănătate mai ieftină. Este foarte important, în condiţiile în care asigurarea de sănătate este cea mai scumpă peste tot. Pentru a avea protecţie socială, artiştii trebuie să îşi plătească taxele.

Totuşi, puținele legile culturale funcţionează foarte bine datorită descentralizării şi a istoriei îndelungate în domeniul culturii.

Pe de altă parte, o problemă reală este că dacă analizezi legi din mai multe domenii, aceeaşi persoană este privită diferit. Un artist poate fi angajat pe cont propriu, artist independent, şomer etc. (Expert german în domeniul culturii)

Modalitatea cea mai frecvent întâlnită de contractare în Germania a artiştilor este pe termen determinat, prin contracte de prestări servicii. Percepţia persoanelor intervievate este că sistemul de impozitare nu este foarte prietenos cu artiştii.

Meseriile din domeniul artei sunt considerate liberale.
Pentru a avea asigurări, fiecare artist se înregistrează la Agenţiile Financiare din Ministerul de Finanţe şi primeşte un număr unic de înregistrare. Actorii încheie contracte de prestări servicii pe proiecte. Legislaţia din Germania nu este prea „drăguţă" cu artiştii. Legile sunt bine puse la punct, însă nu îi oferă artistului posibilitatea de a ieşi din protecţia socială. Există deduceri fiscale (materiale, pe transport), așa cum există şi în cazul altor meserii. La sfârşit de an, artiştii completează o declaraţie şi pot obţine deduceri de la impozit. În general, artiştii lucrează cu contracte care se reînnoiesc sau nu anual. De exemplu, actorii,

abia după zece ani pot să aibă contract pe perioadă nedeterminată, însă regizorii sunt angajaţi pe proiecte. Din păcate, în Germania, nu există angajamente permanente, mai mult contracte pe perioadă determinată.. Asigurarea de şomaj există doar dacă lucrezi un an de zile, lunar. Pentru pensii, artiştii se pot înscrie pentru a plăti un randament la un fond de pensii.

De asemenea, diverse facilităţi pot exista şi în funcţie de landul căruia aparţii.(Regizor stabilit în Germania - Artist independent)

Ca în toate sistemele, artiştii independenţi din Germania trebuie să îşi plătească impozitele pentru a beneficia de toate deducerile şi drepturile de protecţie socială. Însă, pentru plata impozitelor, sunt necesare cunoştinţe privind funcţionarea sistemului şi rigoare privind termenele de plată.

Artiştii independenţi fac contracte pe prestare servicii, plătite net, după care fiecare dintre ei îşi plăteşte impozitul. Sistemul nu este foarte prietenos cu artistul, deoarece acesta trebuie să facă estimări, în fiecare an, a veniturilor pe anul viitor. În ianuarie-februarie artistul achită impozitele, pentru ca apoi statul să facă regularizări. Regularizările înseamnă un impozit mai mic în următorul an. Artiştii nu sunt contabili, este dificil să facă toate calculele, mai ales că pentru întârzieri la plata taxelor amenzile sunt mari. Artiştii primesc deduceri pentru accesorii, echipamente, chirie, transport.

Ei primesc banii înapoi, eşalonat, într-o perioadă de timp. Toate formalităţile legate de impozite reprezintă o sursă de stres pentru ei (Muzician stabilit în Germania).

Marea Britanie

Marea Britanie este un caz aparte între statele studiate. În primul rând, la nivel formal, Marea Britanie mai este membru al Uniunii Europene până în martie 2019. În al doilea rând, situaţia actuală din cadrul ei este tensionată, având în vedere consecinţele Brexit. În al treilea rând, este destul de dificil de vorbit de o politică culturală unitară într-un stat profund descentralizat şi cu multe regiuni autonome. Pentru a avea o imagine clară a ceea ce se întâmplă în Marea Britanie, ar fi trebuit făcute analize pe fiecare regiune în parte.

\\

Totuşi, modelul cultural al Marii Britanii este profund liberal, artiştii având la dispoziţie o serie de facilităţi pentru a se angaja şi intra în proiecte, însă cu puţine reguli de protecţie socială.

Dacă ne referim la actori, în Marea Britanie, există două opţiuni. Poţi să optezi să fii actor amator şi să faci parte dintr-o trupă de amatori. Aceste trupe sunt susţinute de asociaţii care îi sprijină pentru a organiza spectacole. Spectacolele sunt finanţate din fonduri externe şi din cotizaţii. Pe de altă parte, există actorii profesioniști, care au finalizat studii în domeniu. Aceştia îşi pregătesc cv-ul, cartea de vizită cu toată cariera şi se pot înregistra pe un site special numit spotlight - https://www.spotlight.com/ Un actor se poate înregistra în această asociaţie. Din urma înregistrării, actorul poate primi sprijin pentru castinguri, poate să participe la diverse proiecte, să ceară deconturi pentru cheltuieli diverse, transport, etc.
Un artist independent face o estimare a veniturilor la început de an şi ulterior se primesc surplusul de taxe, înapoi.
Pentru plata impozitelor, un actor are nevoie de un contabil(Actriţă stabilită în Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord- Artist independent)

Legislaţia este pusă la punct şi simplificată, însă uneori acest lucru poate să ajute la formarea de decalaje în societate. În cadrul interviurilor, percepţia despre Marea Britanie este că statul sprijină artiştii să aibă o paletă largă de opţiuni şi oportunităţi, însă asigurările de orice tip stau la latitudinea lor.
Legea privind securitatea socială (Scoția) este un proiect al Parlamentului scoțian care permite transferarea aspectelor sistemului de securitate socială către Parlamentul scoțian, ca parte a soluționării deconcentrării convenite de Comisia Smith după referendumul privind independența din 2014. Aceasta prevede o abordare mai progresivă decât în sistemul Westminster care controlează sistemul în întregime.
Sistemul britanic în ansamblul său și în parte a fost criticat de ONU și de alții pentru că nu protejează drepturile cetățenilor. Sistemul de credite universale de bază din Marea Britanie a fost puternic criticat în rapoartele privind plasarea economiilor. Intenția a fost aceea de a

\\

combina majoritatea ariilor de bunăstare într-un sistem simplificat. Cu toate acestea, punerea în aplicare a cauzat dificultăți enorme.

Creșteri minore recente ale ratelor impozitului pe venit în zonele bogate din Scoția au fost în mare parte bine primite și au deschis calea spre creșterea cheltuielilor publice în zonele critice, inclusiv creșterea salariilor mai mici.

În Marea Britanie există speculații cu privire la creșterea taxei pe venit, că aceasta ar putea fi folosită pentru a compensa consecințele economice ale Brexit.

Regatul Unit, ca întreg, are un decalaj foarte larg și este aplicat crescător de la cei săraci, catre cei bogați. (Expert scoţian în domeniul culturii)

Slovacia

În Slovacia, are loc o dezbatere veche pe marginea statutului artistului, prezentată pe larg în studiul de caz pe această ţară. Momentan, ea poate fi considerată un reper în ceea ce priveşte paşii elaboraţi în construcţia acestui statut, având în vedere că face parte din blocul statelor postcomuniste.

Danemarca

Alt caz special între statele analizate este cel al Danemarcei, stat Nordic cu un sistem foarte organizat în care artistul este integrat între celelalte categorii sociale, fără să fie considerate necesare ajustări legislative speciale.

Nu există o lege specifică în Danemarca care să se aplice artiștilor sau altor persoane angajate în domeniul cultural. Actuala lege a muncii daneze este valabilă pentru toți danezii, indiferent de profesia lor. (Expert danez în domeniul culturii).

Notă: Modelul statului centralizat versus stat descentralizat

\\

La ora actuală, există dezbateri la nivel academic privind legătura între tipul de sistem al unui stat, centralizat sau descentralizat. Autorul Frederick Van der Ploeg a adâncit analiza celor două modele naționale, centralizat și descentralizat, aducând în atenţie problema responsabilităţii. "*În politicile culturale centrate pe stat (*state-driven*), politicienii şi funcționarii decid. În modelele descentralizate, guvernul nu face mai mult decât să aloce resursele şi instituțiile culturale sunt îndreptăţite să aleagă priorităţile*."

În tiparele centrate pe stat şi cel olandez, responsabilitatea pentru politicile culturale ţine exclusiv de Minister, în vreme ce instituțiile culturale din Marea Britanie poartă responsabilitatea pentru rezultate. Deși bugetele europene pentru cultură sunt relativ mici în raport cu alte ministere, pe o plajă între 0,15% și 0,7% din PIB, asta nu înseamnă că eczemele clasice ale sectorului public nu își fac apariția. Clientelismul, favoritismele, lipsa transparenței, lobby-ul, sunt mai probabile în sistemele centralizate, pe lângă tendința, de a începe ample proiecte cu rezonanță națională.

Frederic Van der Ploeg pledează pentru mixarea avantajelor. O bună politică în cultură îi permite Ministerului să stabilească regulile jocului şi obiectivele în sens larg, însă îi interzice exprimarea unor preferinţe estetice.".[46] În cazul României, se pune problema cui îi revin evaluarea proiectelor și bunurilor culturale, cât şi care este poziţia artiştilor independenţi, cum sunt ei definiţi.

[46] Gabor, Alexandru- *Statul, politicile culturale și ICR-ul,* contributors.ro, 14 August 2014 , http://www.contributors.ro/cultura/statul-politicile-culturale-%C8%99i-icr-ul/ (* Fragment adaptat din *Patrimoniul construit şi politici culturale în Europa Centrală şi de Est*, cercetare finanțată în proiectul „Burse doctorale în sprijinul cercetării: Competitivitate, calitate, cooperare în Spaţiul European al Învăţământului Superior" cofinanţat de Uniunea Europeană prin Fondul Social European, POSDRU 2007-2013.)

Relaţia dintre societate şi artistul independent

Investiţia în cultură, la nivel de politică culturală este o prioritate în cele cinci state analizate, cel puţin în legislaţie şi alte acte normative. Pentru ca un artist să fie independent trebuie să i se ofere condiţii să îşi poată exercita munca şi să aibă posibilitatea de a supravieţui atunci când nu are proiecte sau când este la final de carieră. Aprecierea muncii artistului are legătură directă cu educaţia culturală a unei populaţii, mai ales cu accesul la cultură cât mai larg.

“A doua întrebare pusă în cadrul interviului este: Dacă am considera că există o relaţie bilaterală între societate şi artist, cum aţi răspunde la următoarele întrebări:

1. Este apreciat rolul artistului de către societate?
2. Există responsabilităţi ale artiştilor faţă de societate?

Vă rugăm să vă argumentaţi răspunsurile.”

Franţa

Potrivit persoanelor intervievate, în Franţa, munca şi opera artistului sunt apreciate.

Este apreciat rolul artistului de către societate, însă există unele diferenţieri pe domenii. Accentul este pus pe artele spectacolului, iar patrimoniul naţional este foarte protejat (Profesor/membru ONG francez în domeniul culturii).

Având în vedere că există percepţia conform căreia cultura ajută la creşterea economiei şi dezvoltarea societăţii, în actele normative din Franţa, dar şi la nivel de opinie generală există părerea că activităţile creative trebuie susținute de stat şi nu trebuie lăsate la latitudinea pieţei, în legea “cererii și ofertei”.

Artiştii sunt muncitori, opera lor contribuie la creşterea nivelului economic, iar populaţia cunoaşte acest lucru. Există unele opinii conform cărora artiştii nu oferă nimic societăţii, însă sunt izolate. Politicile în domeniul cultural susţin că arta este foarte bună şi că ajută la creşterea economiei, la evoluţia societăţii. Populaţia este divizată între pătura socială care doreşte un nivel ridicat de artă şi cea care vrea divertisment.

\\

Dacă luăm exemplul cinematografiei, în Franţa există fonduri publice pentru cinematecile mici. A fost o dezbatere la nivel european în care se punea problema stopării fondurilor pentru cinematografia europeană. Ministrul Culturii al Franţei, alături de omologii săi în alte 15 state au elaborat o scrisoare deschisă către Parlamentul European în care sprijină cinematografia şi ideea de a nu îi tăia fondurile şi a o lăsa în voia pieţei.

***Cultura trebuie finanţată de societate.** În Franţa, se susţine respectul pentru cultură şi nevoia accesului la ea pentru toată lumea. Sunt patru idei elementare la care trebuie să ne raportăm în mersul politicilor publice din Franţa:*

***1)** Democratizare culturală*

***2)** Efortul public pentru cultură*

***3)** Artiştii trebuie să fie liberi*

***4)** Publicul trebuie să fie educat (Expert francez în domeniul culturii).*

Intervenţia statutului este benefică pentru că oferă accesul la cultură a tuturor, ceea ce înseamnă automat o populaţie mai educată, cât şi pentru că respectă libertatea artiştilor şi dreptul la securitate socială. Până unde poate merge implicarea autorităţilor?

Germania

Percepţiile pot să difere când vine vorba despre relaţia dintre stat şi societate în Germania. Ceea ce însă este bine de subliniat este faptul că domeniul muzical are o tradiţie foarte veche şi respectată şi statutul de muzician este bine văzut de populaţie.

- ✓ *Germania este o societate destul de conservatoare, care nu are un spaţiu legislativ fiscal pentru artişti dedicat. Un inginer aduce mai multă plus valoare financiară, iar artistul este considerat un consumator. Accesul la artă este scump. Un bilet la operă costă peste 80 euro. În domeniul muzical, există multe funcţii la stat. Concursul este foarte serios pentru poziţiile de angajare la stat. Ca funcţionar public, chiar dacă se dizolvă filarmonica, artistul va avea asigurat un loc de muncă. Muzicienii sunt foarte apreciaţi. Activităţile culturale se autosusţin prin sponsori, bilete, fonduri, taxe.(Regizor stabilit în Germania- Artist independent)*

\\

- ✓ *Artiştii sunt apreciaţi şi bine văzuţi în Germania. Aceştia, la rândul lor, au respect pentru public, oferindu-i un serviciu de calitate(Muzician stabilit în Germania).*
- ✓ *În cazul domeniului muzical, de exemplu, în Germania, muzica este considerată o religie, muzicienii fiind foarte respectaţi.(Muzician stabilit în Franţa – Artist independent)*

Marea Britanie

Marea Britanie este un stat în care artistul este apreciat de societate şi se caută soluţii pentru ca artiştii să fie în primul rând susţinuţi de piaţă, prin cererea publicului.

Marea Britanie are o istorie îndelungată în ceea ce priveşte investiţiile în cultură. Guvernul britanic consideră esenţiale muzeele şi galeriile, de aceea accesul este gratuit, tocmai pentru a oferi posibilitatea tuturor să le viziteze. Rolul artistului este apreciat şi există şi un nivel ridicat de accesibilitate la cultură. Nu pot spune multe lucruri despre perspectiva artiştilor(Expert britanic în domeniul culturii).
Artistul este apreciat de societatea britanică. Există un respect faţă de artist din partea societăţii. Britanicii primesc educaţie din copilărie pentru a respecta cultura. Fiecare nişă a spectacolului este susţinută. Nu se consideră că există producţii proaste şi este respectată viziunea artistului. Facultatea costă foarte mult, însă un student poate fi împrumutat de Guvern şi returnează banii ulterior finalizării studiilor. Artiştii sunt conștienți de oportunităţile lor şi respectă regulile. (Artist stabilit în Marea Britanie) .

Artiştii își asumă o serie de responsabilități, dar acestea nu sunt obligatorii, altele decât să fie un bun cetățean, în ceea ce privește plata impozitelor etc. Artiștii au jucat un rol activ în campania de independență din 2014 și, într-o anumită măsură, în campania împotriva Brexit.

\\

O opinie personală este că cel mai comun model de guvernare pentru organizațiile artistice (companie limitată prin garanție, cu statut caritabil) poate să-și limiteze impactul social ca statut caritabil în Regatul Unit, ceea ce înseamnă nici o implicare în nici o activitate politică

(de exemplu campania împotriva Brexit) tind să fie destul de conservatori (contabili etc.) (Expert scoţian în domeniul culturii).

3.2. Societate civilă şi fondurile alocate culturii

În orice domeniu, o societate civilă puternică poate ajuta la modelarea societăţii şi a cadrului legislativ într-un mod corect şi necesar, deoarece poate atrage atenţia privind nevoile şi discrepanţele la nivelul breslelor, dar mai ales în cazul în care apar discriminări şi situaţii în care legislaţia defavorizează o anumită categorie de populaţie.

Criteriile “Societatea civilă în domeniul cultural în cele cinci state. Avantajele asocierii”, cât şi “Influenţele actorilor terţi din societate (companii, organizaţii nonguvernamentale, uniuni, sindicate)” au fost selectate pentru a vedea sprijinul oferit artiştilor din partea altor sectoare, în afara celui public, cât şi stabilitatea sistemului. Un sistem stabil şi sănătos presupune o societate civilă puternică şi vocală.

A treia întrebare “Ce structuri asociative de artişti există în ţara dumneavoastră? Care este rolul acestora (structuri asociative) în finanţarea activităţilor artiştilor? Ce fonduri ale statului pot finanța artiștii independenți ? Pot fi finanțați direct sau numai dacă fac parte din structuri asociative ?

Întrebări suplimentare:

- Există sindicate ale artiștilor în țara dvs. ? Care este rolul lor ?
- Există sindicate de breaslă pe anumite domenii artistice?” cuprinde problematica implicării societăţii civile în oferirea de fonduri artiştilor şi susţinerea şi protejarea drepturilor lor.

\\

Franţa

Franţa este un stat cu organizaţii de lobby puternice. Unul dintre experţii germani în domeniul culturii ne-a precizat că "*Germania nu are grupuri de lobby cu atâta putere ca în Franţa",* ceea ce face Franţa recunoscută pentru partea asociativă din cadrul societăţii ei.

- ✓ *Există foarte multe asociaţii, fundaţii şi firme private care finanţează artiştii şi evenimentele culturale. De exemplu, Luis Vitton are o fundaţie care sprijină cultura. Latura asociativă este foarte importantă în Franţa (Muzician stabilit în Franţa).*
- ✓ *Structurile asociative, de tip sindicate, fundaţii, reţele sunt foarte puternice şi ajută mult cu finanţările artiştilor(Profesor/membru ONG francez în domeniul culturii).*
- ✓ *În Franţa, Ministerul oferă fonduri pentru companii, asociaţii şi întreprinde acţiuni speciale pentru sprijinirea artiştilor independenţi. Fondurile pot fi gestionate şi de autoritățile locale(Expert francez în domeniul culturii).*

Artiştii au opţiuni atât de a accesa fonduri din diverse părţi, cât şi de a opta pentru o anumită formă de angajare.

În Franţa, artiştii pot să:

1) Facă parte din categoria artiştilor independenţi. Aceştia trebuie să îşi declare singuri venitul şi să îşi plătească singuri taxele.

2) Facă parte din diverse structuri asociative non-profit, însă în cazul acestor structuri tot profitul trebuie reinvestit. De exemplu, preşedintele din asociaţie nu poate lucra în cadrul ei.

3) Fie angajaţi la stat. (Sociolog francez în domeniul culturii)

\\

Germania

În Germania, artiştii au acces la o diversitate de fonduri. Descentralizarea are marele avantaj că obligă comunităţile locale şi regionale să atragă fonduri pentru cultură din diverse surse. Atragerea fondurilor și, implicit, o viaţă culturală activă şi diversă este o condiţie de responsabilitate socială. Unul dintre respondenţi a adus în discuţie importanţa curatorului şi a tipului de management cultural practicat de instituţiile de profil. Curatorul din instituţiile mari culturale îşi poate pune amprenta asupra instituţiei şi poate atrage fonduri şi poate oferi şi artiştilor independenţi şi necunoscuţi posibilitatea de a îşi prezenta opera.

În cazul culturii, există foarte multe fonduri, acestea făcând parte din tradiţia descentralizării. Fiecare land doreşte să aibă ceva cu care să se mândrească. De exemplu, în 1921, un orăşel din Bavaria a fost dizolvat şi inclus într-o structură administrativă mai mare. Una dintre condiţiile administraţiei locale ale orăşelului a fost să se plătească în continuare fonduri pentru opera locală. Descentralizarea ajută în mod obişnuit să înflorească cultura. (Expert german în domeniul culturii)

Fondurile pe care artiştii în Germania le pot accesa sunt multe şi diverse, ceea ce oferă şi un nivel ridicat de stabilitate pentru artiştii care au proiecte, ei au de unde să aleagă.

Artiştii pot accesa fonduri de la stat, fonduri de sprijin financiar, regional, finanţări din zona privată (deductibile, persoane fizice), de la companii care se autosusţin. Teatrul, de exemplu, trebuie să îşi îmbunătăţească bugetul, să se autofinanţeze. Companiile pot achiziţiona şi opere de artă pentru muzeele lor. Poziţia curatorului este foarte importantă, deoarece el este responsabil de managementul cultural şi îşi poate pune amprenta pe renumele instituţiei. (Regizor stabilit în Germania- artist independent)

În ceea ce priveşte accesarea de fonduri, sunt necesare persoane de suport, cu cunoştinţe pe management. Şi în câştigarea de granturi, fonduri de la stat, burse, cunoştinţele sunt importante.(Muzician stabilit în Germania)

\\

Marea Britanie

La fel ca Franţa, Marea Britanie are o tradiţie în privinţa societăţii civile puternice. Artiştii primesc sprijin real când vine vorba de găsirea de oportunităţi. Fondurile pentru cultură sunt alocate de mai mulţi actori, nu doar de stat.

Există asociații și sindicate care operează în domeniul artelor. Finanțarea de stat în Scoția se realizează prin două rute: companiile naționale sunt finanțate direct de către guvern; alte fonduri sunt alocate de către un organism de lungă durată, Creative Scotland.
Guvernul scoțian a majorat finanțarea pentru artă în 2018.(Expert scoţian în domeniul culturii)
În Marea Britanie, asociaţiile oferă o susţinere importantă artiştilor independenţi. (Artistă stabilită în Marea Britanie)

Slovacia

În cazul Slovaciei, aceasta începe să se dezvolte la nivel de societate civilă şi asociaţii care susţin cultura. La fel ca şi în România, majoritatea fondurilor pentru cultură sunt gestionate de stat.

Danemarca

Danemarca are o societate civilă matură şi puternică, iar artiştii au diverse opţiuni pentru finanţări.

3.3. Nivelul de venit al artistului independent. Drepturile de autor

Referitor la nivelul de venit în cele cinci state, trebuie subliniat faptul că acesta este considerat redus de toate persoanele intervievate, cu excepţia respondentului din

Danemarca. Artiştii independenţi sunt consideraţi a avea venituri mai reduse şi o stabilitate mai scăzută faţă de alte categorii profesionale, când vine vorba de venit, deoarece acesta este inconstant, iar proiectele sunt diverse şi nu apar periodic.

În ceea ce priveşte drepturile de autor, există constrângeri majore legate de respectarea lor, ele fiind bine reglementate. Reglementarea corectă a drepturilor de autor este o condiţie impusă şi de organismele internaţionale, precum UNESCO şi de cele europene, precum Comisia Europeană.

Persoanele intervievate au răspuns la întrebarea:

Cum consideraţi nivelul de venit al artistului independent în ţara dumneavoastră?
Întrebari suplimentare:

- Cum sunt administrate drepturile de autor și drepturile conexe în țara dumneavoastră? Există organisme de administrare a acestora (pentru folosirea operelor artistice în alte activități (radio, TV, timbre muzicale, literare, etc), artiștii creatori sau interpreți sunt remunerați, primesc vreo indemnizație?

Franţa

În cazul artiştilor francezi, venitul este considerat a fi greu de precizat şi analizat. Sunt foarte mulţi factori care îl influenţează.

- ✓ *Un artist poate câştiga mult într-un timp scurt, dar şi puţin pe perioade lungi. Mulţi artişti sunt profesori. Majoritatea dintre artişti trebuie să găsească activităţi complementare, deoarece veniturile pot fi insuficiente şi/ sau inconstante. (Expert francez în domeniul culturii).*
- ✓ *Nivelul de venit depinde de domeniu, vârstă, gradul de notorietate. (Sociolog francez în domeniul culturii)*

\\

- ✓ *Nivelul veniturilor este decent, dar depinde mult de domeniu. Artiştii care lucrează în artele vizuale au venituri mai mici. (Profesor/membru ONG francez în domeniul culturii).*
- ✓ *Veniturile depind de notorietate şi statut, nu sunt neapărat mari(Muzician stabilit în Franţa- artist independent)..*

Drepturile de autor sunt respectate şi reglementate în Franţa, însă pot pune probleme la calculul pensiei.

- ✓ *Prin drepturile de autor, se înțelege specificul muncii artistului, cât şi faptul că trebuie ca acesta să aibă timp pentru creaţie. Legislaţia în drepturile de autor are un cadru bun, iar condiţiile sunt corecte(Expert francez în domeniul culturii).*
- ✓ *Drepturile de autor sunt foarte reglementate şi protejate. Sunt interzise fotocopiile în sistemul de învăţământ. (Muzician stabilit în Franţa- artist independent).*
- ✓ *Drepturile de autor pun o serie de probleme, mai ales în cazul calculului pensiei şi a colectării drepturilor. (Sociolog francez în domeniul culturii)*

Germania

Şi în cazul Germaniei, percepţia asupra veniturilor artiştilor independenţi este că acestea nu sunt mari. Întotdeauna sunt necesare mai multe surse de venit pentru un trai peste medie.

Artiştii au un venit scăzut, sub medie. Artiştii consacraţi au un venit mare. (Regizor stabilit în Germania- Artist independent)
Venitul unui artist este unul cu care te poţi descurca, fără posibilitatea unor vacanţe sau de a pune bani deoparte. Sunt în Germania pentru a trăi mai bine, nu pentru a face bani.
Trebuie investiţi bani în aparatură, deoarece nu poţi face proiecte cu aparatură veche(Muzician stabilit în Germania) .

Nivelul de venit al artiştilor angajaţi este satisfăcător. În cazul artiştilor care lucrează în domeniul muzicii, avem de-a face cu o piaţă mare. În Germania, Austria şi Elveţia se

\\

concentrează 15% dintre toate oportunităţile de muncă din toată lumea. Artiştii independenţi din celelalte domenii, arte vizuale şi artele spectacolului, pot trăi în situaţii precare. Mulţi dintre ei predau artă, sunt pedagogi, însă nivelul de venit este mai scăzut(Expert german în domeniul culturii).

Referitor la drepturile de autor, expertul german în domeniul culturii atrage atenţia asupra faptului că "*Legea drepturilor de autor (copyrights) este mai mult pentru lupta împotriva plagiatului, decât pentru artişti. Este o lege economică bazată pe succes. Doar unii artişti câştigă de pe urma ei, cei cu notorietate, pentru ceilalţi nu contează aşa de mult. Ea nu este neapărat o soluţie pentru îmbunătăţirea nivelului de trai al artistului".* Această perspectivă este foarte interesantă deoarece modifică puţin abordarea standard că drepturile de autor trebuie să protejeze creaţia artistului şi pune accent pe faptul că acestea trebuie să fie o sursă de venit importantă pentru artist şi o modalitate de stimulare în vederea elaborării de opere originale.

Veniturile din drepturile de autor au scăzut în ultimii ani în Germania, însă modalitatea de acordarea a lor este transparentă şi corectă.

În ceea ce priveşte drepturile de autor, acestea şi-au diminuat valoarea cu timpul.

În trecut, drepturile de autor erau mai bine plătite. La concertele organizate prin proiecte, organizatorii preferă să fie în repertoriu lucrări muzicale la care nu se mai plătesc drepturi de autor, lucrări mai vechi.(Muzician stabilit în Germania)

Drepturile de autor se primesc direct de la facilitator (TV, editură, etc). Procedurile în Germania sunt foarte eficiente, corecte, nu este acuzată o lipsă de transparenţă.(Regizor stabilit în Germania- artist independent)

Marea Britanie

La fel ca în cazul Germaniei şi Franţei, în Marea Britanie artiştii au venituri moderate, chiar scăzute, drepturile de autor fiind foarte respectate şi protejate. Este important de subliniat faptul că în Marea Britanie, Guvernul sprijină găsirea de locuri de muncă şi proiecte pentru artişti.

\\

Nivelul de venit al unui artist este bun. Artiştii sunt plătiţi la timp. Există un Job Center, pus la dispoziţie de Guvern, care ajută artiştii să îşi găsească proiecte şi locuri de muncă. De asemenea, cei care locuiesc într-o zonă săracă au parte de sprijin financiar şi beneficii(Artistă stabilită în Marea Britanie).

Nivelul de venit al unui artist tânăr şi fără notorietate este scăzut. Drepturile de autor sunt extrem de protejate. (Expert britanic în domeniul culturii)

Slovacia

La ora actuală, Slovacia are o lege privind drepturile de autor bine pusă la punct, ea fiind o consecinţă a îndeplinirii recomandărilor UNESCO.

Danemarca

În Danemarca, legea drepturilor de autor servește drept “garant de libertate estetică și venituri financiare pentru artiști”.

Conform tradiției daneze și nordice, legile privind drepturile de autor trebuie să protejeze în primul rând drepturile creatorului și, în mod ideal, să servească drept garant de libertate estetică și venituri financiare pentru artiști. În conformitate cu legea drepturilor de autor din Danemarca, autorul unei opere literare sau artistice deține dreptul de autor asupra acelei opere (Expert danez în domeniul culturii).
De asemenea, datorită dimensiunilor egalitare a modelului nordic şi veniturile artiştilor în Danemarca sunt satisfăcătoare. Acest lucru duce la mai puţine dezbateri şi necesităţi privind protecţia socială comparativ cu alte state.

3.4. Nivel general de satisfacţie faţă de politica culturală.

Ultima întrebare din interviul adresat artiştilor independenţi şi experţilor în domeniul culturii este:

\\

"Sunteți de părere că ţara dumneavoastră poate fi un exemplu de bună practică pentru statele Uniunii Europene în ceea ce priveşte politicile publice pentru artiştii independenţi? Dacă nu, ce stat consideraţi că este un exemplu de bună practică? Vă rugăm să argumentaţi".

Franţa

Datorită sistemului puternic de protecţie socială, Franţa este considerată un model de bună practică, deşi există unele diferenţieri în funcţie de domeniul cultural. Artiştii care lucrează în alte state îl pot vedea ca un exemplu de trai mai bun.

- ✓ *Franţa are un sistem complex de beneficii pentru artişti, care poate fi considerat un model de bună practică în domeniul culturii(Profesor/membru ONG francez în domeniul culturii).*
- ✓ *Franţa, în unele aspecte, poate fi considerată un exemplu de bună practică. Artiştii se bucură de unele beneficii, iar munca lor este recunoscută de societate, având în vedere că populaţia înţelege că arta, cultura în general, este o modalitate de creştere a economiei şi nu numai şi pentru ca acest lucru să aibă loc este necesară implementarea unor politici publice specifice pentru sprijinirea muncii artiştilor. (Expert francez în domeniul culturii).*
- ✓ *Franţa este un model datorită faptului că este mai avansată în recunoaşterea nevoilor sociale. (Sociolog francez în domeniul culturii)*
- ✓ *Nu ştiu dacă Franţa este un model de bună practică, depinde de situaţie şi domeniu cultural (Muzician stabilit în Franţa- artist independent).*
- ✓ *Ca artist poţi trăi mai bine în Franţa sau Suedia, unde există multe legi de protecţie socială. (Regizor stabilit în Germania- artist independent)*

\\

Germania

Germania are ca puncte tari tradiţia puternică în domeniul culturii şi sistemul descentralizat eficient.

- ✓ *Germania este un exemplu bun, nu neapărat un model de bune practici. Ţara are un sistem descentralizat şi simplificat, în care oamenii uneori nu se regăsesc. Germania este un model interesant pentru infrastructura culturală, dar nu pentru situaţia*

  artiştilor independenţi. Practici interesante privind artiştii independenţi au ţările scandinave, Belgia şi Luxemburg. (Expert german în domeniul culturii)
- ✓ *Germania este un model mai bun decât Marea Britanie. Germania are 110 orchestre cofinanţate de stat. Muzicianul are o şansă la un salariu bun şi o pensie normală. Eu recomand Germania muzicienilor.(Muzician stabilit în Germania)*

Germania şi Belgia reprezintă modele pozitive în ceea ce priveşte statutul artistului. (Sociolog francez în domeniul culturii)

Marea Britanie

Deşi nu are legi special de protecţie socială şi nici un statut al artistului reglementat, Marea Britanie este considerat un model de bună practică în mod special prin oportunităţile şi sprijinul oferit artiştilor prin alte pârghii, prin organizare şi oferirea unui acces larg la cultură.
Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord poate fi considerat un model de bună practică. Totul este foarte bine organizat. Referitor la arta teatrală, este important de spus că în teatru nu există angajaţi permanenţi. Au loc audiţii o dată pe sezon, ceea ce oferă ocazia tuturor artiştilor să joace în piese (Artistă stabilită în marea Britanie).
Regatul Unit al Marii Britanii şi Irlandei de Nord poate fi considerat un model de bună practică. Guvernul a dezvoltat multe pârghii să sprijine artiştii independenţi şi la început de

\\

carieră. Artiştii sunt consiliaţi cum să supravieţuiască în societate. Este în interesul guvernelor să se ocupe de artişti şi operele lor. De exemplu, există o foarte mare preocupare pentru conservarea patrimoniului. Operele culturale şi patrimoniul naţional sunt mijloace de promovare a turismului şi a identităţii naţionale. Ar fi prostesc din partea guvernelor să nu investească în patrimoniu (Expert britanic în domeniul culturii).

Slovacia

Slovacia poate fi considerată un model de bune practici în mod special pentru statele care nu au reglementat statutul artistului, datorită modelului cultural hibrid care funcţionează coerent, soluţiilor pentru a răspunde recomandărilor UNESCO, cât şi a dezbaterii ample pe marginea acestui subiect.

Danemarca

Danemarca şi ţările scandinave sunt considerate modele de bune practici privind statutul artiştilor de către experţii culturali în general.

Răspunsul meu este un DA categoric, în anumite aspecte, modelul nordic-danez cultural este diferit.

În unele privințe, modelul cultural danez / nordic continuă să se distingă de alte modele din Europa. Acest lucru poate fi văzut în următoarele domenii:

1. *Accent mai puternic asupra dimensiunii egalitare în politica culturală.*

2. *Programe de finanțare formalizate pentru artiștii individuali.*

3. *O dezvoltare a modelului de "lungime a brațului" cu contribuția artiștilor. Modelul de arhitect - în variația nordică - se caracterizează printr-un accent pe menținerea unei alternative organizaționale față de autorități sub forma asociațiilor de artiști care desfășoară un dialog permanent cu autoritățile pentru a promova obiectivele generale și legislația specifică.*

\\

4. Legile contractuale nordice, adică "licențierea colectivă a contractelor", percepute și distribuite de organizațiile proprii ale titularilor drepturilor de autor.

5. Grad ridicat de finanțare publică a instituțiilor de artă și culturală datorită sponsorizării private nesemnificative, sprijinului redus al organizațiilor non-profit și veniturilor reduse la taxele de admitere.

6. Un grad ridicat de participare a unui sector social divers al populației la activitățile culturale publice.

7. Gradul relativ ridicat de autonomie pentru culturile mici, manifestate prin autoadministrare și instituții culturale independente. (Expert danez în domeniul culturii)

3.5. Alte observaţii

În cadrul interviurilor au fost ridicate câteva probleme care ar merita să fie supuse dezbaterii publice şi în România:

- ✓ *Un artist nu trebuie să trăiască în condiţii precare de viaţă, nu trebuie transformat în funcţionar public. Pe de altă parte, nu trebuie ca toate deciziile să fie la nivelul pieţei. Statul trebuie să intervină în sprijinul artistului, dar nu foarte mult şi să îi ofere soluţii alternative. Oricum, în Franţa există opţiuni pentru ei şi sunt acoperite nişte condiţii minime de securitate socială (Expert francez în domeniul culturii).*
- ✓ *Sunt respectate drepturile artiştilor şi libertatea de exprimare, atâta timp cât şi limbajul lor este echilibrat. De exemplu, a existat un caz într-un orăşel francez în care în timpul unui eveniment cultural un comediant a făcut comentarii discriminatorii antisemite şi spectacolul lui a fost anulat pe întreg teritoriul Franţei. (Expert francez în domeniul culturii).*
- ✓ *Patrimoniul naţional este foarte respectat şi protejat în Franţa. Statul se ocupă intensiv de recondiţionarea clădirilor. (Muzician stabilit în Franţa- artist independent).*
- ✓ *Încă mai există în artă şi cultură, în general, discriminări şi diferenţe de gen (Expert german în domeniul culturii)*

\\

CONCLUZII ŞI RECOMANDĂRI

Studiul actual este o radiografie schematică a cinci modele de politici culturale şi abordări ale statutului artistului din Europa. Cele cinci sisteme pot fi considerate în anumite privinţe modele de organizare şi funcţionare a domeniului culturii,iar în alte privinţe exemple de bune practici. În paralel, în toate cele cazurile există puncte slabe şi clivaje, care stau în mijlocul dezbaterilor publice sau sunt la debutul analizei experţilor de politici publice din statul respectiv.

Concluziile care pot fi subliniate în urma analizei legislaţiei, politicilor publice şi stării de fapt din cele cinci state, cât şi în urma discuţiei cu experţi din domeniul cultural şi artişti, concluzii care pot sprijini fundamentarea unei politici publice şi în România sunt:

1) Regimul politic al unui stat este important în analiza politicilor publice din cadrul lui. Pentru a putea anticipa dacă o politică publică va funcţiona, ea trebuie să fie în concordanţă cu relaţia dintre instituţiile statului, cu precădere între institituţiile centrale şi cele locale şi regionale.

2) Sistemul descentralizat înseamnă o responsabilitate mai ridicată acordată autorităţilor regionale şi locale şi un nivel de autonomie culturală care atrage după sine implicare mai profundă la nivel local a decidenţilor în viaţa culturală a zonei/regiunii.

3) Sistemul centralizat înseamnă o implicare mai puternică a statului în viaţa culturală, însă poate însemna şi reguli de protecţie socială faţă de artişti şi sprijin pentru susţinerea lor în momente în care nu au activitate, riguros. Totuşi, acest lucru poate duce la clivaje în societate pe baza investiţiilor contribuabililor, care pot considera un dezechilibru între cost şi eficienţă. Din acest motiv, măsurile de protecţie socială trebuie să fie echilibrate.

4) Măsura de protecţie socială apreciată cel mai mult este asigurarea de şomaj specială oferită artiştilor independenţi, nevoia fiind motivată de natura inconstantă a

muncii lor. Totuşi, trebuie găsită o formulă avantajoasă pentru ei pentru a primi indemnizație de şomaj.

5) Artiştii preferă la un moment dat locuri de muncă cu durată mai lungă şi mai stabile, deşi, dacă există oportunităţi multiple şi sprijin din partea statului şi al societăţii civile pentru găsirea de oportunităţi (cum este în Marea Britanie), nivelul de satisfacţie al acestora creşte, întrucât există certitudinea că au posibilitatea să fie susţinuţi şi implicaţi în proiecte.

6) Asigurarea de pensie depinde de rigurozitatea artistului la plata impozitelor.

7) Deducerile fiscale pentru artişti sunt măsuri des întânite şi implementate sub diverse forme în statele europene şi benefice nu doar pentru siguranţa şi munca artistului, ci şi pentru un nivel ridicat de acces la cultură a populaţiei şi implicit, un nivel de educaţie culturală mai bun.

8) Sistemul de impozitare pentru artişti, oricât de organizat şi transparent este, este considerat greoi şi dificil de majoritatea dintre ei. Din acest motiv, el este în majoritatea statelor cât mai simplu şi implică declaraţii online. Sistemele de asigurări şi impozite sunt corelate, pentru a nu exista lipsuri sau scăpări.

9) Consultanţă pentru artişti pentru plata impozitelor şi taxelor şi pentru înţelegerea drepturilor de autor şi a altor opţiuni de contractare este o opţiune bună de care se poate ocupa statul sau organizaţii asociative şi nonguvernamentale în domeniul culturii.

10)Locurile de muncă în sistemul public în domeniul culturii în Franţa şi Germania sunt apreciate şi bine remunerate, însă greu accesibile.

11) Nivelul de venit al artiştilor care nu au multă notorietate este considerat scăzut sau sub media veniturilor altor profesii.

12) Societatea civilă este în majoritatea cazurilor puternică, reprezentând o sursă de sprijin pentru artişti în:

- Găsirea de oportunităţi;
- Implicarea în proiecte de profil;
- Obţinerea de fonduri, apărarea drepturilor lor;

\\

- Iniţierea dezbaterilor pe marginea nevoilor şi problemelor lor;
- Consultanţă pentru plata impozite şi taxe.

13) Patrimoniul naţional este apreciat şi pus în valoare. Artiştii care lucrează în domeniul patrimoniului sunt bine integraţi în sistem.

14) Politicile culturale au în centru 3 valori: acces cât mai ridicat la cultură, nivel ridicat de educaţie culturală a populaţiei, libertatea de exprimare a artiştilor.

15) Statul, împreună cu terţi actori, precum companii, organizaţii neguvernamentale pun la dispoziţie multe fonduri, proiecte şi oportunităţi pentru artişti. Sunt puţine posibilităţile de „anagajat pe viaţă" în cultură, cu mici excepţii în posturile publice.

16) Dacă luăm în calcul modelul nordic, este important de subliniat faptul că profesia de artist, deşi mai specială, prin natura muncii, nu este mai prost plătită ca alte profesii şi foarte bine integrată la nivelul societăţii, ceea ce poate însemna un avantaj.

17) În dezbaterea publică pe marginea statutului artistului sunt luate în calcul întotdeauna recomandări ale UNESCO, Comisiei Europene şi ale ale altor instituţii de profil.

18) *Drepturile de autor sunt foarte protejate şi bine reglementate, dar nu aduc neaparat un aport financiar consistent artistului.*

19) Domeniile culturale pot fi abordate diferit, atât la nivel legislativ, cât şi ca impact asupra publicului, astfel încât artiştii au drepturi diferite în funcţie de sectorul cultural în care activează.

România poate împrumuta de la toate cele cinci state, măsuri de bune practici, însă, dacă luăm în calcul sistuaţia actuală şi sistemul politic, cele mai multe recomandări pot fi preluate din sistemul slovac, francez şi german.

Astfel, din concluziile de mai sus, ca principale recomandări cu privire la dezbaterea publică legată de statutul artistului în România şi la punctele care pot fi incluse într-o politică publică, se pot enumera:

1) Necesitatea definirii statutului artistului în concordanţă cu legislaţia în vigoare şi conform unor criterii bine explicate (pe modelul oferit de Slovacia);

2) Înfiinţarea unui organism care va oferi consultanţă artiştilor în vederea:

\\

- Plătirii taxelor şi impozitelor,
- Obţinerii de fonduri internaţionale pentru cultură (pe modelul Secretariatului Europa Creativă),
- Utilizării accesului la baze de date cu locuri de muncă şi oportunităţi pe cultură;

3) Susţinerea unei societăţi civile mai puternice care să apere drepturile artiştilor şi care să aducă în dezbatere publică toate nevoile lor. Este necesară o structură asociativă care să intermedieze relaţia tuturor categoriilor de artişti cu statul.

4) Deduceri fiscale echitabile pentru toate domeniile culturale, precum o taxă de valoare adăugată mai mică la operele de artă;

5) Deduceri fiscale pentru echipamente şi pentru trasport şi eventual pentru studii în domeniu pentru artişti;

6) Asigurare de şomaj specială şi pentru contractele pe durată determinată. Poate fi găsit un algoritm avantajos pentru artişti, cât şi pentru bugetul de stat;

7) Asigurare de sănătate minimală pentru artişti. Pe modelul asigurării de şomaj, şi în cazul sănătăţii poate fi adus în dezbatere publică un algoritm în care artiştii să aibă acces la sănătate. Important este găsirea unei formule şi pentru perioadele în care artiştii nu sunt implicaţi în proiecte sau nu au locuri de muncă, măcar pentru o perioadă determinată de timp.

8) O administraţie locală şi regională mai implicată în proiectele culturale, cu o autonomie mai mare. Pot fi gândite şi roluri separate pentru instituţiile regionale şi locale.

Pe lângă prezentarea unei politici publice privind statutul artistului în România, punctez câteva aspecte care pot fi îmbunătăţite în aşa fel ca un statut al artistului chiar să poată fi implementat, precum:

1) Flexibilitate şi transparenţă când vine vorba de posturile în cultură;
2) Un sistem de impozitare simplificat, mai bine organizat şi cât mai transparent;
3) O implicare mai mare a companiilor private în sponsorizarea şi finanţarea culturii

\\

4) Protejarea, respectarea şi promovarea mai accentuate şi într-un mod funcţional a patrimoniului naţional;

5) Evitarea şi sancţionarea discriminărilor privind artiştii mai ales pe criterii de gen, vârs sau opinii divergente cu statul, în aşa fel încât ibertatea de exprimare să nu fie în niciun fel îngradită.

Deciziile referitoare la comisioanele artistice, indemnizațiile, alocarea subvențiilor guvernamentale, protecția patrimoniului și recrutarea de specialiști în domeniul culturii sunt de obicei făcute cu consiliere din partea organismelor consultative care adună specialiști independenți și experți recunoscuți în domeniile corespunzătoare.

\\

BIBLIOGRAFIE

Resurse principale

Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 19th edition, 2018, ISSN 2222-7334, © Council of Europe/ERICarts/Boekmanstichting 2002-2018 - https://www.culturalpolicies.net/web/status-of-artists-tables.php?aid=34&cid=45&lid=en

Kral, Pavol – Status of the artist-Working Document for a General International Debate - https://www.aiap-iaa.org/Status%20of%20the%20Artist.%202014.pdf

Acte normative naţionale, europene şi internaţionale şi documente oficiale consultate

Carta alba pentru activarea potentialului economic al sectoarelor culturale si creative din Romania- http://www.ne-mo.org/fileadmin/Dateien/public/Working_Group_1/Working_Group_MCI/White_paper_for_CCS_in_Romania.pdf

Comisia Europeana - Comunicat de presa „O noua strategie pentru a pune cultura în centrul relațiilor internaționale ale UE”, Bruxelles, 8 iunie 2016

Concluziile Consiliului privind patrimoniul cultural ca resursă strategică pentru o Europă durabilă (2014)

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52014XG0614%2808%29

Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului, privind un plan de lucru în domeniul culturii, 2015-2018 (2014) - http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014XG1223(02)&from=EN

Concluziile Consiliului privind guvernanța participativă a patrimoniului cultural (2014) - https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52014XG1223%2801%29

\\

HOTĂRÂRE Nr. 775 din 14 iulie 2005 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de elaborare, monitorizare şi evaluare a politicilor publice la nivel central - http://www.mmuncii.ro/pub/imagemanager/images/file/Legislatie/HOTARARI-DE-GUVERN/HG775-2005_act.pdf

HOTĂRÂRE Nr. 870 din 28 iunie 2006 privind aprobarea Strategiei pentru îmbunătăţirea sistemului de elaborare, coordonare şi planificare a politicilor publice la nivelul administraţiei publice centrale- http://www.mmuncii.ro/pub/imagemanager/images/file/Legislatie/HOTARARI-DE-GUVERN/HG870-2006.pdf

HOTĂRÂRE Nr. 775 din 14 iulie 2005 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de elaborare, monitorizare şi evaluare a politicilor publice la nivel central - http://www.mmuncii.ro/pub/imagemanager/images/file/Legislatie/HOTARARI-DE-GUVERN/HG775-2005_act.pdf

Legea 24/2000 (republicată și actualizată), privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative- http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/21698

Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural naţional mobil - http://www.unesco.org/culture/natlaws/media/pdf/romania/rom_lege_182_romorof.pdf

Policy Department Structural and Cohesion Policies – The status of artists in Europe, European Parliament, noiembrie 2006 - https://www.andea.fr/doc_root/ressources/enquetes-et-rapports/51b5afb01bb8d_The_status_of_artists_in_EU.pdf

Raport cultură Slovacia pentru UNESCO- https://en.unesco.org/creativity/policy-monitoring-platform/strategy-development-creative

Rezoluţia Parlamentului European din 7 iunie 2007 privind statutul social al artiștilor (2006/2249(INI)) - http://publications.europa.eu/resource/cellar/a9f2dcc0-947f-4fca-b628-065d77004d49.0019.01/DOC_20

\\

Strategia pentru Cultura si Patrimoniu National 2016-2020 - http://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/_SCPN%202016-2022inavizare.pdf

Cărţi

Călinoiu, Constanţa, Victor Duculescu- *Drept constitituţional şi instituţii politice*, Lumina Lex, Bucureşti, 2008

Corbeanu, Ion, Maria Corbeanu – *Drept Constituţional şi instituţii politice*, Editura Lumina Lex, Bucureşti, 2004

Dunn, William N.- *Analiza politicilor publice. O introducere*, Ed. Polirom, 2010

Elgie, Robert - *Semi-presidentialism in Europe*, Oxford University Press, 1999

Miroiu, Adrian – *Introducere în analiza politicilor publice*, București, 2001 - http://www.politicipublice.ro/uploads/Introducere_in_analiza_politicilor_publice.pdf

Varga, Attila – *Constituţionalitatea procesului legislativ*, Editura Hamangiu, Bucureşti, 2007

Articole

Alexandrescu, Vlad - Apel pentru un statut al artistului în România, Revista 22, 28.06.2016, https://revista22.ro/70254501/apel-pentru-un-statut-al-artistului-n-romnia.html

Argument pentru o cartografie subiectivă a culturii independente, Supliment CSCI - Cultura activă ANUL XVII • NR. 327 • 25 octombrie 2011

Artsnb.ca- Status of artist. An Overview. http://artsnb.ca/site/en/files/2012/05/status_of_the_artist_EN.pdf

\\

Bonnin, Francoise - Recognition of the Professional Status of Artists (Research and analztical Report on the Possibilities to be explored bz Steering Committee upon Examination Of Recommendations of the June 2013 Forum), Februarie 2015

Capitolul 4: POLITICA PUBLICĂ **-** 4.1 Ce este o politica publica si cum trebuie sa fii implicat?, 29.03.2012- http://www.romaniacurata.ro/capitolul-4-politica-publica/

Călin, Beatrice Monica – Politici Publice, Unitatea de Politici Publice, MDRAP http://www.politicipublice.ro/uploads/Legislatie_politici_publice.pdf

Gabor, Alexandru- *Statul, politicile culturale și ICR-ul,* contributors.ro, 14 August 2014 , http://www.contributors.ro/cultura/statul-politicile-culturale-%C8%99i-icr-ul/ (*Fragment adaptat din *Patrimoniul construit şi politici culturale în Europa Centrală şi de Est*, cercetare finanțată în proiectul „Burse doctorale în sprijinul cercetării: Competitivitate, calitate, cooperare în Spaţiul European al Învăţământului Superior" cofinanţat de Uniunea Europeană prin Fondul Social European, POSDRU 2007-2013

Jones, Susan- Artists'low income and status are international, The Guardian, ianuarie 2015 - https://www.theguardian.com/culture-professionals-network/2015/jan/12/artists-low-income-international-issues

Krekovic, Slavo **–** Cultural Funding in Slovakia, Cultural Fighter **-** http://culturefighter.eu/structural-support-and-government-policies/national-governments/cultural-funding-in-slovakia-

Legea fundamentală a Republicii Federale Germania Prezentare generală Prof. univ. dr. Ioan MURARU -http://codex.just.ro/Tari/Download/DE

Raţiu, Dan Eugen – „Statul şi Cultura: Concepte, Valori şi justificări ale politicii Culturale în România Postcomunistă", Politica Culturală şi artele: Local, naţional, global,

http://sar.org.ro/wp-content/uploads/2013/02/RATIU-D-E_Statul-si-cultura_Politica-culturala-in-Romania-postcomunista-2011.pdf

\\

Rațiu, Dan Eugen – Politica culturală şi condiţiile consacrării artistice: subvenţie şi sicronizare? http://www.academia.edu/2231040/POLITICA_CULTURAL%C4%82_%C5%9EI_CONDI%C5%A2IILE_CONSACR%C4%82RII_ARTISTICE_SUBVEN%C5%A2IE_%C5%9EI_SINCRONIZARE

Sandell, Terry, Lila Skarveli - Mapping exercise: How could creative industries foster innovation in tourism in the northern dimension area? Country Report – Denmark, Framework Contract Beneficiaries 2013 - EuropeAid/132633/C/SER/MULTI Lot 9: Culture, Education, Employment and Social

Tamaș, Ioana – Statutul artistului și rolul său în influențarea politicilor pentru cultură, Cultura activă, noiembrie 2011- https://agenda.liternet.ro/articol/14002/Ioana-Tamas/Statutul-artistului-si-rolul-sau-in-influentarea-politicilor-pentru-cultura-Cultura-activa-2011.html

"The cultural superpower: British cultural projection abroad". Journal of the British Politics Society, Norway. Volume 6. No. 1. Winter 2011 http://www.britishpoliticssociety.no/British%20Politics%20Review%2001_2011.pdf

UNESCO - Overall framework of Danish Cultural Policy - https://en.unesco.org/creativity/policy-monitoring-platform/overall-framework-danish-cultural

Pagini de internet consultate

Agence France Entrepreneur - https://www.afecreation.fr/pid601/artiste-auteur.html

\\

Pagina oficială de internet a Guvernului Britanic - https://www.gov.uk/government/publications/2010-to-2015-government-policy-arts-and-culture/2010-to-2015-government-policy-arts-and-culture
Pagina oficială a Ministerului Culturii şi Identităţii Naţionale http://www.cultura.ro/strategii-si-politici-culturale

Pagina oficială a Oficiului European pentru Drepturi de Autor, https://www.eucopyright.com/ro/ce-este-proprietatea-intelectuala
Touring artists - https://www.touring-artists.info/en/status-of-the-artist-and-contracts/

Statutul Artistilor in Europa (Policy Department Structural and Cohesion Policies – Culture and Education) - http://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/_SCPN%202016-2022inavizare.pdf

https://www.actorsguild.co.uk/

https://www.spotlight.com/

http://www.secu-artistes-auteurs.fr

https://www.lamaisondesartistes.fr/site/

http://www.e-museum.dk

\\

ANEXA 1: STRUCTURĂ INTERVIU

Bună ziua!

Numele meu este Rodica-Corina Andrei şi sunt sunt expert sociolog român în cadrul unui proiect numit ***Cultura Alternativă****, cofinanţat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020 din România. Proiectul şi propune să consolideze capacitatea ONG-urilor și a actorilor relevanți din domeniul cultural de a iniția, promova, implementa și monitoriza politici publice adaptate contextului cultural actual din România în vederea îmbunătățirii și sincronizării acestuia cu mediul cultural european și internațional. Pe scurt, scopul lui este să găsească soluţii pentru reglementarea statutului artistului din România. Acest proiect este coordonat şi implementat de Asociaţia Culturală Flower Power, un ONG cu profil cultural, al cărui obiectiv principal este de a desfăşura activităţi de promovare a educației non-formale și extrașcolare, culturii şi activităţilor culturale, precum şi a cetăţeniei şi democraţiei europene, la nivel local, naţional, european şi internaţional.*

Interviul de faţă face parte din analiza calitativă elaborată în proiect cu privire la bunele practici de politici publice în domeniul cultural, cu precădere cele destinate statutului artistului, la nivel internaţional, în cadrul căruia se identifică şi centralizează aceste bune practici. Mai precis, studiul nostru constă în analiza comparativă a legislaţiei, strategiilor şi politicilor publice din domeniul culturii, cu accent pe relaţia artistului independent cu statul, în cinci state europene, selectate în baza unor criterii specifice.

Cu scopul de afla cât mai multe informaţii privind modul de funcţionare a politicilor publice în ţara dumneavoastră, v-am ales pentru a ne împărtăşi din opiniile cu privire la statutul artistului în ţara în care locuiţi. Orice informaţie din partea dumneavoastră ne va fi de folos pentru a putea analiza corect şi coerent soluţiile şi măsurile legislative puse la dispoziţie de

către sistemul public artiştilor independenţi, cât şi pentru a ne oferi o alternativă viabilă într-o propunere de politică publică pe care dorim să o elaborăm la finalizarea proiectului.

Astfel, vă rog sa acceptaţi să discutăm vreme de aproximativ 20 de minute despre aceste lucruri prin intermediul mijloacelor online de comunicare (Skype, Facebook, Whatsapp, etc), cât şi să acceptaţi să înregistrez discuţia noastră, pentru a mă asigura că nu pierd nimic din ce îmi veţi povesti. Vă asigur că nimeni în afara celor care facem acest studiu nu va avea acces la înregistrarea discuţiei noastre, iar ceea ce vom discuta va fi folosit în analiza calitativă despre care v-am povestit. De asemenea, în cazul în care nu aveţi timp disponibil pentru o discuţie, vă rog să îmi răspundeţi în scris la întrebări.

Vă invităm să ne răspundeţi la următoarele întrebări.

II. În anul 2017, în cadrul cele de-a 19-a ediţie din Compendiul Politici şi Tendinţe Culturale în Europa, găsim **un tabel elaborat de UNESCO**[47] cu reglementările existente în fiecare stat privind măsurile pentru artiştii independenţi. În cele ce urmează, vă rog să ne povestiţi care sunt punctele tari şi punctele slabe, în opinia dumneavoastră, ale următoarelor reglementări şi prevederi* privind activitatea artiştilor independenţi în ţara în care lucrați:

6. Legi de securitate socială pentru artiştii independenţi (dacă este cazul)

Puncte tari:

Puncte slabe:

7. Deduceri fiscale pe venit

[47] Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 19th edition, 2018, ISSN 2222-7334, © Council of Europe/ERICarts/Boekmanstichting 2002-2018 - https://www.culturalpolicies.net/web/status-of-artists-tables.php?aid=34&cid=45&lid=en

\\

Puncte tari:

Puncte slabe:

8. Venit mediu

Puncte tari:

Puncte slabe:

9. Asigurări şomaj

Puncte tari:

Puncte slabe:

10. Asigurări pensie

*În cazul în care nu există astfel de măsuri implementate de statul în care locuiţi, vă rog să ne povestiţi pe scurt care sunt şi cum aţi caracteriza demersurile instituţionale sau ale societăţii civile în acest sens.

III. Dacă am considera că există o relaţie bilaterală între societate şi artist, cum aţi răspunde la următoarele întrebări:

3. Este apreciat rolul artistului de către societate?
4. Există responsabilităţi ale artiştilor faţă de societate?

Vă rugăm să vă argumentaţi răspunsurile.

IV. Ce structuri asociative de artişti există în ţara dumneavoastră? Care este rolul acestora (structuri asociative) în finanţarea activităţilor artiştilor? Ce fonduri ale statului pot finanța artiștii independenți ? Pot fi finanțați direct sau numai dacă fac parte din structuri asociative ?

Întrebări suplimentare:

- Există sindicate ale artiștilor în țara dvs. ? Care este rolul lor ?
- Există sindicate de breaslă pe anumite domenii artistice?

\\

V. Cum consideraţi nivelul de venit al artistului independent în ţara dumneavoastră?
Întrebare suplimentară:

- Cum sunt administrate drepturile de autor și drepturile conexe în țara dumneavoastră? Există organisme de administrare a acestora (pentru folosirea operelor artistice în alte activități (radio, TV, timbre muzicale, literare, etc), artiștii creatori sau interpreți sunt remunerați, primesc vreo indemnizație?

VI. Sunteți de părere că ţara dumneavoastră poate fi un exemplu de bună practică pentru statele Uniunii Europene în ceea ce priveşte politicile publice pentru artiştii independenţi? Dacă nu, ce stat consideraţi că este un exemplu de bună practică? Vă rugăm să argumentaţi.

Alte comentarii……

Date personale

Nume şi prenume:

Vârstă:

Domeniul de activitate:

Statut profesional:

Funcţie:

Loc de muncă:

Apartenenţă la o structură asociativă/instituţie/ONG în domeniul cultural: DA / NU

Grilă de interviu (pentru analiză)

\\

Prin întrebările adresate se urmăresc trei direcţii:

1. Tipuri de percepţii (pozitive/negative/neutre) ale intervievaţilor asupra:

✓ Măsurilor şi politicilor publice pentru artiştii independenţi

✓ Relaţiei dintre stat/societate şi artistul independent

✓ Nivelul de trai al artistului independent

✓ Relaţia dintre societate civilă şi artist.

✓ Nivelul de implicare al societăţii civile

2. Nivel de satisfacţie privind:

✓ Prevederile legale destinate activităţii artiştilor independenţi

✓ Modul de funcţionare al politicilor publice pentru artiştii independenţi

✓ Demersurile de susţinere din partea societăţii (instituţii, ONG-uri, sindicate) al artiştilor independenţi

3. Percepţii şi opinii privind aspecte ale bunelor practici cu privire la măsurile pentru artiştii independenţi (remuneraţie, legea drepturilor de autor).

\\

ANEXA 2: STATUTUL ARTISTULUI ÎN SPANIA, AUSTRIA ŞI BELGIA

PREZENTARE SUCCINTĂ

Pentru a avea o imagine de ansamblu asupra statutului artistului în Uniunea Europeană în general, prezentăm pe scurt şi situaţia artistului în Spania, ca exemplu de model cultural mediteranean, Austria şi Belgia, ca exemple pozitive de măsuri pentru artiştii independenţi. Principalele resurse pentru prezentarea statutului artistului în aceste state sunt:

- Monitoring Government Action to Implement Social and Fiscal Measuresfor Self-Employed Artists (Selected European Countries), Andreas Johannes Wiesand, European Institute for Comparative Cultural Research
- Capitol 5.1.4 "Social Security Frameworks"/ Cadre de securitate socială
- Capitol 5.1.5 "Tax Laws"/ Legislaţia fiscală din Compendium of Public Policies and Trends

SPANIA

Organizare politică

- Monarhie constituţională, cu parlament bicameral, model cultural mediteranean descentralizat (datorită comunităţilor autonome, precum Catalunia şi Ţara Bascilor)

Statutul artistului

Nu există o legislație specifică pentru artiștii care desfășoară activități independente în Spania. Cu toate acestea, există puține dispoziții fiscale disponibile pentru artiștii care desfășoară o activitate independentă în legătură cu deducerea impozitului pe venit, cu media veniturilor, cu avantajele fiscale ale societății și cu niveluri reduse ale taxei pe valoarea adăugată.

\\

Legea privind proprietatea intelectuală (2006) obligă societățile de drepturi de autor să creeze servicii de bunăstare și suport pentru "autori, artiști interpreți sau lucrători culturali" și să cheltuiască 20% din drepturile lor de autor asupra acestor servicii. Artiștii beneficiază de scutirea de la plata a unor premii literare, artistice sau științifice importante.

AUSTRIA

Organizare politică

- Democrație reprezentativă parlamentară, formată din nouă landuri federale.

Statutul artistului

Legea privind măsurile de securitate socială (Künstler-Sozialversicherungsfondsgesetz, ianuarie 2001) tratează toți artiștii independenți care se află în alte profesii independente și a înființat un fond de asigurare socială (Künstlersozialversicherungs-Fonds). Legea a fost dezbătută intens între sindicate și alte inclusiv în conferințele părților interesate și într-un studiu al Ministerului Educației, Artei și Culturii (2008). Cu toate acestea, reformele din 2009 și 2011, în care legea a fost redenumită *Legea privind structura asigurărilor sociale de sănătate a artiștilor*, au oferit doar mici modificări, inclusiv posibilitatea ca artiștii să se deconecteze de la asigurarea obligatorie pentru a beneficia de asigurarea de șomaj.

În 2015 legea a fost modificată din nou: pentru a atinge nivelul minim de venit, începând cu anul 2014, toate veniturile sunt luate în considerare (înainte de: venituri minus cheltuieli), inclusiv până la 50% venituri (de exemplu, predarea în domeniul cultural). Perioada de înjumătățire a venitului minim a fost extinsă la trei ani și se acordă cinci ani bonus, timp în care o subvenție poate fi primită fără o obligație de rambursare, chiar dacă venitul minim nu este atins.

În Austria este bine reglementat statutul artistului independent.

BELGIA

Organizare politică şi model cultural

- Monarhie constituţională şi democraţie parlamentară

Statutul artistului

Începând cu 1 iulie 2003, o reglementare a Parlamentului federal urmărea îmbunătățirea sistemului de protecție socială pentru artiști, asigurând acoperirea completă (handicap de boală, îngrijire medicală, prestații familiale, șomaj, concediu anual, pensie pentru limită de vârstă, accidente de muncă și boli profesionale) pentru întreaga forță de muncă artistică și, în același timp, libertatea de alegere între statutul de lucrător independent și afilierea la sistemul salariaților salariați, prin intermediul unui birou de artiști acreditați de Regiuni. Acest regulament permite artiștilor independenți să lucreze, de asemenea, mai ușor și cu contracte de muncă pe termen scurt. De asemenea, procedurile administrative pentru angajatori sunt simplificate.

Dezbaterile părților interesate se concentrează asupra acelor aspecte ale reformei din 2003, care nu au fost încă puse în aplicare, cum ar fi: modele alternative de finanțare, ajustarea perioadelor de timp pentru a beneficia de acoperire de securitate socială și extinderea tuturor prestațiilor de securitate socială, artiști.

Începând cu anul fiscal 2009, un nou regim fiscal prevede rate avantajoase pentru veniturile generate de drepturile de autor și de drepturile conexe, inclusiv licențele legale și obligatorii prevăzute în Legea privind drepturile de autor.

august 2018

Elaborat,

Andrei (Cristea) Rodica-Corina, Dr

\\